

Van: Team Groene Regelgeving <wnb@fryslan.frl>

Verzonden: 15-08-2023 12:36

Aan: [redacted], [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>

Onderwerp: FW: Stukken tbv. afstemmingsoverleg Versterken Friese IJsselmeerkust i.r.t. de Wet natuurbescherming

Van: [redacted], [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>

Verzonden: zaterdag 12 augustus 2023 12:53

Aan: Team Groene regelgeving <wnb@fryslan.frl>

Onderwerp: FW: Stukken tbv. afstemmingsoverleg Versterken Friese IJsselmeerkust i.r.t. de Wet natuurbescherming

Dag dames,

Ik zag dat deze zaak (een vooroverleg) nog niet was ingeboekt.

Kunnen jullie dat alsnog doen? Met als naam Versterken IJsselmeerkust locaties Mokkebank en Workumerwaard.

Alvast bedankt!

Groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@rhdhv.com>

Verzonden: maandag 5 juni 2023 09:10

Aan: [redacted], [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted], [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted], [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>

CC: [redacted] <[redacted]@rhdhv.com>

Onderwerp: Stukken tbv. afstemmingsoverleg Versterken Friese IJsselmeerkust i.r.t. de Wet natuurbescherming

Goedemorgen allen,

Bij deze nog even een begeleidende mail voor het geplande overleg van morgenochtend.

De insteek van het overleg is om de deelgebieden Mokkebank, Workumerwaard en Stoenckherne binnen het overkoepelende project Versterken Friese IJsselmeerkust te bespreken ten aanzien van de aanbesteding/realisatie in relatie tot de Wet natuurbescherming. De belangrijkste punten hierbij zijn dat we (op basis van aanvullend onderzoeken) de aanwezigheid van een aantal soorten hebben aangetoond waar vervolgstappen aan vast zitten, het gaat hierbij om de volgende soorten: waterspitsmuis, grote modderkruiper, noordse woelmuis en das (zie ook de bijgevoegde natuurtoetsen).

Daarnaast heb ik ook de natuurtoetsen voor de stranden (de overige deelgebieden binnen het project) toegevoegd aan de bijlage, als we nog tijd over hebben zou ik ook deze graag alvast met jullie bespreken.

Tot morgen!

Met vriendelijke groet,

 J, MSc

Adviseur (landschaps)ecologie, Adviesgroep Biodiversiteit & Natuurlijke systemen

 | M +31 (0)6 J | E J@rhdhv.com | W www.royalhaskoningdhv.com

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

RAPPORT

Natuurtoets strand Mirnser Klif (projectgebied Gaasterland) - Versterken Friese IJsselmeerkust

In het kader van de Wet natuurbescherming en
NatuurNetwerk Nederland

Klant: Provincie Friesland

Referentie: BH1774WMRP2110111107

Status: S1/P01

Datum: 29 oktober 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Euvelgunnerweg 25A
9723 CV Groningen
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets strand Mirnser Klif (projectgebied Gaasterland) - Versterken Friese IJsselmeerkust
Ondertitel: Natuurtoets Mirnser Klif
Referentie: BH1774WMRP2110111107
Status: P01/S1
Datum: 29 oktober 2021
Projectnaam: Versterken Friese IJsselmeerkust
Projectnummer: BH1774
Auteur(s): [redacted] **J**

Opgesteld door: [redacted] **J**

Gecontroleerd door: [redacted] **J**

Datum: 18-10-2021

Goedgekeurd door: [redacted] **J**

Datum: 29-10-2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van de natuurtoets	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Gebiedsbescherming (Natura 2000)	4
2.2	Soortenbescherming	5
2.3	Bescherming van houtopstanden	7
2.4	Natuurnetwerk Nederland	8
3	Onderzoeksmethode	9
3.1	Beschermde soorten	9
3.2	Beschermde gebieden	9
3.2.1	Wettelijke beschermde gebieden	9
3.2.2	Planologisch beschermde gebieden	10
3.3	Beschermde houtopstanden	10
4	Plangebied en voorgenomen ingreep	11
4.1	Ligging van het projectgebied Gaasterland	11
4.2	Beschrijving van het plangebied Mirnser Klif	11
4.3	Voorgenomen ingreep en optredende effecten	13
5	Beschermde soorten	14
5.1	Vaatplanten	14
5.2	Grondgebonden zoogdieren	14
5.2.1	Boommarter	14
5.2.2	Das	14
5.2.3	Otter	15
5.2.4	Waterspitsmuis	15
5.3	Vleermuizen	15
5.4	Broedvogels	16
5.5	Vissen	17
5.6	Reptielen en amfibieën	17
5.6.1	Heikikker	17
5.7	Ongewervelde diersoorten	18
5.8	Voorzorgsmaatregelen	18

6	Beschermde gebieden	20
6.1	Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)	20
6.2	Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)	21
7	Beschermde houtopstanden	23
8	Conclusies	24
8.1	Beschermde soorten	24
8.2	Beschermde gebieden	24
8.3	Beschermde houtopstanden	24

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Friese IJsselmeerkust is onderhevig aan erosie en de gevolgen van het onnatuurlijke (omgekeerde) peilbeheer van het IJsselmeer. Met als gevolg de aantasting van de ecologische kwaliteit van het watersysteem van het IJsselmeer. Daarnaast lijdt ook het functioneren van buitendijkse natuurgebieden, stranden (erosie, verzanding) en de vaarverbinding van/naar de kust (verzanding) aan de gevolgen van erosie en het peilbeheer. Als gevolg van deze ontwikkelingen is uiteindelijk het gebiedsontwikkelingstraject Versterken Friese IJsselmeerkust ontstaan waarin maatregelen en projecten zijn benoemd die bijdragen aan het herstellen van de Friese IJsselmeerkust.

Binnen het gebiedsontwikkelingstraject zijn vijf projectgebieden aangewezen: Workum, Hindeloopen, Mokkebank, Gaasterland en Lemmer-Tacoziyl. Deze natuurtoets behandelt de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied Gaasterland (zie paragraaf 4.1). Het projectgebied Gaasterland bestaat uit twee stranden, te weten: Mirnser Klif en Hege Gerzen. Deze natuurtoets behandelt enkel het strand bij Mirnser Klif (voor het strand van Hege Gerzen is een aparte natuurtoets opgesteld). Het uitvoeren van de werkzaamheden is een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in het kader van de Wet natuurbescherming.

Om na te gaan of (negatieve) effecten op onder de Wet natuurbescherming beschermde gebieden of beschermde soorten kunnen optreden, is een toets nodig waarbij de mogelijke effecten op beschermde gebieden of soorten in kaart worden gebracht (quicksan). De gegevens voortvloeiend uit de quickscan geven duidelijkheid of een aanvullend onderzoek en een daaruit volgende toetsing aan de Wet natuurbescherming (natuurtoets) noodzakelijk is en/of een aanvullende beoordeling in het kader van de planologische gebiedsbescherming. Provincie Friesland heeft daarom Royal HaskoningDHV verzocht een natuurtoets uit te voeren voor de gebiedsontwikkeling in het projectgebied Gaasterland (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust).

1.2 Doel van de natuurtoets

Dit rapport geeft een algemene indruk van het plangebied en de daar mogelijk voorkomende juridisch dan wel planologisch beschermde natuurwaarden. Hierbij wordt gekeken naar de onderdelen Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden), Soortenbescherming (flora & fauna), bescherming van houtopstanden van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de planologische gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland (afgekort als: NNN). Op basis daarvan wordt bepaald of overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en Provinciale Ruimtelijke Verordening (NNN) te verwachten zijn en of dit voorkomen kan worden door het treffen van gerichte (mitigerende) maatregelen of dat een ontheffing of vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch- en beleidskader weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze besproken en in hoofdstuk 4 is het plangebied en de voorgenomen ingreep besproken. Hoofdstuk 5 beschrijft het voorkomen en de mogelijke effecten op beschermde soorten en in hoofdstuk 6 zijn de mogelijke effecten op beschermde gebieden beschreven, terwijl hoofdstuk 8 de onder de Wnb beschermde houtopstanden behandelt. Tot slot bevat hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van beschermde natuurwaarden.

2 JURIDISCH KADER

De juridische kaders die volgen uit de Wnb en het beleid rond het NNN vormen het toetsingskader. Wat betreft de Wnb zijn de onderdelen Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de wet), Soortenbescherming (Hoofdstuk 3 van de wet) en Bescherming van houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de wet) van belang in het licht van de voorgenomen activiteit.

2.1 Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Natuurwaarden zijn op diverse manieren beschermd, via het wettelijk spoor en via de ruimtelijke ordening. Internationale richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten.

De Wet natuurbescherming beschrijft in hoofdstuk 2 de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn moeten Natura 2000-gebieden aangewezen worden om habitatten en soorten van Europees belang te beschermen.

De beoordeling van plannen, projecten is geregeld onder Wet natuurbescherming art. 2.7:

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Dit betekent dat er een passende beoordeling opgesteld dient te worden en dat het bestuursorgaan de vergunning alleen af mag geven als de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000 gebied niet aangetast worden. Mochten er significante gevolgen zijn dan dient een ADC (alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang en compensatie) toetsing doorlopen te worden en kan vergunning alleen verleend worden als aan alle voorwaarden wordt voldaan (geen alternatieve oplossingen, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie). De voorwaarden staan vermeld in art 2.8 van de wet. Conform de EU-richtlijn kan gewerkt worden met een Voortoets in de oriëntatiefase. Een Voortoets kan twee mogelijke uitkomsten hebben:

- Er is zeker geen negatief effect. Er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig.
- Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende beoordeling vereist, aanvullend op de Voortoets.

Ook ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden kunnen onder deze wet vergunning plichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenoemde externe werking. Hierdoor moet ook worden bekeken of ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied negatieve effecten kunnen hebben op de daarbinnen vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De Wet natuurbescherming kent voor wat betreft externe werking géén grenzen en schrijft voor dat alle gebieden die mogelijk beïnvloed worden door een activiteit in de toetsing moeten worden meegenomen. Naast de wet vormen aanwijzingsbesluiten en de Natura 2000-beheerplannen het toetsingskader bij de vergunningverlening.

2.2 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes voor soorten waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes (er wordt hierbij verwezen naar de paragrafen van de Wet natuurbescherming):

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1);*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wet natuurbescherming) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie *Tabel 2-1*) en verdragen, en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen. Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming wordt bepaald of er beschermde dier- en plantensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Middels mitigerende maatregelen moet er in beginsel voor gezorgd worden dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing. Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wet natuurbescherming bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende redenen van groot openbaar belang). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode. De provincies zijn het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag². Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Friesland.

¹ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

² *Besluit Wet natuurbescherming 11 oktober 2016*

Tabel 2-1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn §3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn §3.2	Beschermingsregime andere soorten §3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Mitigerende maatregelen

Indien de negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied volledig kunnen worden opgeheven als gevolg van mitigerende maatregelen (waarmee overtreding van de verbodsbepalingen wordt voorkomen) is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Hierbij is het van belang dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort wordt behouden. De mitigerende maatregelen moeten als randvoorwaarde meegegeven worden aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is moet voor het overtreden van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd.

Zorgplicht

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming) geldt, conform Wet natuurbescherming art. 1.11, de algemene zorgplicht. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezig beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en rondom het gebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.11 van de Wet natuurbescherming) van de verbodsbepalingen vereist?

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

2.3 Bescherming van houtopstanden

In de Wnb is de bescherming van houtopstanden geregeld. Het doel van de regels met betrekking tot houtopstanden onder de Wnb is de instandhouding van het bosareaal. Om deze doelstelling te realiseren blijven de meldplicht, herplantplicht en mogelijke oplegging van een kapverbod ingeval van houtkap bestaan. De kap dient daarbij wel nog steeds een bepaalde omvang en locatie te hebben. Enkel houtopstanden groter dan 10 are of 20 rijbomen en gelegen buiten de bebouwde kom worden gereguleerd.

De voormalige boswet is grotendeels overgenomen in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen is een kapmelding verplicht. De Wet natuurbescherming hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Dunningswerkzaamheden in het kader van natuurbeheer of boskap ten behoeve van realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied zijn in beginsel vrijgesteld van herplantplicht, maar dienen wel gemeld te worden. Verder zijn bijvoorbeeld fruitboomgaarden, lijnvormige beplantingen van wilgen of populieren, kerstbomen en houtopstanden op erven en tuinen vrijgesteld van bescherming.

Meldplicht ten aanzien van de voorgenomen kap

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie. In artikel 4.2 is namelijk opgenomen dat het verboden is een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met

uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. De provincie kan bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op de gegevens die bij de melding worden verstrekt, de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en de wijze waarop de melding wordt gedaan.

Herplantplicht en vrijstellingsmogelijkheid

Een eigenaar moet binnen drie jaren na het vellen of het tenietgaan van de houtopstand zorgdragen voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de bosbouwkundig verantwoorde wijze van herbeplanting, bedoeld in het eerste lid.

Gedeputeerde staten kan ontheffing verlenen van het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Deze regels kunnen onder meer betrekking hebben op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de gevelde houtopstand.

Kapverbod

De melding vergemakkelijkt de controle op de uitvoering van deze plicht tot herbeplanting en maakt het mogelijk voor gedeputeerde staten om een kapverbod op te leggen. Het kapverbod kan door gedeputeerde staten telkens voor ten hoogste vijf jaar worden opgelegd ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Provincie Friesland zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe. Gedeputeerde staten kunnen daarnaast gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als "bijzondere provinciale natuurgebieden" en "bijzondere provinciale landschappen". In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het Natuurnetwerk Nederland vallen, geldt een compensatieplicht.

3 ONDERZOEKSMETHODE

In de onderstaande paragrafen wordt beschreven welke onderzoeksvragen er spelen per beschermingsregime met daarbij de geleverde onderzoeksinspanning.

3.1 Beschermde soorten

Voor de analyse van de bestaande gegevens van flora en fauna is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF) database op 31 juli 2021 geraadpleegd. Daarbij zijn de gegevens van beschermde soorten van de laatste 10 jaar opgevraagd. Tevens zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd. Hierdoor ontstaat een beeld van in de omgeving voorkomende planten en dieren. Tot slot is op 28 juni een veldbezoek uitgevoerd, het was die dag circa 25 °C, bij zonnige omstandigheden en windkracht 2 Bft. Het bezoek is uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog van Royal HaskoningDHV, J MSc.

Aan de hand van de verspreidingsgegevens en de verzamelde gegevens tijdens de eerder uitgevoerde veldbezoeken is beoordeeld voor welke beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied. Door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoopeisen van de beschermde soorten uit het plangebied is beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op mogelijk in het plangebied voorkomende beschermde soorten. In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken, is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Indien de onderzoeksresultaten voldoende zekerheid geven over het voorkomen van beschermde soorten, zijn de mogelijke (negatieve) effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten bepaald. Vervolgens is beoordeeld of overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb aan de orde is.

Onderzoeksvragen

- Welke beschermde soorten komen voor in of nabij het plangebied of zijn op basis van aanwezige biotopen niet uit te sluiten?
- Welke (negatieve) effecten kunnen deze beschermde soorten ondervinden als gevolg van de voorgenomen activiteit?
- Kunnen voorzorgsmaatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen? Zo ja, wat zijn die voorzorgsmaatregelen dan?
- Is nader veldonderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen of uit te sluiten? Zo ja, voor welke soorten?
- Is voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffingsaanvraag in het kader van de Soortenbescherming noodzakelijk?

3.2 Beschermde gebieden

3.2.1 Wettelijke beschermde gebieden

Voor de quickscan voor de Wnb Gebiedsbescherming is allereerst bekeken of wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden nabijgelegen zijn. Hiervoor is de Natuurbeheerplan atlaskaart van de provincie Friesland geraadpleegd. Vervolgens is aan de hand van de zogenoemde Effectenindicator nagegaan of en in hoeverre enige relatie te verwachten is tussen de voorgenomen ingreep en de onder de Wnb geformuleerde instandhoudingsdoelen van in deze omgeving liggende Natura 2000-gebieden (Voortoets).

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de omgeving van beschermde Natura 2000-gebieden?
- Is er een kans op het optreden van storingsfactoren vanuit het project welke mogelijk een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden?
- Is er mogelijk sprake van significante aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied (gelet op de doelstellingen en de staat van instandhouding)?
- Zijn er vervolgstappen nodig?

3.2.2 Planologisch beschermde gebieden

Bij dit onderdeel is onderzocht of het plangebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de buurt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)?
- Zo ja, wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Veroorzaakt de voorgenomen activiteit negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

3.3 Beschermde houtopstanden

De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom (Boswet) en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare). Er geldt dan een meldplicht én herplantplicht. Deze herplanting hoeft echter niet altijd op dezelfde plek plaats te vinden. Dit wordt voor het onderhavige project nagegaan aan de hand van de voorgenomen kap (in oppervlakte gemeten). Voor dit project is beoordeeld of te kappen houtopstanden binnen of buiten de bebouwde kom boswet zijn gelegen en of ze onder een mogelijke uitzonderingen vallen (zoals kerstbomenpercelen). Vervolgens is van de bomen buiten deze begrenzing beoordeeld of zij een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit meer dan 20 laanbomen.

Onderzoeksvragen

- Zijn er wettelijk beschermde houtopstanden aanwezig in het plangebied?
- Leidt de voorgenomen activiteit tot negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

4 PLANGEBIED EN VOORGENOMEN INGREEP

4.1 Ligging van het projectgebied Gaasterland

Gaasterland is één van de vijf projectgebieden langs de Friese IJsselmeerkust dat onderdeel uitmaakt van het overkoepelende project Versterken Friese IJsselmeerkust (zie Figuur 4-1). Van oudsher liggen in Gaasterland weinig kernen die gericht zijn op het IJsselmeer. Hier overheersen rust, natuur en landschappelijke waarden. Karakteristieke waarden die door inwoners en bezoekers hoog gewaardeerd worden. Deze streek wordt gekenmerkt door relatief grote hoogteverschillen met zandige en glooiende keileemruggen (gaasten), ontstaan door opgestuwde gronden in de IJstijd. Gaasterland vormt met haar unieke klifkust een natuurlijke kering tegen het IJsselmeer en in vroeger tijden tegen de Zuiderzee. Deze kust, met de Roode klif, het Mirnser klif en Oudemirdumer klif, is ontstaan tijdens de laatste twee ijstijden. IJskappen breidden zich vanuit Scandinavië uit over een groot deel van Nederland en stuwden bij Gaasterland zand, leem en keien op tot grote bulten van keileem. Waar later de Zuiderzee de keileemhoogten bereikte, ontstonden de kliffen. De stranden van Mirns en de Hege Gerzen bieden zomers meer drukte met strandgasten en kitesurfers, maar overwegend heerst in Gaasterland de rust en de stilte.

Figuur 4-1. Een kaart met het overzicht van projectgebied Gaasterland (in het groen; als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust). Het plangebied is aangegeven met een rode stip.

4.2 Beschrijving van het plangebied Mirnser Klif

Het strand Mirnser Klif ligt aan het IJsselmeer bij het dorp Mirns en is een geliefde plek voor windsurfers, kitesurfers en andere watersport activiteiten. Het plangebied zelf bestaat enkel uit het strand (zie Figuur 4-2). Het strand is circa 0,5 hectare groot. Het strand wordt aan de oost- en noordzijde omringd door (kruidenrijk) grasland en aan de zuidzijde ligt het IJsselmeer. Aan de westzijde grenst het strand aan een

maanvormige dam/wal, welke op de kruin is begroeid met struweelopslag (deze dam maakt al geen deel meer uit van het plangebied; zie Figuur 4-3). Achter deze dam aan de westzijde begint het natuurgebied Mokkebank.

Figuur 4-2. Het strand bij Mirnser Klif (Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021).

Figuur 4-3. Foto's van de dam welke aan de westzijde grenst aan het plangebied van het strand bij Mirnser Klif. Links: een foto genomen vanaf het uiteinde van de dam in noordwestelijke richting, met hierop te zien de struweelopslag. Rechts: een foto van de andere kant van de dam (aan de kant van de Mokkebank). Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.3 Voorgenomen ingreep en optredende effecten

In deze paragraaf wordt het ontwerp voor Mirnser Klif beknopt uiteengezet (de voorgenomen ingreep wordt in zijn volledigheid beschrijven in het MIRT3 rapport). Vervolgens wordt ingegaan op de werkzaamheden die zijn voorzien ten behoeve van de realisatie van de ontwerpen.

Om de opgetreden afkalving van het strand bij It Mirnser Klif te terug te draaien zal zandsuppletie plaatsvinden, waarbij het strand wordt aangevuld en een druppelvorm krijgt, waardoor het strand vloeiend aansluit op de bestaande situatie. Deze vorm ligt dicht bij het evenwichtsprofiel van het strand en zal op deze manier minder snel weer eroderen. Daarnaast zal het strand een herprofilering krijgen. De reeds bestaande dam zal zorgdragen voor het in standhouden van het nieuwe strand (in bijlage A1 is de presentatietekening van het ontwerp voor het strand van Mirnser Klif opgenomen).

Bij de uitvoering van het project worden diverse werkzaamheden uitgevoerd waarbij zwaar materieel wordt ingezet. Bij het strand van Mirnser Klif is geen sprake van het kappen van bomen waardoor het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is. Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende storingsfactoren optreden in het plangebied:

- Geluidseffecten door materieel;
- Lichtuitstraling door materieel en bouwlampen;
- Optische effecten door rijdend materieel, beweging van materialen en mensen;
- Trillingen door rijdend materieel en beweging van materialen;
- Vertroebeling van het water als gevolg van zandsuppletie.

5 BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Vaatplanten

Op basis van verspreidingsgegevens, gegevens uit de NDFF en het veldbezoek zijn geen waarnemingen bekend van vaatplanten beschermd onder de Wet natuurbescherming. Vrijwel alle beschermde vaatplanten zijn gebonden aan natuurgebieden, schrale gronden of extensief beheerde gronden. Dergelijk habitat komt niet voor binnen het plangebied van Mirnser Klif.

Effectbeoordeling en conclusie vaatplanten

De aanwezigheid van alle beschermde vaatplanten wordt uitgesloten binnen het plangebied. Het is uitgesloten dat negatieve effecten op beschermde vaatplanten optreden. Het uitvoeren van een nader onderzoek of het aanvragen van ontheffing is niet noodzakelijk.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit de NDFF blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van een aantal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Het gaat onder andere om de bosmuis, boommarter, dwergmuis, das, egel, haas, ree, otter en waterspitsmuis. Voor de algemeen voorkomende zoogdieren bosmuis, dwergmuis, egel, haas en ree geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

5.2.1 Boommarter

Er zijn een aantal waarnemingen bekend van boommarter in de directe omgeving van het strand bij Mirnser Klif, in het nabijgelegen Rijsterbos (op circa 2 kilometer). Het leefgebied van de boommarter bestaat uit bos (allerlei typen en leeftijden). In de deelgebieden ontbreekt het aan bos, waardoor leefgebied van boommarter kan worden uitgesloten.

Conclusie

Binnen het plangebied komt de boommarter niet voor. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb ten aanzien van de boommarter is uitgesloten.

5.2.2 Das

Rondom het plangebied binnen een straal van 500 meter afstand zijn enkele waarnemingen van das bekend (NDFF). De das komt voor in kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook andere open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte gebieden. Daarnaast moet er voldoende dekking zijn met weinig verstoring³. Het plangebied zelf voldoet niet aan de biotoopeisen van de das, daarnaast is er als gevolg van de vele watersporters sprake van veel (achtergrond) verstoring. De aanwezigheid van de das kan daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Conclusie

Binnen het plangebied komt de das niet voor. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van de das is uitgesloten.

³ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/das>

5.2.3 Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. De otter verblijft in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties (o.a. riet), struwelen en bosschages⁴.

De otter wordt vrijwel in heel Friesland waargenomen, ook rondom het plangebied bij Mirnser Klif zijn waarnemingen bekend van de otter op basis van de NDFF. Het plangebied is echter ongeschikt als leefgebied voor de otter, de otter zal hoogstens migrerend voorkomen. Het tijdelijk ontvluchten van het gebied gedurende de werkzaamheden naar een rustigere plek wordt niet aangemerkt als opzettelijke verontrusting⁵. Daarnaast is er geen sprake van significant oppervlakteverlies van leefgebied voor otter.

Conclusie

Het plangebied bij Mirnser Klif kan onderdeel uitmaken van een migratieroute van de otter. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van otter zijn echter uitgesloten.

5.2.4 Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodembedekkende vegetatie aanwezig en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden. Bovendien moet er in de oevers voldoende schuilmogelijkheid zijn waar de waterspitsmuis zich kan terugtrekken om zijn prooiën op te eten⁶. De waterspitsmuis is aangetroffen in het aangrenzende natuurgebied Mokkebank, op ongeveer 1,5 kilometer van het plangebied. Binnen het plangebied is geen geschikt van habitat waterspitsmuis aanwezig, door het ontbreken van begroeide oevers. Zowel foerageergebied als rust- en verblijfplaatsen van de soort kan worden uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie

Het plangebied bij Mirnser Klif maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied van de waterspitsmuis. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming.

5.3 Vleermuizen

Uit de NDFF blijkt dat in of in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van vleermuizen. Op basis van verspreidingsgegevens kan het voorkomen van de volgende soorten: laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis niet worden uitgesloten. Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van het landschap. Zo hebben ze verblijfplaatsen, afhankelijk van de soort, in bebouwingen of in bomen. Ze gebruiken daarnaast lijnvormige structuren om zich te oriënteren in het landschap en hierlangs en ook boven open weilanden, watergangen en/of plassen te foerageren.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn het gebied en de structuren in de omgeving gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen. Binnen het plangebied komt geen bebouwing voor, en dus zijn er ook geen geschikte holten of kieren waargenomen. Binnen het plangebied is wel houtopslag aanwezig, echter zijn hier geen scheuren,

⁴ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

⁵ Raad van State. 2009. ABRvS 13 mei 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BI3701

⁶ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/waterspitsmuis>

loszittende schors en inrottingsholten waargenomen geschikt voor vleermuizen. De aanwezigheid van voortplantings- of rustplaatsen in (de directe omgeving) van het plangebied is uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

Met uitzondering van de kustlijn bevinden zich binnen het plangebied geen lijnvormige elementen, welke potentieel geschikt kan zijn als vliegroute. Als gevolg van de voorgenomen ingreep zal de kustlijn niet zijn functie als lijnvormig element verliezen. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes in het plangebied is uitgesloten. De bosschages binnen het plangebied maken hoogstwaarschijnlijk onderdeel uit van het foerageergebied van vleermuizen. Van essentieel foerageergebied is echter geen sprake. In de directe omgeving van de deelgebieden ligt nog meer aaneengesloten gebied met gras- en weilanden en watergangen. Dit gebied biedt voldoende alternatief foerageergebied (van hogere kwaliteit) waar de vleermuizen naar kunnen uit te wijken. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied in het plangebied is uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vleermuizen

De effecten van de werkzaamheden zijn afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar en op de dag). Wanneer de werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd in het actieve vleermuis seizoen (grootweg half maart t/m half november) en daarbij kunstverlichting wordt toegepast, kan dit verstoring van langs vliegende en foeragerende vleermuizen veroorzaken. Wanneer de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd is van tijdelijke verstoring geen sprake.

5.4 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF en broedvogel inventarisatie onderzoek⁷ blijkt dat rondom het plangebied een groot aantal waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten. Dit heeft vooral te maken met het feit dat het plangebied direct grenst aan het natuurgebied Mokkebank.

Binnen het plangebied zelf staan geen bomen, tijdens het veldbezoek zijn wel bomen en struweelopslag rondom het plangebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van (grote) nesten. Deze zijn niet waargenomen en worden gezien de aanwezige habitat in combinatie met de achtergrond verstoring van de vele watersporters ook niet verwacht. De aanwezigheid van potentieel jaarrond beschermde nesten van ransuil, buizerd, boomvalk en sperwer is daarmee uitgesloten. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die in gebouwen broeden, zoals huismus en gierzwaluw, is op voorhand uitgesloten. Langs de randen van de oever in de aanwezige struweelopslag kunnen wel algemene soorten zoals wilde eend en meerkoet broeden.

Effectbeoordeling broedvogels

Indien binnen het broedseizoen van vogels wordt gewerkt, moeten de onderstaande mitigerende maatregelen worden genomen:

- Voorafgaand aan het broedseizoen moet de vegetatie ter plaatse van het braakliggende terrein kort worden gemaaid en gehouden. Hiermee wordt het plangebied onaantrekkelijker voor broedvogels;
- Het (eventueel) verwijderen van struweel/opslag buiten het broedseizoen uitvoeren;
- Het plangebied wordt voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels. Indien deze alsnog aanwezig zijn moet de werkwijze op aangeven van de ecooloog mogelijk worden aangepast.

⁷ Jager K. & Postma J. 2019. Broedvogels in natuurreervaten van It Fryske Gea in 2019. Sovon-rapport 2019/87. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover als mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen kan worden. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” wordt bepaald. Vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken zijn niet “waterdicht”. Het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels.

Conclusie broedvogels

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels worden voorkomen.

5.5 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. De meeste beschermde vissoorten zijn namelijk soorten uit beken (elrits, beekdonderpad, beekprik), snelstromende rivieren (gestippelde alver), verlandende watergangen met een sliblaag en rijke onderwatervegetatie (grote modderkruiper), watergangen met koel en zuurstofrijk water (kwabaal) of vissoorten (houting, steur) die in rivieren of zijarmen hun paaipplaatsen hebben. Dergelijk biotoop ontbreekt in het plangebied. Hierdoor is het voorkomen van (beschermde) vissoorten uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vissen

De aanwezigheid van beschermde vissoorten is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op beschermde vissen.

5.6 Reptielen en amfibieën

Uit de NDFF blijkt dat binnen de invloedssfeer van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de volgende onder Wet natuurbescherming beschermde reptielen en amfibieën: bastaardkikker, bruine kikker, heikikker en meerkikker. Voor de algemeen voorkomende soorten: bastaardkikker, bruine kikker en meerkikker geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde reptiel- en amfibiesoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

5.6.1 Heikikker

De heikikker is waargenomen in het aangrenzende natuurgebied Mokkebank. De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat en laat zich in grote lijnen kenmerken als schraal, ietwat ruig en vochtig. Het bestaat vooral uit heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland, maar ook bos en struweel, alles met een hoge grondwaterstand. Buiten de voortplantingsperiode worden de heikikkers aangetroffen in hoge, dichte vegetaties zoals vochtige heide, pijpenstrootjesvegetatie, kruidenrijk vochtig grasland en in mindere mate in open loofbos. Het landhabitat bevindt zich in de nabije omgeving van het voortplantingswater, tot op een afstand van 300 meter. Afhankelijk van het type landschap kan dit oplopen

tot 1200 meter. Ook sloten en greppels in agrarisch gebied worden gebruikt ⁸. Binnen het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig dat voldoet aan de biotoopeisen van de heikikker (geen voortplantingsplaatsen, noch rustplaatsen of functionele leefomgeving).

Effectbeoordeling en conclusie heikikker

De aanwezigheid van heikikker is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op heikikker.

5.7 Ongewervelde diersoorten

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van een beschermde ongewervelde. Beschermde vlinders en libellen zijn vaak afhankelijk van zeer specifieke omstandigheden, zoals bloemrijke graslanden of permanent stromende beken met goed ontwikkelde oevervegetaties. Dergelijk biotoop ontbreekt binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen typische waardplanten waargenomen. De aanwezigheid van beschermde ongewervelde dieren is uitgesloten.

Effectbeoordeling ongewervelde diersoorten

De aanwezigheid van beschermde ongewervelden is uitgesloten binnen het plangebied. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelden is uitgesloten.

5.8 Voorzorgsmaatregelen

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Bij nachtelijke werkzaamheden wordt aangepaste verlichting gebruikt die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Tijdens de uitvoering wordt in de plangebieden in één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

Broedvogels

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming verwacht. Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecooloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

⁸ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-008-Kennisdocument-Heikikker-1.0.pdf>

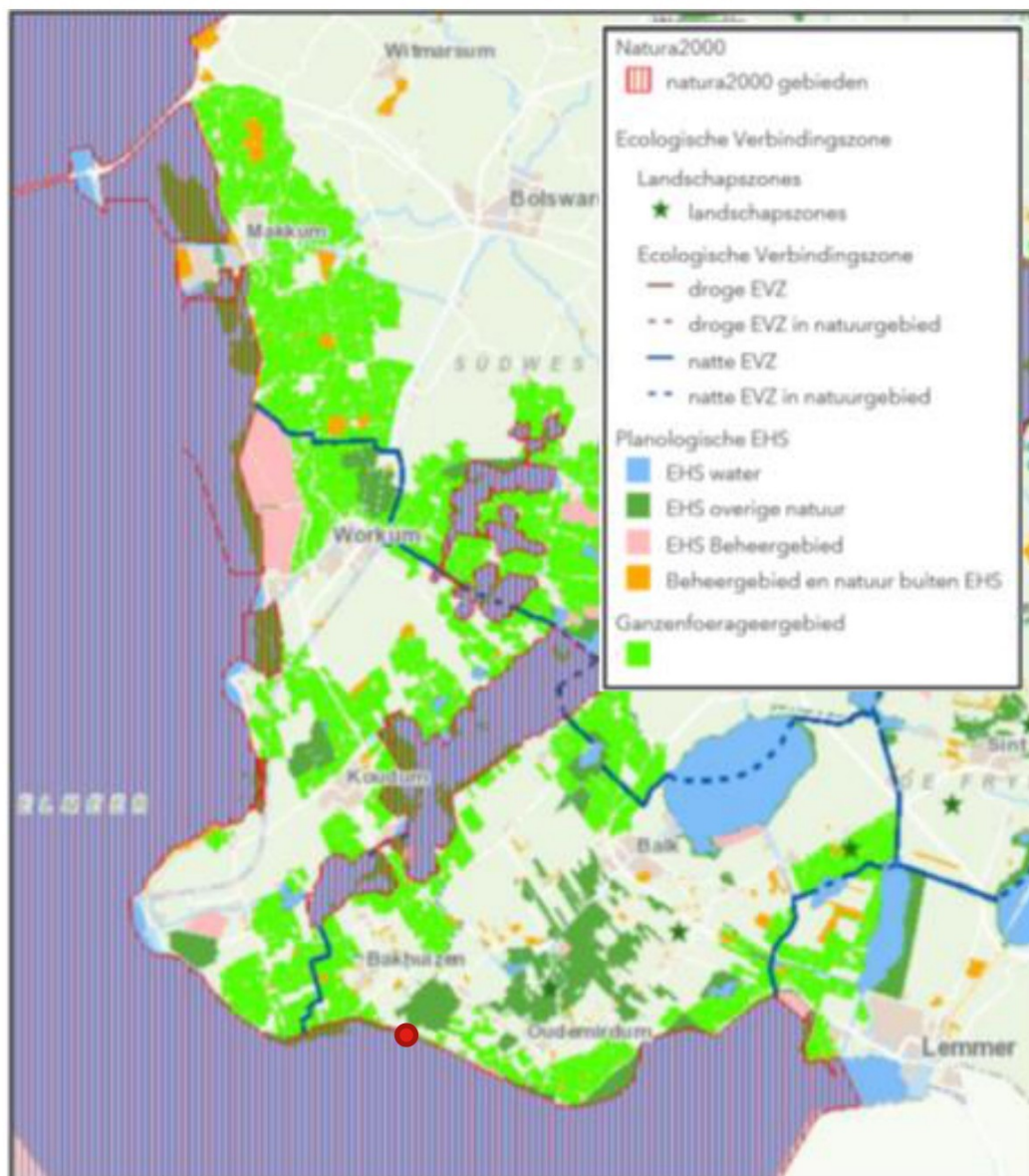
Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

6 BESCHERMDE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk is beschreven of in de nabijheid van het plangebied wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) zijn gelegen en wordt beoordeeld of storingsfactoren kunnen optreden (beknopte voorttoets) vanuit het project. Tevens is onderzocht of de deelgebieden in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot het NNN wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Figuur 6-1. Een overzichtkaart van de beschermde gebieden ten aanzien van het plangebied (aangegeven met een rode stip).

6.1 Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)

Het plangebied van Mirnser Klif grenst aan het natuurgebied Mokkebank en het IJsselmeer, beide maken onderdeel uit van Natura 2000-gebied IJsselmeer. Voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer zijn zowel habitattypen, habitatsoorten, broedvogelsoorten en 'niet-broedvogelsoorten' aangewezen vanuit de Europese habitat- en vogelrichtlijnen. Onderstaand worden de relevante storingsfactoren besproken.

Storingsfactoren

De Effectenindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2020) geeft een negentiental mogelijke effecten, de zogenoemde storingsfactoren, waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden ten aanzien van in Natura 2000-gebieden beschermde waarden.

Op basis van deze storingsfactoren worden de effecten op de Natura 2000-gebieden in de omgeving beoordeeld. De aard en de omvang van de voorgenomen ingreep in combinatie met de ligging van het plangebied en de aangewezen instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied IJsselmeer maakt dat de meeste storingsfactoren op voorhand kunnen worden uitgesloten als gevolg van de voorgenomen activiteit. Dit als gevolg van het gegeven dat emissies van bijvoorbeeld geluid, licht en trillingen, als gevolg zo lokaal zijn (beperkt tot 200 meter) dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen kunnen worden uitgesloten.

Effecten ten gevolge van vrijwel alle in de Effectenindicator opgenomen storingsfactoren zijn dan ook op voorhand uitgesloten. De enige storingsfactoren waarvan op voorhand niet duidelijk is of deze relevant is, is verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht. De andere storingsfactoren zullen daarom niet behandeld worden in de effectbeoordeling.

Stikstofdepositie in de realisatiefase

Het Natura 2000-gebied IJsselmeer is geen stikstofgevoelig gebied. Op grotere afstand gelegen gebieden als Alde Feanen en Rottige Meenthe & Brandemeer zijn dat echter wel. Stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Stikstofdepositie in de gebruiksfase

De gebruiksfase leidt niet tot externe effecten als gevolg van de 19 verstoringsfactoren van de effectenindicator. Ook verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie zal in de gebruiksfase niet optreden omdat er geen extra stikstof wordt uitgestoten. Een vergunningplicht voor de gebruiksfase is daarom niet aan de orde ten aanzien van beschermde gebieden.

Conclusie wettelijk beschermde gebieden

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten met uitzondering van stikstofdepositie. Echter stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

6.2 Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)

Figuur 6-1 laat de ligging van het plangebied zien ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het plangebied is toegewezen aan het NNN, uit het Natuurbeheerplan 2022 van de provincie Friesland blijkt dat het strand is toegekend aan zoekgebied water (W01)⁹. Aan W01 Waterbeheergebieden zijn geen specifieke waarden en/of wezenlijke kenmerken toegekend. De functie van deze beheergebieden is een bijdrage leveren aan de gestelde doelen voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende diensten:

⁹ <https://fryslan.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=f71616d6de3b435bb0c69d108effb7a5>

- Het bergen van overtollig water in het landelijk gebied, om bij veel neerslag waterproblemen elders in het watersysteem te voorkomen en voor het langer vasthouden van water om droogteschade en verdroging te voorkomen en om zo in te spelen op (veranderende) klimaatomstandigheden;
- Het realiseren van een optimaal peilbeheer voor de gebruiksfuncties van het stroomgebied en het creëren van een robuust watersysteem door een aangepast beheer van waterlopen en oevers op een zodanige wijze inrichten en/of beheren van waterlopen en oevers waardoor een robuust watersysteem wordt gerealiseerd en het natuurlijke karakter en biotoop van de waterlopen versterkt worden;
- Het vergroten van het bufferend vermogen van de bodem via het verhogen van het organisch stofgehalte, het stimuleren van een luchtige bodem en vitaal bodemleven;
- Terugdringen/voorkomen van af- en uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar grond- en oppervlaktewater beperken via beheer van o.a. zuiveringsmoerassen.

De voorgenomen ingreep heeft ten doel om opgetreden erosie te herstellen en daarmee bij te dragen aan een robuust systeem. Hiermee sluit het aan bij de voorgenomen doelen van agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Daarnaast treedt er als gevolg van de voorgenomen ingreep geen negatief effect op, op de wezenlijke kenmerken en waarden van aangrenzende gebieden die onder het NNN vallen (conform het NNN-toetsingskader van de Provincie Friesland dienen ook ingrepen die buiten het NNN plaatsvinden getoetst te worden op negatieve effecten op de waarden van het NNN). De geplande werkzaamheden zorgen tijdelijk voor extra omgevingsgeluid en extra licht binnen het plangebied en de direct de omgeving van het plangebied. De voorgenomen ingreep kan tijdelijk (zeer geringe) negatieve effecten door verstoringen van geluid, licht en optische effecten tot gevolg hebben. Daarnaast zal er zeer lokaal tijdelijk sprake zijn van vertroebeling van het water als gevolg van de zandsuppletie. Van een negatief effect op wezenlijke kenmerken en waarden deze beschermde NNN-gebieden is echter geen sprake. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Conclusie planologisch beschermde gebieden

Er is geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Toetsing in het kader van de “Nee, tenzij” is daarom niet aan de orden. Dit geldt eveneens voor een vervolgonderzoek of compensatie met betrekking tot dit project.

7 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

8 CONCLUSIES

8.1 Beschermde soorten

Binnen het plangebied is het voorkomen van beschermde vaatplanten of diersoorten of habitats van beschermde diersoorten uitgesloten, met uitzondering van algemene broedvogels.

In het kader van de zorgplicht zijn een aantal mitigerende maatregelen opgesteld, welke zijn opgesomd in paragraaf 5.8. Daarnaast is het omwille van het mogelijk voorkomen van algemene broedvogels aan te bevelen om de werkzaamheden buiten het algemene broedseizoen, globaal de periode van 15 maart t/m 15 augustus, uit te voeren. Indien de werkzaamheden wel in deze periode plaatsvinden, is het aan te bevelen om het terrein voorafgaande de start van de werkzaamheden door een ter zake kundige ecooloog te controleren op in gebruik zijnde nesten.

Bij aantreffen van broedlocaties wordt door de ter zake kundige beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen of dat zij uitgesteld moeten worden. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedgevallen.

Ten aanzien van de overige beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming zijn overtredingen van verbodsbepalingen op voorhand uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikte biotoop en schuilgelegenheid in het plangebied voor soorten. Het uitvoeren van een nader onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde voor onderhavig projectvoornemen.

8.2 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten met uitzondering van stikstofdepositie. Echter stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn daardoor op voorhand uitgesloten. Er hoeft daarom geen “Nee, tenzij”-toets te worden doorlopen. De ontwikkeling kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

8.3 Beschermde houtopstanden

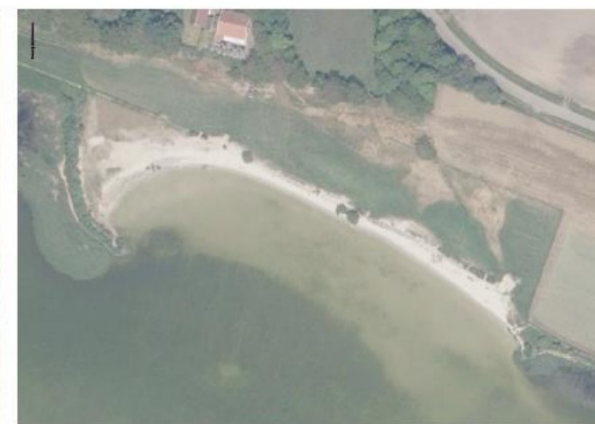
Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

VERSTERKEN FRIESE IJSSELMEERKUST - MIRNSER KLIF STRAND

provinsje fryslân
provincie fryslân

Royal
HaskoningDHV
Enhancing Society Together

Huidige situatie

Legenda

Landschap	
	Aandraging op profielen kust
	Water

datum 28-6-2021

RAPPORT

Natuurtoets strand Hege Gerzen (projectgebied Gaasterland) - Versterken Friese IJsselmeerkust

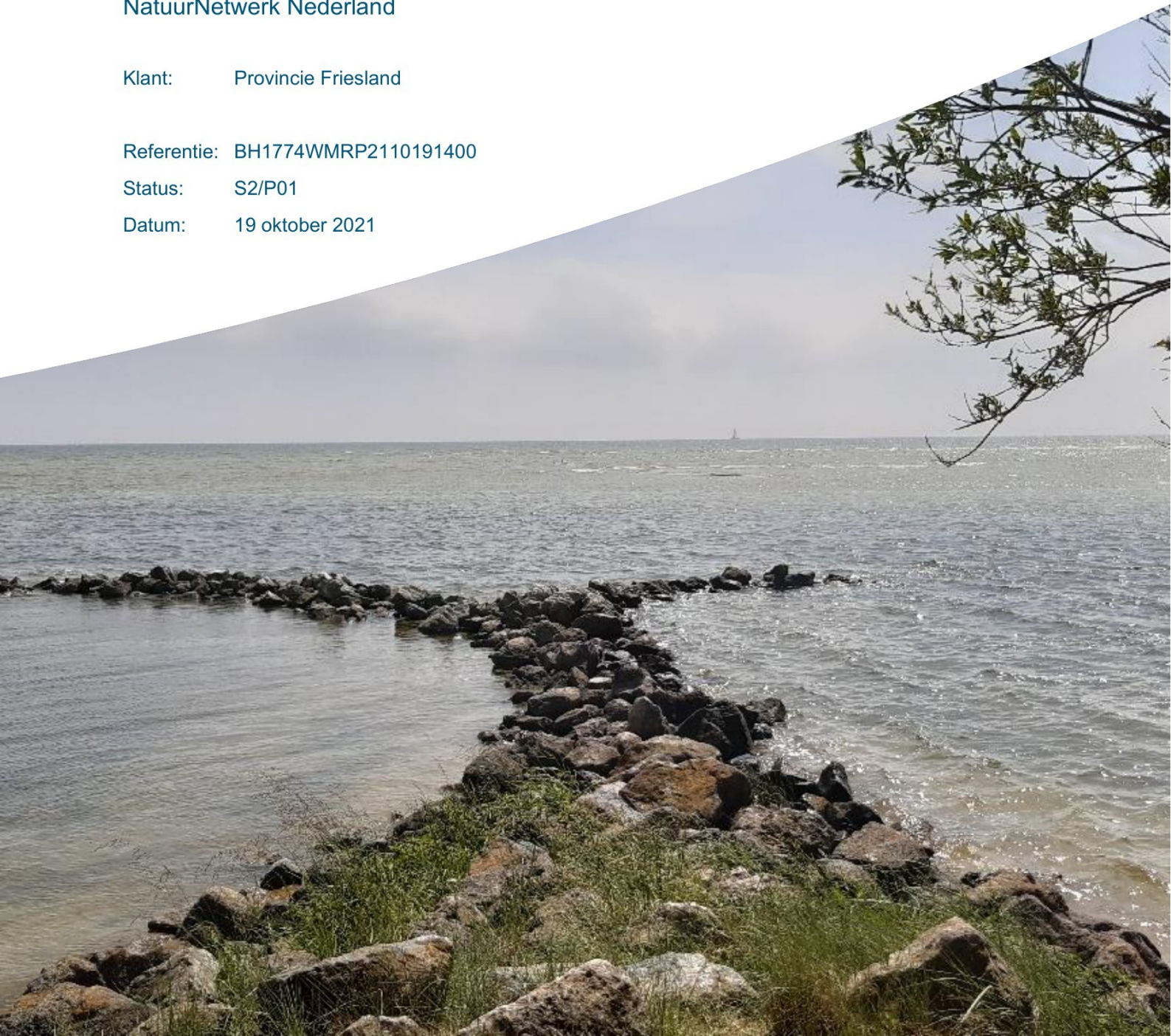
In het kader van de Wet natuurbescherming en het
NatuurNetwerk Nederland

Klant: Provincie Friesland

Referentie: BH1774WMRP2110191400

Status: S2/P01

Datum: 19 oktober 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Euvelgunnerweg 25A
9723 CV Groningen
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets strand Hege Gerzen (projectgebied Gaasterland) - Versterken Friese IJsselmeerkust
Ondertitel: Natuurtoets Hege Gerzen
Referentie: BH1774WMRP2110191400
Status: P01/S2
Datum: 19 oktober 2021
Projectnaam: Versterken Friese IJsselmeerkust
Projectnummer: BH1774
Auteur(s): **J**

Opgesteld door: **J**

Gecontroleerd door: **J**

Datum: 18-10-2021

Goedgekeurd door: **J**

Datum: 19-10-2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van de natuurtoets	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Gebiedsbescherming (Natura 2000)	4
2.2	Soortenbescherming	5
2.3	Bescherming van houtopstanden	7
2.4	Natuurnetwerk Nederland	8
3	Onderzoeksmethode	9
3.1	Beschermde soorten	9
3.2	Beschermde gebieden	9
3.2.1	Wettelijke beschermde gebieden	9
3.2.2	Planologisch beschermde gebieden	10
3.3	Beschermde houtopstanden	10
4	Plangebied en voorgenomen ingreep	11
4.1	Ligging van het projectgebied Gaasterland	11
4.2	Beschrijving van het plangebied Hege Gerzen	11
4.3	Voorgenomen ingreep en optredende effecten	13
5	Beschermde soorten	14
5.1	Vaatplanten	14
5.2	Grondgebonden zoogdieren	14
5.2.1	Das	14
5.2.2	Otter	14
5.2.3	Steenmarter	15
5.3	Vleermuizen	15
5.4	Broedvogels	16
5.5	Vissen	17
5.6	Reptielen en amfibieën	17
5.6.1	Heikikker	17
5.6.2	Rugstreeppad	18
5.7	Ongewervelde diersoorten	18
5.8	Voorzorgsmaatregelen	19

6	Beschermde gebieden	20
6.1	Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)	20
6.2	Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)	21
7	Beschermde houtopstanden	23
8	Conclusies	24
8.1	Beschermde soorten	24
8.2	Beschermde gebieden	24
8.3	Beschermde houtopstanden	24

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Friese IJsselmeerkust is onderhevig aan erosie en de gevolgen van het onnatuurlijke (omgekeerde) peilbeheer van het IJsselmeer. Met als gevolg de aantasting van de ecologische kwaliteit van het watersysteem van het IJsselmeer. Daarnaast lijdt ook het functioneren van buitendijkse natuurgebieden, stranden (erosie, verzanding) en de vaarverbinding van/naar de kust (verzanding) aan de gevolgen van erosie en het peilbeheer. Als gevolg van deze ontwikkelingen is uiteindelijk het gebiedsontwikkelingstraject Versterken Friese IJsselmeerkust ontstaan waarin maatregelen en projecten zijn benoemd die bijdragen aan het herstellen van de Friese IJsselmeerkust.

Binnen het gebiedsontwikkelingstraject zijn vijf projectgebieden aangewezen: Workum, Hindeloopen, Mokkebank, Gaasterland en Lemmer-Tacoziel. Deze natuurtoets behandelt de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied Gaasterland (zie paragraaf 4.1). Het projectgebied Gaasterland bestaat uit twee stranden, te weten: Mirnser Klif en Hege Gerzen. Deze natuurtoets behandelt enkel het strand bij Hege Gerzen (voor het strand van Mirnser Klif is een aparte natuurtoets opgesteld). Het uitvoeren van de werkzaamheden is een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in het kader van de Wet natuurbescherming.

Om na te gaan of (negatieve) effecten op onder de Wet natuurbescherming beschermde gebieden of beschermde soorten kunnen optreden, is een toets nodig waarbij de mogelijke effecten op beschermde gebieden of soorten in kaart worden gebracht (quicksan). De gegevens voortvloeiend uit de quickscan geven duidelijkheid of een aanvullend onderzoek en een daaruit volgende toetsing aan de Wet natuurbescherming (natuurtoets) noodzakelijk is en/of een aanvullende beoordeling in het kader van de planologische gebiedsbescherming. Provincie Friesland heeft daarom Royal HaskoningDHV verzocht een natuurtoets uit te voeren voor de gebiedsontwikkeling in het projectgebied Gaasterland (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust).

1.2 Doel van de natuurtoets

Dit rapport geeft een algemene indruk van het plangebied en de daar mogelijk voorkomende juridisch dan wel planologisch beschermde natuurwaarden. Hierbij wordt gekeken naar de onderdelen Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden), Soortenbescherming (flora & fauna), bescherming van houtopstanden van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de planologische gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland (afgekort als: NNN). Op basis daarvan wordt bepaald of overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en Provinciale Ruimtelijke Verordening (NNN) te verwachten zijn en of dit voorkomen kan worden door het treffen van gerichte (mitigerende) maatregelen of dat een ontheffing of vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch- en beleidskader weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze besproken en in hoofdstuk 4 is het plangebied en de voorgenomen ingreep besproken. Hoofdstuk 5 beschrijft het voorkomen en de mogelijke effecten op beschermde soorten en in hoofdstuk 6 zijn de mogelijke effecten op beschermde gebieden beschreven, terwijl hoofdstuk 7 de onder de Wnb beschermde houtopstanden behandelt. Tot slot bevat hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van beschermde natuurwaarden.

2 JURIDISCH KADER

De juridische kaders die volgen uit de Wnb en het beleid rond het NNN vormen het toetsingskader. Wat betreft de Wnb zijn de onderdelen Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de wet), Soortenbescherming (Hoofdstuk 3 van de wet) en Bescherming van houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de wet) van belang in het licht van de voorgenomen activiteit.

2.1 Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Natuurwaarden zijn op diverse manieren beschermd, via het wettelijk spoor en via de ruimtelijke ordening. Internationale richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten.

De Wet natuurbescherming beschrijft in hoofdstuk 2 de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn moeten Natura 2000-gebieden aangewezen worden om habitatten en soorten van Europees belang te beschermen.

De beoordeling van plannen, projecten is geregeld onder Wet natuurbescherming art. 2.7:

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Dit betekent dat er een passende beoordeling opgesteld dient te worden en dat het bestuursorgaan de vergunning alleen af mag geven als de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000 gebied niet aangetast worden. Mochten er significante gevolgen zijn dan dient een ADC (alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang en compensatie) toetsing doorlopen te worden en kan vergunning alleen verleend worden als aan alle voorwaarden wordt voldaan (geen alternatieve oplossingen, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie). De voorwaarden staan vermeld in art 2.8 van de wet. Conform de EU-richtlijn kan gewerkt worden met een Voortoets in de oriëntatiefase. Een Voortoets kan twee mogelijke uitkomsten hebben:

- Er is zeker geen negatief effect. Er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig.
- Significante negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende beoordeling vereist, aanvullend op de Voortoets.

Ook ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden kunnen onder deze wet vergunning plichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenoemde externe werking. Hierdoor moet ook worden bekeken of ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied negatieve effecten kunnen hebben op de daarbinnen vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De Wet natuurbescherming kent voor wat betreft externe werking géén grenzen en schrijft voor dat alle gebieden die mogelijk beïnvloed worden door een activiteit in de toetsing moeten worden meegenomen. Naast de wet vormen aanwijzingsbesluiten en de Natura 2000-beheerplannen het toetsingskader bij de vergunningverlening.

2.2 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes voor soorten waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes (er wordt hierbij verwezen naar de paragrafen van de Wet natuurbescherming):

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1);*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wet natuurbescherming) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie

Tabel 2-1) en verdragen, en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen. Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming wordt bepaald of er beschermde dier- en plantensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Middels mitigerende maatregelen moet er in beginsel voor gezorgd worden dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing. Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wet natuurbescherming bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode. De provincies zijn het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag². Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Friesland.

¹ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

² Besluit Wet natuurbescherming 11 oktober 2016

Tabel 2-1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn §3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn §3.2	Beschermingsregime andere soorten §3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Mitigerende maatregelen

Indien de negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied volledig kunnen worden opgeheven als gevolg van mitigerende maatregelen (waarmee overtreding van de verbodsbepalingen wordt voorkomen) is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Hierbij is het van belang dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort wordt behouden. De mitigerende maatregelen moeten als randvoorwaarde meegegeven worden aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is moet voor het overtreden van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd.

Zorgplicht

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming) geldt, conform Wet natuurbescherming art. 1.11, de algemene zorgplicht. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezig beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en rondom het gebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.11 van de Wet natuurbescherming) van de verbodsbepalingen vereist?

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

2.3 Bescherming van houtopstanden

In de Wnb is de bescherming van houtopstanden geregeld. Het doel van de regels met betrekking tot houtopstanden onder de Wnb is de instandhouding van het bosareaal. Om deze doelstelling te realiseren blijven de meldplicht, herplantplicht en mogelijke oplegging van een kapverbod ingeval van houtkap bestaan. De kap dient daarbij wel nog steeds een bepaalde omvang en locatie te hebben. Enkel houtopstanden groter dan 10 are of 20 rijbomen en gelegen buiten de bebouwde kom worden gereguleerd.

De voormalige boswet is grotendeels overgenomen in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen is een kapmelding verplicht. De Wet natuurbescherming hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Dunningswerkzaamheden in het kader van natuurbeheer of boskap ten behoeve van realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied zijn in beginsel vrijgesteld van herplantplicht, maar dienen wel gemeld te worden. Verder zijn bijvoorbeeld fruitboomgaarden, lijnvormige beplantingen van wilgen of populieren, kerstbomen en houtopstanden op erven en tuinen vrijgesteld van bescherming.

Meldplicht ten aanzien van de voorgenomen kap

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie. In artikel 4.2 is namelijk opgenomen dat het verboden is een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met

uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. De provincie kan bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op de gegevens die bij de melding worden verstrekt, de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en de wijze waarop de melding wordt gedaan.

Herplantplicht en vrijstellingsmogelijkheid

Een eigenaar moet binnen drie jaren na het vellen of het tenietgaan van de houtopstand zorgdragen voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de bosbouwkundig verantwoorde wijze van herbeplanting, bedoeld in het eerste lid.

Gedeputeerde staten kan ontheffing verlenen van het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Deze regels kunnen onder meer betrekking hebben op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de gevelde houtopstand.

Kapverbod

De melding vergemakkelijkt de controle op de uitvoering van deze plicht tot herbeplanting en maakt het mogelijk voor gedeputeerde staten om een kapverbod op te leggen. Het kapverbod kan door gedeputeerde staten telkens voor ten hoogste vijf jaar worden opgelegd ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Provincie Friesland zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe. Gedeputeerde staten kunnen daarnaast gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”. In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het Natuurnetwerk Nederland vallen, geldt een compensatieplicht.

3 ONDERZOEKSMETHODE

In de onderstaande paragrafen wordt beschreven welke onderzoeksvragen er spelen per beschermingsregime met daarbij de geleverde onderzoeksinspanning.

3.1 Beschermde soorten

Voor de analyse van de bestaande gegevens van flora en fauna is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDFF) database op 22 juni 2021 geraadpleegd. Daarbij zijn de gegevens van beschermde soorten van de laatste 10 jaar opgevraagd. Tevens zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd. Hierdoor ontstaat een beeld van in de omgeving voorkomende planten en dieren. Tot slot is op 28 juni een veldbezoek uitgevoerd, het was die dag circa 25 °C, bij zonnige omstandigheden en windkracht 2 Bft. Het bezoek is uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog van Royal HaskoningDHV, J MSc.

Aan de hand van de verspreidingsgegevens en de verzamelde gegevens tijdens de eerder uitgevoerde veldbezoeken is beoordeeld voor welke beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied. Door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoopeisen van de beschermde soorten uit het plangebied is beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op mogelijk in het plangebied voorkomende beschermde soorten. In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken, is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Indien de onderzoeksresultaten voldoende zekerheid geven over het voorkomen van beschermde soorten, zijn de mogelijke (negatieve) effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten bepaald. Vervolgens is beoordeeld of overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb aan de orde is.

Onderzoeksvragen

- Welke beschermde soorten komen voor in of nabij het plangebied of zijn op basis van aanwezige biotopen niet uit te sluiten?
- Welke (negatieve) effecten kunnen deze beschermde soorten ondervinden als gevolg van de voorgenomen activiteit?
- Kunnen voorzorgsmaatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen? Zo ja, wat zijn die voorzorgsmaatregelen dan?
- Is nader veldonderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen of uit te sluiten? Zo ja, voor welke soorten?
- Is voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffingsaanvraag in het kader van de Soortenbescherming noodzakelijk?

3.2 Beschermde gebieden

3.2.1 Wettelijke beschermde gebieden

Voor de quickscan voor de Wnb Gebiedsbescherming is allereerst bekeken of wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden nabijgelegen zijn. Hiervoor is de Natuurbeheerplan atlaskaart van de provincie Friesland geraadpleegd. Vervolgens is aan de hand van de zogenoemde Effectenindicator nagegaan of en in hoeverre enige relatie te verwachten is tussen de voorgenomen ingreep en de onder de Wnb geformuleerde instandhoudingsdoelen van in deze omgeving liggende Natura 2000-gebieden (Voortoets).

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de omgeving van beschermde Natura 2000-gebieden?
- Is er een kans op het optreden van storingsfactoren vanuit het project welke mogelijk een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden?
- Is er mogelijk sprake van significante aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied (gelet op de doelstellingen en de staat van instandhouding)?
- Zijn er vervolgstappen nodig?

3.2.2 Planologisch beschermde gebieden

Bij dit onderdeel is onderzocht of het plangebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de buurt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)?
- Zo ja, wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Veroorzaakt de voorgenomen activiteit negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

3.3 Beschermde houtopstanden

De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom (Boswet) en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare). Er geldt dan een meldplicht én herplantplicht. Deze herplanting hoeft echter niet altijd op dezelfde plek plaats te vinden. Dit wordt voor het onderhavige project nagegaan aan de hand van de voorgenomen kap (in oppervlakte gemeten). Voor dit project is beoordeeld of te kappen houtopstanden binnen of buiten de bebouwde kom boswet zijn gelegen en of ze onder een mogelijke uitzonderingen vallen (zoals kerstbomenpercelen). Vervolgens is van de bomen buiten deze begrenzing beoordeeld of zij een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit meer dan 20 laanbomen.

Onderzoeksvragen

- Zijn er wettelijk beschermde houtopstanden aanwezig in het plangebied?
- Leidt de voorgenomen activiteit tot negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

4 PLANGEBIED EN VOORGENOMEN INGREEP

4.1 Ligging van het projectgebied Gaasterland

Gaasterland is één van de vijf projectgebieden langs de Friese IJsselmeerkust dat onderdeel uitmaakt van het overkoepelende project Versterken Friese IJsselmeerkust (zie Figuur 4-1). Van oudsher liggen in Gaasterland weinig kernen die gericht zijn op het IJsselmeer. Hier overheersen rust, natuur en landschappelijke waarden. Karakteristieke waarden die door inwoners en bezoekers hoog gewaardeerd worden. Deze streek wordt gekenmerkt door relatief grote hoogteverschillen met zandige en glooiende keileemruggen (gaasten), ontstaan door opgestuwde gronden in de IJstijd. Gaasterland vormt met haar unieke klifkust een natuurlijke kering tegen het IJsselmeer en in vroeger tijden tegen de Zuiderzee. Deze kust, met de Roode klif, het Mirnser klif en Oudemirdumer klif, is ontstaan tijdens de laatste twee ijstijden. IJskappen breidden zich vanuit Scandinavië uit over een groot deel van Nederland en stuwden bij Gaasterland zand, leem en keien op tot grote bulten van keileem. Waar later de Zuiderzee de keileemhoogten bereikte, ontstonden de kliffen. De stranden van Mirns en de Hege Gerzen bieden zomers meer drukte met strandgasten en kitesurfers, maar overwegend heerst in Gaasterland de rust en de stilte.

Figuur 4-1. Een kaart met het overzicht van projectgebied Gaasterland (in het groen; als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust). Het plangebied is aangegeven met een rode stip.

4.2 Beschrijving van het plangebied Hege Gerzen

Het strand van Hege Gerzen ligt bij Sybrandy's Speelpark aan de Liemerige Wei 4 te Oudemirdum aan het IJsselmeer. Het plangebied bestaat zelf bestaat enkel uit een strekdam in een ankervorm met aan weerszijden het (restant van het) strand (zie Figuur 4-2). Aan het eind van het strand aan de oostzijde ligt ook een kleine strekdam (circa 20 meter). De strekdam heeft een lengte van circa 60 meter, het strand aan

de westzijde is circa 40 meter en het strand aan de oostzijde heeft een lengte van circa 140 meter. Tussen het strand en het achter gelegen land ligt een met gras begroeide wal/kering. Deze kering maakt geen onderdeel meer uit van het plangebied. Achter deze kering ligt nog een zonstrandje en grasland. Op de strekdam is wat opslag aanwezig van kleine bomen (doorsnee minder dan 10 centimeter) en struweel (zie Figuur 4-3).

Figuur 4-2. Strand Hege Gerzen in 2018 (bron: Google Maps).

Figuur 4-3. Een impressie van het plangebied bij Hege Gerzen. Links: een foto genomen vanaf het westelijke strandje richting de ankervormige strekdam, met op de strekdam de kleine houtige opslag te zien. Rechts: een foto vanaf de strekdam richting het oostelijke strand waarop nog net de kleine strekdam aan de oostgrens van het plangebied te zien is. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.3 Voorgenomen ingreep en optredende effecten

In deze paragraaf wordt het ontwerp voor Hege Gerzen beknopt uiteengezet (de voorgenomen ingreep wordt in zijn volledigheid beschrijven in het MIRT3 rapport). Vervolgens wordt ingegaan op de werkzaamheden die zijn voorzien ten behoeve van de realisatie van de ontwerpen.

Om de opgetreden afkalving van het strand bij Hege Gerzen terug te draaien zal zandsuppletie plaatsvinden. Bij het aanvullen worden de huidige structuren van het strand gevolgd. Hierbij zal aan weerszijden van de al bestaande dam een strand ontstaan voor recreatie. Daarnaast zal het strand een herprofilering krijgen. De reeds bestaande dam zal zorgdragen voor het in standhouden van het nieuwe strand. Tevens zal om een meer robuust systeem te maken bij het strand Hege Gerzen twee beschermende onderwaterconstructies gerealiseerd worden in de vorm van geotubes. De functie is het voorkomen van het wegspoelen van zand richting de diepere delen van het IJsselmeer. Aan weerszijden van de bestaande dam zal een onderwaterconstructie parallel lopen aan het strand. Op deze manier wordt voorkomen dat het strand voor de badgasten op korte termijn weer erodeert (in bijlage A1 is de presentatietekening van het ontwerp voor het strand van Hege Gerzen opgenomen).

Bij de uitvoering van het project worden diverse werkzaamheden uitgevoerd waarbij zwaar materieel wordt ingezet. Bij het strand van Hege Gerzen is geen sprake van het kappen van bomen waardoor het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is. Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende storingsfactoren optreden in het plangebied:

- Geluidseffecten door materieel;
- Lichtuitstraling door materieel en bouwlampen;
- Optische effecten door rijdend materieel, beweging van materialen en mensen;
- Trillingen door rijdend materieel en beweging van materialen;
- Vertroebeling van het water als gevolg van zandsuppletie.

5 BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Vaatplanten

Op basis van verspreidingsgegevens, gegevens uit de NDFF en het veldbezoek zijn geen waarnemingen bekend van vaatplanten beschermd onder de Wet Natuurbescherming. Vrijwel alle beschermde vaatplanten zijn gebonden aan natuurgebieden, schrale gronden of extensief beheerde gronden. Dergelijk habitat komt niet voor binnen het plangebied van Hege Gerzen.

Effectbeoordeling en conclusie vaatplanten

De aanwezigheid van alle beschermde vaatplanten wordt uitgesloten binnen het plangebied. Het is uitgesloten dat negatieve effecten op beschermde vaatplanten optreden. Het uitvoeren van een nader onderzoek of het aanvragen van ontheffing is niet noodzakelijk.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit de NDFF blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van een aantal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Het gaat onder andere om de bosmuis, dwergmuis, das, egel, haas, ree, steenmarter en otter. Voor de algemeen voorkomende zoogdieren zoals de bosmuis, dwergmuis, egel, haas en ree geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

5.2.1 Das

Rondom het plangebied binnen een straal van 500 meter afstand zijn enkele waarnemingen van das bekend (NDFF). De das komt voor in kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Ook andere open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte leefgebieden. Daarnaast moet er voldoende dekking zijn met weinig verstoring³. Het plangebied zelf voldoet niet aan de biotoopeisen van de das, daarnaast is er als gevolg van Sybrandy's Speelpark (wat direct grenst aan het strand) sprake van veel (achtergrond) verstoring. De aanwezigheid van de das kan daarom worden uitgesloten in het plangebied.

Conclusie

Binnen het plangebied komt de das niet voor. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van de das is uitgesloten.

5.2.2 Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. De otter verblijft in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties (o.a. riet), struwelen en bosschages⁴.

De otter wordt vrijwel in heel Friesland waargenomen, ook rondom het plangebied bij Hege Gerzen zijn waarnemingen bekend van de otter op basis van de NDFF. Het plangebied is echter ongeschikt als leefgebied voor de otter door het ontbreken van dekking, de otter zal hoogstens migrerend voorkomen. Het

³ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/das>

⁴ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

tijdelijk ontvluchten van het gebied gedurende de werkzaamheden naar een rustigere plek wordt niet aangemerkt als opzettelijke verontrusting⁵. Daarnaast is er geen sprake van significant oppervlakteverlies van leefgebied voor otter.

Conclusie

Het plangebied bij Hege Gerzen kan onderdeel uitmaken van een migratieroute van de otter. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van otter zijn echter uitgesloten.

5.2.3 Steenmarter

Op basis van de NDFF komen er meerdere waarnemingen van steenmarter binnen een straal van één kilometer van het plangebied naar voren. De steenmarter is een soort die voorkomt in en nabij grote steden, dorpen en boerenerven en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. Van steenmarters is bekend dat ze rust- en verblijfplaatsen creëren in kruipruimtes en loze ruimtes tussen plafonds, muren en zolders in huizen en andere gebouwen. Daarnaast maken ze ook gebruik van stapels takkenhout en kreupelhout als verblijfplaats. Steenmarters zijn zeer opportunistisch en gebruiken veel verschillende landschapselementen om in te foerageren⁶. Binnen het plangebied zijn geen bebouwing, holtes en takkenhopen aanwezig die geschikt zijn als (vaste) rust-/voortplantingsplaats. Mogelijk vormt het plangebied wel onderdeel van het foerageergebied van de steenmarter. Het gaat hierbij echter niet om essentieel foerageergebied. In de directe omgeving van het plangebied is meer en geschikter foerageergebied aanwezig. Door de ingreep gaan geen vaste rust- en verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van de steenmarter verloren.

Conclusie

Binnen het plangebied komen geen vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied van steenmarter voor. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van steenmarter is uitgesloten.

5.3 Vleermuizen

Uit de NDFF blijkt dat in of in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van vleermuizen. Het om de volgende soorten: laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van het landschap. Zo hebben ze verblijfplaatsen, afhankelijk van de soort, in bebouwingen of in bomen. Ze gebruiken daarnaast lijnvormige structuren om zich te oriënteren in het landschap en hierlangs en ook boven open weilanden, watergangen en/of plassen te foerageren.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn het gebied en de structuren in de omgeving gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen. Binnen het plangebied komt geen bebouwing voor, en dus zijn er ook geen geschikte holten of kieren waargenomen die gebruikt kunnen worden als vleermuisverblijfplaats. Er zijn enkele dunne bomen (diameter < 10 centimeter) in of in de directe omgeving van het plangebied, tijdens het veldbezoek zijn hierin geen geschikte scheuren, loszittende schors en inrottingsholten waargenomen. De aanwezigheid van voortplantings- of rustplaatsen in (de directe omgeving) van de deelgebieden is uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

Met uitzondering van de kustlijn bevinden zich binnen het plangebied geen lijnvormige elementen, welke potentieel geschikt kan zijn als vliegroute. Als gevolg van de voorgenomen ingreep zal de kustlijn zijn functie

⁵ Raad van State. 2009. ABRvS 13 mei 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BI3701

⁶ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>

als lijnvormig element niet verliezen. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes in het plangebied is uitgesloten. De bosschages binnen het plangebied maken hoogstwaarschijnlijk onderdeel uit van het foerageergebied van vleermuizen. Van essentieel foerageergebied is echter geen sprake. In de directe omgeving van de deelgebieden ligt nog meer aaneengesloten gebied met gras- en weilanden en watergangen. Dit gebied biedt voldoende alternatief foerageergebied (van hogere kwaliteit) waar de vleermuizen naar kunnen uit te wijken. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied in het plangebied is uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vleermuizen

De effecten van de werkzaamheden zijn afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar en op de dag). Wanneer de werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd in het actieve vleermuis seizoen (grootweg half maart t/m half november) en daarbij kunstverlichting wordt toegepast, kan dit verstoring van langs vliegende en foeragerende vleermuizen veroorzaken. Wanneer de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd is van tijdelijke verstoring geen sprake.

5.4 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF en broedvogel inventarisatie onderzoek⁷ blijkt dat rondom het plangebied een groot aantal waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten. Dit heeft vooral te maken met de aanwezigheid van het natuurreservaat Oudemirdumerklif op ongeveer één kilometer van het plangebied.

Binnen het plangebied zelf staan een handvol kleine bomen (doorsnee minder dan 10cm), tijdens het veldbezoek zijn deze bomen en de rest van het plangebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van (grote) nesten. Deze zijn niet waargenomen en worden gezien de aanwezige habitat in combinatie met de achtergrond verstoring van Sybrandy's Speelpark ook niet verwacht. De aanwezigheid van potentieel jaarrond beschermde nesten van ransuil, buizerd, boomvalk en sperwer is daarmee uitgesloten. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die in gebouwen broeden, zoals huismus en gierzwaluw, is op voorhand uitgesloten. Langs de randen van de oever in de aanwezige struweelopslag kunnen wel algemene soorten zoals wilde eend en meerkoet broeden.

Effectbeoordeling broedvogels

Indien binnen het broedseizoen van vogels wordt gewerkt, moeten de onderstaande mitigerende maatregelen worden genomen:

- Voorafgaand aan het broedseizoen moet de vegetatie ter plaatse van het braakliggende terrein kort worden gemaaid en gehouden. Hiermee wordt het plangebied onaantrekkelijker voor broedvogels;
- Het (eventueel) verwijderen van struweel/opslag buiten het broedseizoen uitvoeren;
- Het plangebied wordt voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels. Indien deze alsnog aanwezig zijn moet de werkwijze op aangeven van de ecooloog mogelijk worden aangepast.
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover als mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen kan worden. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand "automatisch" wordt bepaald. Vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand.

⁷ Jager K. & Postma J. 2019. Broedvogels in natuurreservaten van It Fryske Gea in 2019. Sovon-rapport 2019/87. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken zijn niet “waterdicht”. Het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels.

Conclusie broedvogels

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels worden voorkomen.

5.5 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. De meeste beschermde vissoorten zijn namelijk soorten uit beken (elrits, beekdonderpad, beekprik), snelstromende rivieren (gestippelde alver), verlandende watergangen met een sliblaag en rijke onderwatervegetatie (grote modderkruiper), watergangen met koel en zuurstofrijk water (kwabaal) of vissoorten (houting, steur) die in rivieren of zijarmen hun paaiplaatsen hebben. Dergelijk biotoop ontbreekt in het plangebied. Hierdoor is het voorkomen van (beschermde) vissoorten uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vissen

De aanwezigheid van beschermde vissoorten is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op beschermde vissen.

5.6 Reptielen en amfibieën

Uit de NDFF blijkt dat binnen de invloedssfeer van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de volgende onder Wet natuurbescherming beschermde reptielen en amfibieën: bastaardkikker, bruine kikker, heikikker, meerkikker en rugstreeppad. Voor de algemeen voorkomende soorten: bastaardkikker, bruine kikker en meerkikker geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde reptiel- en amfibiesoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

5.6.1 Heikikker

De heikikker is waargenomen in het nabijgelegen natuurreservaat Oudemirdumerklif. De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat en laat zich in grote lijnen kenmerken als schraal, ietwat ruig en vochtig. Het bestaat vooral uit heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland, maar ook bos en struweel, alles met een hoge grondwaterstand. Buiten de voortplantingsperiode worden de heikikkers aangetroffen in hoge, dichte vegetaties zoals vochtige heide, pijpenstrootjesvegetatie, kruidenrijk vochtig grasland en in mindere mate in open loofbos. Het landhabitat bevindt zich in de nabije omgeving van het voortplantingswater, tot op een afstand van 300 meter. Afhankelijk van het type landschap kan dit oplopen tot 1200 meter. Ook sloten en greppels in agrarisch gebied worden gebruikt⁸. Binnen het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig dat voldoet aan de biotoopeisen van de heikikker (geen voortplantingsplaatsen, noch rustplaatsen of functionele leefomgeving).

⁸ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-008-Kennisdocument-Heikikker-1.0.pdf>

Effectbeoordeling en conclusie heikikker

De aanwezigheid van heikikker is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op heikikker.

5.6.2 Rugstreeppad

Op basis van de NDFF komen een aantal waarnemingen van de rugstreeppad naar voren op circa 2 kilometer van het plangebied, bij het Huningspaed (bij de Gaaikemabank). De rugstreeppad is vooral een soort van terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. Braakliggende bouwterreinen, groeven en zand- en kleiafgravingen, (rivier)duinen en uiterwaarden vormen een ideaal leefgebied voor de rugstreeppad. Vaak is er een goed vergraafbare bodem aanwezig en is er bouw materiaal om onder te schuilen. Maar de rugstreeppad is ook te vinden in meer stabiele gebieden als vennen in heideterrainen en sloten in akker- en graslandgebieden. De habitat laat zich omschrijven als onbeschaduwde, laagbegroeide terreinen. Door gebrek aan dynamiek in natuurgebieden is het voorkomen van de soort in Nederland sterk afhankelijk van menselijke ingrepen. De rugstreeppad heeft een voorkeur voor in de nabijheid van losgrondige zanderige bodems gelegen snel opwarmende bodemplaatzen en ondiep (tijdelijk) water, die bij voorkeur vegetatieloos en zonder concurrentie van andere amfibieën of van waterinsecten zijn⁹.

Effectbeoordeling rugstreeppad

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat geschikte voortplantingspoelen en -plassen voor rugstreeppad in het plangebied en de directe omgeving hiervan afwezig zijn. Tevens zijn er geen ondiepewatergangen/plassen, waardoor er tevens geen geschikte voortplantingslocatie is voor de rugstreeppad. Het strand heeft tevens geen functie als foerageergebied.

Conclusie rugstreeppad

Binnen het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig dat voldoet aan de biotoopeisen van de rugstreeppad (geen voortplantingsplaatsen, noch rustplaatsen of functionele leefomgeving). De aanwezigheid van rugstreeppad is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op rugstreeppad.

5.7 Ongewervelde diersoorten

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van een beschermde ongewervelde. Beschermde vlinders en libellen zijn vaak afhankelijk van zeer specifieke omstandigheden, zoals bloemrijke graslanden of permanent stromende beken met goed ontwikkelde oevervegetaties. Dergelijk biotoop ontbreekt binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen typische waardplanten waargenomen. De aanwezigheid van beschermde ongewervelde dieren is uitgesloten.

Effectbeoordeling ongewervelde diersoorten

De aanwezigheid van beschermde ongewervelden is uitgesloten binnen het plangebied. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelden is uitgesloten.

⁹ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-017-Kennisdocument-Rugstreeppad-1.0.pdf>

5.8 Voorzorgsmaatregelen

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Bij nachtelijke werkzaamheden wordt aangepaste verlichting gebruikt die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Tijdens de uitvoering wordt in de plangebieden in één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

Broedvogels

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd (circa 15 augustus tot 15 maart) wordt geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming verwacht. Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecooloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

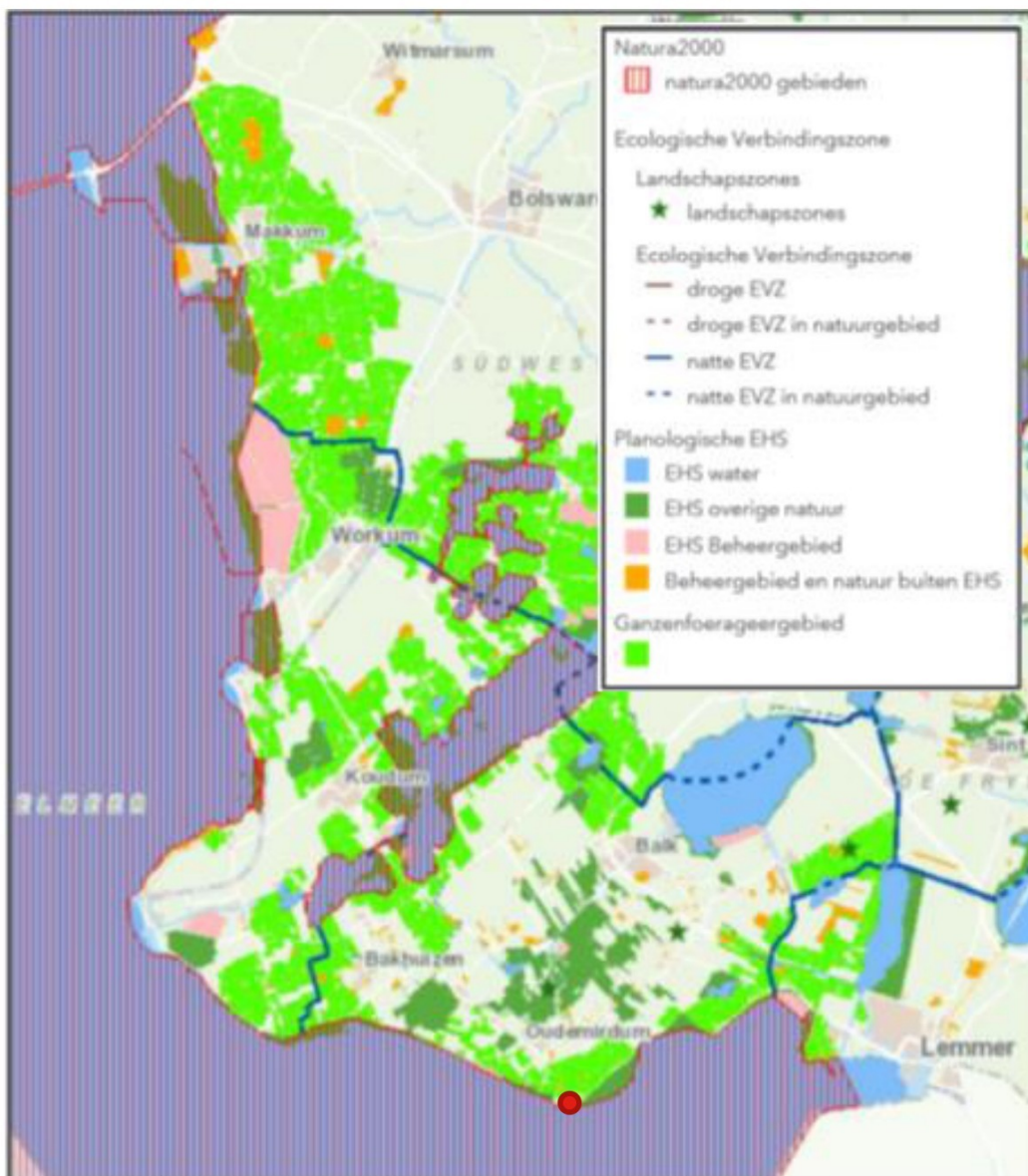
Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

6 BESCHERMDE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk is beschreven of in de nabijheid van het plangebied wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) zijn gelegen en wordt beoordeeld of storingsfactoren kunnen optreden (beknopte voorttoets) vanuit het project. Tevens is onderzocht of de deelgebieden in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot het NNN wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Figuur 6-1. Een overzichtskaart van de beschermde gebieden ten aanzien van het plangebied (aangegeven met een rode stip).

6.1 Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)

Het plangebied van Hege Gerzen grenst aan het Natura 2000-gebied IJsselmeer. Voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer zijn zowel habitattypen, habitatsoorten, broedvogelsoorten en 'niet-broedvogelsoorten' aangewezen vanuit de Europese habitat- en vogelrichtlijnen. Onderstaand worden de relevante storingsfactoren besproken.

Storingsfactoren

De Effectenindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2020) geeft een negentiental mogelijke effecten, de zogenoemde storingsfactoren, waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden ten aanzien van in Natura 2000-gebieden beschermde waarden.

Op basis van deze storingsfactoren worden de effecten op de Natura 2000-gebieden in de omgeving beoordeeld. De aard en de omvang van de voorgenomen ingreep in combinatie met de ligging van het plangebied en de aangewezen instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied IJsselmeer maakt dat de meeste storingsfactoren op voorhand kunnen worden uitgesloten als gevolg van de voorgenomen activiteit. Dit als gevolg van het gegeven dat emissies van bijvoorbeeld geluid, licht en trillingen, als gevolg zo lokaal zijn dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen kunnen worden uitgesloten.

Effecten ten gevolge van vrijwel alle in de Effectenindicator opgenomen storingsfactoren zijn dan ook op voorhand uitgesloten. De enige storingsfactoren waarvan op voorhand niet duidelijk is of deze relevant is, is verzuring en vermisting door stikstofdepositie uit de lucht. De andere storingsfactoren zullen daarom niet behandeld worden in de effectbeoordeling.

Stikstofdepositie in de realisatiefase

Het Natura 2000-gebied IJsselmeer is geen stikstofgevoelig gebied. Op grotere afstand gelegen gebieden als Alde Feanen en Rottige Meenthe & Brandemeer zijn dat echter wel. Stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Stikstofdepositie in de gebruiksfase

De gebruiksfase leidt niet tot externe effecten als gevolg van de 19 verstoringsfactoren van de effectenindicator. Ook verzuring en vermisting als gevolg van stikstofdepositie zal in de gebruiksfase niet optreden omdat er geen extra stikstof wordt uitgestoten. Een vergunningplicht voor de gebruiksfase is daarom niet aan de orde ten aanzien van beschermde gebieden.

Conclusie wettelijk beschermde gebieden

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten met uitzondering van stikstofdepositie. Echter stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

6.2 Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)

Figuur 6-1 laat de ligging van het plangebied zien ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hieruit blijkt dat het plangebied maakt geen deel uit van het NNN, maar aan zowel de oost- als westzijde (nagenoeg) grenst aan NNN. Omdat het plangebied niet direct onderdeel uitmaakt van NNN is er geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen.

Conform het NNN-toetsingskader van de Provincie Friesland dienen ook ingrepen die buiten het NNN plaatsvinden getoetst te worden op negatieve effecten op de waarden van het NNN vanwege geluid, licht of optische verstoring. Deze opsomming is niet uitputtend bedoeld, ook schaduwwerking, windturbulentie

of het oprichten van een afscheiding langs een natuurgebied, waardoor migratie niet langer mogelijk is, kan negatieve effecten hebben op de aanwezige waarden van het NNN.

De geplande werkzaamheden zorgen tijdelijk voor extra omgevingsgeluid en extra licht binnen het plangebied en de direct de omgeving van het plangebied. De voorgenomen ingreep kan tijdelijk (zeer geringe) negatieve effecten door verstoringen van geluid, licht en optische effecten tot gevolg hebben. Van een negatief effect op wezenlijke kenmerken en waarden deze beschermde NNN-gebieden is echter geen sprake. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Conclusie planologisch beschermde gebieden

Er is geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Toetsing in het kader van de "Nee, tenzij" is daarom niet aan de orden. Dit geldt eveneens voor een vervolgonderzoek of compensatie met betrekking tot dit project.

7 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

8 CONCLUSIES

8.1 Beschermde soorten

Binnen het plangebied is het voorkomen van beschermde vaatplanten of diersoorten of habitats van beschermde diersoorten uitgesloten, met uitzondering van algemene broedvogels.

In het kader van de zorgplicht zijn een aantal mitigerende maatregelen opgesteld, welke zijn opgesomd in paragraaf 5.8. Daarnaast is het omwille van het mogelijk voorkomen van algemene broedvogels aan te bevelen om de werkzaamheden buiten het algemene broedseizoen, globaal de periode van 15 maart t/m 15 augustus, uit te voeren. Indien de werkzaamheden wel in deze periode plaatsvinden, is het aan te bevelen om het terrein voorafgaande de start van de werkzaamheden door een ter zake kundige ecooloog te controleren op in gebruik zijnde nesten.

Bij aantreffen van broedlocaties wordt door de ter zake kundige beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen of dat zij uitgesteld moeten worden. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedgevallen.

Ten aanzien van de overige beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming zijn overtredingen van verbodsbepalingen op voorhand uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikte biotoop en schuilgelegenheid in het plangebied voor soorten. Het uitvoeren van een nader onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde voor onderhavig projectvoornemen.

8.2 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (IJsselmeer) ligt op circa 200 meter afstand van het plangebied. Negatieve effecten door van vrijwel alle verstorende factoren (geluid, licht, optische effecten) op de instandhoudingsdoelen kunnen worden uitgesloten op voorhand. Stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn daardoor op voorhand uitgesloten. Er hoeft daarom geen "Nee, tenzij"-toets te worden doorlopen. De ontwikkeling kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

8.3 Beschermde houtopstanden

Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

VERSTERKEN FRIESE IJSSELMEERKUST - DE HEGE GERZEN

provinsje fryslân
provincie fryslân

Royal
HaskoningDHV
Enhancing Society Together

Huidige situatie

Legenda

- Legend
- Aankomende en profiel van zand
 - Lust

datum 8-7-2021

RAPPORT

Natuurtoets projectgebied Workum - Versterken Friese IJsselmeerkust

In het kader van de Wet natuurbescherming en het NNN

Klant: Provincie Friesland

Referentie: BH1774WMP2107271115

Status: S1/P01

Datum: 25 oktober 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Euvelgunnerweg 25A
9723 CV Groningen
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets projectgebied Workum - Versterken Friese IJsselmeerkust

Ondertitel: Natuurtoets Workum
Referentie: BH1774WMRP2107271115
Status: P01/S1
Datum: 25 oktober 2021
Projectnaam: Versterken Friese IJsselmeerkust
Projectnummer: BH1774
Auteur(s):

Opgesteld door:

Gecontroleerd door:

Datum: 18-10-2021

Goedgekeurd door:

Datum: 25-10-2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van de natuurtoets	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Gebiedsbescherming (Natura 2000)	4
2.1.1	Beheerplanmaatregelen projectgebied Workum	5
2.2	Soortenbescherming	5
2.3	Bescherming van houtopstanden	7
2.4	Natuurnetwerk Nederland	8
3	Onderzoeksmethode en onderzoeksvragen	9
3.1	Beschermde soorten	9
3.2	Beschermde gebieden	10
3.2.1	Wettelijke beschermde gebieden	10
3.2.2	Planologisch beschermde gebieden	10
3.3	Beschermde houtopstanden	10
4	Plangebied en voorgenomen ingreep	12
4.1	Ligging van het plangebied	12
4.2	Beschrijving van de deelgebieden	12
4.2.1	Workumerwaard	12
4.2.2	It Soal	13
4.2.3	Stoenckherne	14
4.3	Voorgenomen ingreep en optredende effecten	14
4.3.1	Workumerwaard	15
4.3.2	It Soal	15
4.3.3	Stoenckherne	15
4.3.4	Tijdelijke effecten alle deelgebieden	15
4.3.5	Permanente effecten alle deelgebieden	15
5	Beschermde soorten	17
5.1	Vaatplanten	17
5.2	Grondgebonden zoogdieren	17
5.2.1	Boommarter	18
5.2.2	Das	18
5.2.3	Noordse woelmuis	18
5.2.4	Otter	19
5.2.5	Waterspitsmuis	19

5.3	Vleermuizen	20
5.4	Broedvogels	21
5.5	Vissen	22
5.6	Reptielen en amfibieën	23
5.6.1	Heikikker	23
5.7	Ongewervelde diersoorten	24
5.8	Voorzorgsmaatregelen	24
6	Beschermde gebieden	26
6.1	Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)	26
6.1.1	IJsselmeergebied	27
6.1.2	Mogelijke effecten	29
6.1.3	Effectbeoordeling	30
6.2	Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)	33
7	Beschermde Houtopstanden	38
8	Conclusies	39
8.1	Beschermde soorten	39
8.2	Beschermde gebieden	41
8.3	Beschermde houtopstanden	41

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Friese IJsselmeerkust is onderhevig aan erosie en de gevolgen van het onnatuurlijke (omgekeerde) peilbeheer van het IJsselmeer. Met als gevolg de aantasting van de ecologische kwaliteit van het watersysteem van het IJsselmeer. Daarnaast lijdt ook het functioneren van buitendijkse natuurgebieden, stranden (erosie, verzanding) en de vaarverbinding van/naar de kust (verzanding) aan de gevolgen van erosie en het peilbeheer. Als gevolg van deze ontwikkelingen is uiteindelijk het gebiedsontwikkelingstraject Versterken Friese IJsselmeerkust ontstaan waarin maatregelen en projecten zijn benoemd die bijdragen aan het herstellen van de Friese IJsselmeerkust.

Binnen het gebiedsontwikkelingstraject zijn vijf projectgebieden aangewezen: Workum, Hindeloopen, Mokkebank, Gaasterland en Lemmer-Tacozijl. Deze natuurtoets behandelt de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied Workum, welke bestaat uit de deelgebieden Workumerwaard, It Soal en Stoenckherne (zie 4.1). Het uitvoeren van de werkzaamheden is een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in het kader van de Wet natuurbescherming.

Om na te gaan of (negatieve) effecten op onder de Wet natuurbescherming beschermde gebieden of beschermde soorten kunnen optreden, is een toets nodig waarbij de mogelijk effecten op beschermde gebieden of soorten in kaart worden gebracht. De gegevens geven duidelijkheid of een aanvullend onderzoek en een daaruit volgende toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk is en/of een aanvullende beoordeling in het kader van de planologische gebiedsbescherming. Provincie Friesland heeft daarom Royal HaskoningDHV verzocht een natuurtoets uit te voeren voor de gebiedsontwikkeling in het projectgebied Workum (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust).

1.2 Doel van de natuurtoets

Dit rapport geeft een algemene indruk van het plangebied en de daar mogelijk voorkomende juridisch dan wel planologisch beschermde natuurwaarden. Hierbij wordt gekeken naar de onderdelen Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden), Soortenbescherming (flora & fauna), bescherming van houtopstanden van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de planologische gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland (afgekort als: NNN). Op basis daarvan wordt bepaald of overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en Provinciale Ruimtelijke Verordening (NNN) te verwachten zijn en of dit voorkomen kan worden door het treffen van gerichte (mitigerende) maatregelen of dat een ontheffing of vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch- en beleidskader weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze besproken en in hoofdstuk 4 is het plangebied en de voorgenomen ingreep besproken. Hoofdstuk 5 beschrijft het voorkomen en de mogelijke effecten op beschermde soorten, in hoofdstuk 6 zijn de mogelijke effecten op beschermde gebieden beschreven en vervolgens wordt in hoofdstuk 7 gekeken naar beschermde houtopstanden. Tot slot bevat hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van beschermde natuurwaarden.

2 JURIDISCH KADER

De juridische kaders die volgen uit de Wnb en het beleid rond het NNN vormen het toetsingskader. Wat betreft de Wnb zijn de onderdelen Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de wet), Soortenbescherming (Hoofdstuk 3 van de wet) en Bescherming van houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de wet) van belang in het licht van de voorgenomen activiteit.

2.1 Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Natuurwaarden zijn op diverse manieren beschermd, via het wettelijk spoor en via de ruimtelijke ordening. Internationale richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten.

De Wet natuurbescherming beschrijft in hoofdstuk 2 de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn Natura 2000-gebieden aangewezen om habitatten en soorten van Europees belang te beschermen.

De beoordeling van plannen, projecten is geregeld onder Wet natuurbescherming art. 2.7:

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Dit betekent dat er een passende beoordeling opgesteld dient te worden en dat het bestuursorgaan de vergunning alleen af mag geven als de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000 gebied niet aangetast worden. Mochten er significante gevolgen zijn dan dient een ADC (alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang en compensatie) toetsing doorlopen te worden en kan vergunning alleen verleend worden als aan alle voorwaarden wordt voldaan (geen alternatieve oplossingen, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie). De voorwaarden staan vermeld in art 2.8 van de wet. Conform de EU-richtlijn kan gewerkt worden met een Voortoets in de oriëntatiefase. Een Voortoets kan twee mogelijke uitkomsten hebben:

- Er is zeker geen negatief effect. Er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig.
- Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende beoordeling vereist, aanvullend op de Voortoets.

Ook ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden kunnen onder deze wet vergunning plichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenoemde externe werking. Hierdoor moet ook worden bekeken of ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied negatieve effecten kunnen hebben op de daarbinnen vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De Wet natuurbescherming kent voor wat betreft externe werking géén grenzen en schrijft voor dat alle gebieden die mogelijk beïnvloed worden door een activiteit in de toetsing moeten worden meegenomen. Naast de wet vormen aanwijzingsbesluiten en de Natura 2000-beheerplannen het toetsingskader bij de vergunningverlening.

2.1.1 Beheerplanmaatregelen projectgebied Workum

Voor het uitvoeren van beheerplanmaatregelen geldt op grond van de Wet natuurbescherming (artikelen 2.9, 2.8 en 2.7) een vrijstelling van vergunningverlening, omdat deze maatregelen zoals in het beheerplan onderbouwd noodzakelijk zijn voor het behalen van de voor een Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen. Vergelijkbare artikelen zijn opgenomen ten aanzien van Soortenbescherming (hoofdstuk 3) en Houtopstanden (Hoofdstuk 4) in de Wet natuurbescherming. De voorgenomen ingreep in zowel deelgebied Workumerwaard als Stoenckherne zijn ten behoeve van impuls voor natuurwaarde in het Natura 2000-gebied en komen daarmee in aanmerking voor vrijstelling van vergunningverlening. Vrijstelling van vergunningverlening betekent niet dat de initiatiefnemer voor een beheerplanmaatregel, bijvoorbeeld, geen onderzoeksplicht meer heeft op grond van de Wet natuurbescherming. Natuur wet- en regelgeving moet een integraal onderdeel van een dergelijk project zijn. Om dit te bewerkstelligen worden in dit rapport de mogelijke gevolgen voor beschermde gebieden en beschermde soorten in beeld gebracht.

2.2 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes voor soorten waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de diersoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes (er wordt hierbij verwezen naar de artikelen van de Wet natuurbescherming):

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1);*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.2);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (artikel 3.3);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wet natuurbescherming) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie *Tabel 2-1*) en verdragen, en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen. Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming wordt bepaald of er beschermde diersoorten kunnen voorkomen in het projectgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Middels mitigerende maatregelen moet er in beginsel voor gezorgd worden dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing. Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wet natuurbescherming bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode. De provincies zijn het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag². Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Friesland.

Tabel 2-1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn §3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn §3.2	Beschermingsregime andere soorten §3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Mitigerende maatregelen

Indien de negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied volledig kunnen worden opgeheven als gevolg van mitigerende maatregelen (waarmee overtreding van de verbodsbepalingen wordt voorkomen) is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Hierbij is het van belang dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort wordt behouden. De mitigerende maatregelen moeten als randvoorwaarde meegegeven worden aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is moet voor het overtreden van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd.

Zorgplicht

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming) geldt, conform Wet natuurbescherming art. 1.11, de algemene zorgplicht. Deze plicht houdt in dat iedereen

¹ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

² Besluit Wet natuurbescherming 11 oktober 2016

‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezig beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en rondom het gebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.11 van de Wet natuurbescherming) van de verbodsbepalingen vereist?

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: “Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant”.

Wezenlijke invloed

Met de term ‘wezenlijke invloed’ wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

2.3 Bescherming van houtopstanden

Bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen is een kapmelding verplicht. De Wet natuurbescherming hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Dunningswerkzaamheden in het kader van natuurbeheer of boskap ten behoeve van realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied zijn in beginsel vrijgesteld van herplantplicht, maar dienen wel gemeld te worden. Verder zijn bijvoorbeeld fruitboomgaarden, lijnvormige beplantingen van wilgen of populieren, kerstbomen en houtopstanden op erven en tuinen vrijgesteld van bescherming.

Meldplicht ten aanzien van de voorgenomen kap

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie. In artikel 4.2 is namelijk opgenomen dat het verboden is een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. De provincie kan bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op de gegevens die bij de melding worden verstrekt, de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en de wijze waarop de melding wordt gedaan.

Herplantplicht en vrijstellingsmogelijkheid

Een eigenaar moet binnen drie jaren na het vellen of het tenietgaan van de houtopstand zorgdragen voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de bosbouwkundig verantwoorde wijze van herbeplanting, bedoeld in het eerste lid.

Gedeputeerde staten kan ontheffing verlenen van het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Deze regels kunnen onder meer betrekking hebben op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de gevelde houtopstand.

Kapverbod

De melding vergemakkelijkt de controle op de uitvoering van deze plicht tot herbeplanting en maakt het mogelijk voor gedeputeerde staten om een kapverbod op te leggen. Het kapverbod kan door gedeputeerde staten telkens voor ten hoogste vijf jaar worden opgelegd ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Provincie Friesland zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe. Gedeputeerde staten kunnen daarnaast gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”. In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het Natuurnetwerk Nederland vallen, geldt een compensatieplicht.

3 ONDERZOEKSMETHODE EN ONDERZOEKSVRAGEN

In de onderstaande paragrafen wordt beschreven welke onderzoeksvragen er spelen per beschermingsregime met daarbij de geleverde onderzoeksinspanning.

3.1 Beschermde soorten

Het onderdeel 'Beschermde soorten' van de voorliggende rapportage conformeert zich aan de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat³ (achteraf kan alsnog de keuze gemaakt worden om niet gebruik te maken van deze gedragscode, echter zal dan mogelijkserwijs alsnog ontheffing moeten worden aangevraagd). Voor de natuurtoets wordt voor het onderdeel Soortenbescherming uit de Wnb een analyse van bestaande flora- en faunagegevens en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de soorten heikikker en waterspitsmuis is op basis van verspreidingsgegevens en de mogelijke negatieve effecten door het voornemen aanvullend onderzoek eDNA uitgevoerd.

Voor de analyse van de bestaande gegevens van flora en fauna is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) database op 1 mei 2021 geraadpleegd. Daarbij zijn de gegevens van beschermde soorten van de laatste 10 jaar opgevraagd. Tevens zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd. Hierdoor ontstaat een beeld van in de omgeving voorkomende beschermde planten en dieren. In Tabel 3-1 staat weergegeven welke veldbezoeken zijn uitgevoerd ten behoeve van de natuurtoets. Alle bezoeken zijn uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog van Royal HaskoningDHV, [REDACTED] MSc. De analyses van de genomen eDNA-samples zijn uitgevoerd door Sylpium Molecular Ecology.

Tabel 3-1. Overzicht van veldbezoeken ten behoeve van de Natuurtoets.

Gebied	Functie	Datum	Temperatuur	Weertype	Windkracht
Workumerwaard	Oriënterend veldbezoek	19-05-2021	14 °C	Licht bewolkt	2 Bft
It Soal	Oriënterend veldbezoek	19-05-2021	14 °C	Licht bewolkt	2 Bft
Stoenckherne	Oriënterend veldbezoek	28-06-2021	25 °C	Zonnig	2 Bft
Workumerwaard	Aanvullend onderzoek naar heikikker en waterspitsmuis.	03-08-2021	19 °C	Zonnig	1 Bft
Stoenckherne	Aanvullend onderzoek naar heikikker en waterspitsmuis.	03-08-2021	19 °C	Zonnig	1 Bft

Aan de hand van de verspreidingsgegevens en de verzamelde gegevens tijdens de uitgevoerde veldbezoeken is beoordeeld voor welke beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied. Door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoeppen van de beschermde soorten uit het plangebied is beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op (mogelijk) in het plangebied voorkomende beschermde soorten. In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken, is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Indien de onderzoeksresultaten voldoende zekerheid geven over het voorkomen van beschermde soorten, zijn de mogelijke (negatieve) effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten bepaald. Vervolgens is beoordeeld of overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb aan de orde is.

³ <https://mijn.rvo.nl/documents/20448/80125/Gedragscode+soortenbescherming+Rijkswaterstaat>

Onderzoeksvragen

- Welke beschermde soorten komen voor in of nabij het plangebied of zijn op basis van aanwezige biotopen niet uit te sluiten?
- Welke (negatieve) effecten kunnen deze beschermde soorten ondervinden als gevolg van de voorgenomen activiteit?
- Kunnen voorzorgsmaatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen? Zo ja, wat zijn die voorzorgsmaatregelen dan?
- Is nader veldonderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen of uit te sluiten? Zo ja, voor welke soorten?
- Is voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffingsaanvraag in het kader van de Soortenbescherming noodzakelijk (indien niet wordt gewerkt conform de gedragscode)?

3.2 Beschermde gebieden

3.2.1 Wettelijke beschermde gebieden

Voor de Wnb Gebiedsbescherming is allereerst beoordeeld of wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden nabijgelegen zijn. Hiervoor is de Natuurbeheerplan atlaskaart van de provincie Friesland geraadpleegd. Voor alle drie de deelgebieden is vervolgens aan de hand van de zogenoemde Effectenindicator nagegaan of en in hoeverre enige relatie te verwachten is tussen de voorgenomen ingreep en de onder de Wnb geformuleerde instandhoudingsdoelen van in deze omgeving liggende Natura 2000-gebieden (Voortoets).

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de omgeving van beschermde Natura 2000-gebieden?
- Is er een kans op het optreden van storingsfactoren vanuit het project welke mogelijke een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden?
- Is er mogelijk sprake van significante aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied (gelet op de doelstellingen en de staat van instandhouding)?
- Zijn er vervolgstappen nodig?

3.2.2 Planologisch beschermde gebieden

Bij dit onderdeel is onderzocht of het plangebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de buurt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)?
- Zo ja, wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Veroorzaakt de voorgenomen activiteit negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

3.3 Beschermde houtopstanden

De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom (Boswet) en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare). Er geldt dan een meldplicht én herplantplicht. Deze herplanting hoeft echter niet altijd op dezelfde plek plaats te vinden. Dit wordt voor het onderhavige project nagegaan aan de hand van de voorgenomen kap (in oppervlakte gemeten). Voor dit project is beoordeeld of te kappen houtopstanden binnen of buiten de bebouwde kom boswet zijn gelegen en of ze

onder een mogelijke uitzonderingen vallen (zoals kerstbomenpercelen). Vervolgens is van de bomen buiten deze begrenzing beoordeeld of zij een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit meer dan 20 laanbomen.

Onderzoeksvragen

- Zijn er wettelijk beschermde houtopstanden aanwezig in het plangebied?
- Leidt de voorgenomen activiteit tot een kap van bomen die onder de Wnb beschermde houtopstanden vallen?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

4 PLANGEBIED EN VOORGENOMEN INGREEP

4.1 Ligging van het plangebied

Het projectgebied Workum (blauw omcirkeld in Figuur 4-1) omvat het gebied vanaf de Afsluitdijk tot en met Workum. Dit is een gebied met een grote cultuurhistorische en recreatieve waarde en unieke natuurgebieden. Binnen het project “Versterken Friese IJsselmeerkust” is het projectgebied Workum verder uit te splitsen in drie deelgebieden: het natuurgebied Workumerwaard, het recreatiestrand It Soal en het natuurgebied Stoenckherne (zie Figuur 4-1).

Figuur 4-1. Een kaart met het overzicht van projectgebied Workum (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust) met daarop weergegeven de deelgebieden: Workumerwaard (rode stip), It Soal (blauwe stip) en Stoenckherne (groene stip).

4.2 Beschrijving van de deelgebieden

In de paragrafen hieronder wordt per deelgebied een omschrijving van gegeven van het gebied met daarbij een aantal foto's.

4.2.1 Workumerwaard

Het deelgebied Workumerwaard is een groot en uniek gebied tussen Workum en Gaast en direct gelegen aan het IJsselmeer (zie bijlage A1 voor de begrenzing van het plangebied). De Workumerwaard bestaat uit een buitendijks gedeelte (de Workumer buitenwaard), welke is aangewezen als Natura 2000-gebied (IJsselmeer), en een binnendijks gedeelte (de Workumer binnenwaard). De Workumerwaard is één van de grootste aaneengesloten weidevogelkerngebieden van Friesland. Tevens is het een ganzen gedooggebied,

hierdoor blijft het gras tot halverwege mei kort door grazende ganzen. In combinatie met het relatief extensieve beheer ontstaat op deze manier een unieke vegetatie, die botanisch gezien zeer waardevol is (met soorten als Grote Ratelaar, Rietorchis, Echte koekoeksbloem en Fraai Duizendguldenkruid).

Op de Workumer buitenwaard liggen meerdere schelpenbanken (waar onder andere grote groepen kokmeeuwen en visdieven, maar ook goudplevieren, bontbekplevieren en oeverlopers voorkomen). Daarnaast is er veel voedsel te vinden in het ondiepe water. Achter de schelpenbanken liggen natte, onbemeste graslanden met veel bijzondere planten, in de zomer grazen hier koeien.

Figuur 4-2. Een impressie van het deelgebied Workumerwaard. Links: een foto van het plangebied genomen vanaf de grens van de buitenwaard met het IJsselmeergebied. Rechts: een foto van het plangebied genomen van de slenk die loopt op de grens van de binnen- en buitenwaard. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.2.2 It Soal

Het tweede deelgebied, It Soal, betreft het strand van Workum. Het strand is ongeveer 800 meter breed is gelegen tussen de Workumerwaard en de vaargeul bij Workum (zie bijlage A2A1 voor de begrenzing van het plangebied). Vanwege het ondiepe water is het strand geliefd bij badgasten. Het strand bestaat volledig uit het fijn zand. Aan de oostgrens loopt een kleine slenk (circa anderhalve meter breed) met daarachter een grasveld, aan de zuidzijde loopt het strand tevens over in een grasveld. Aan de noordzijde grenst het strand aan de Workumerwaard, met daartussen nog een kijkhut voor natuurliefhebbers.

Figuur 4-3. Een impressie van het deelgebied It Soal. Links: een foto genomen van de noordzijde van het strand (richting de Workumerwaard), met daarop te zien de overgang naar de Workumerwaard. Rechts: een foto van het strand richting de vaargeul (met daarachter Stoenckherne). Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.2.3 Stoenckherne

Het natuurgebied Stoenckherne is een buitendijks gelegen kweldergebied tussen de plaatsen Workum en Hindeloopen met een omvang van circa 100 hectare (zie bijlage A3 voor de begrenzing van het plangebied). Stoenckherne is een buitendijksgebied en staat daarmee direct onder invloed van de waterpeilen van het IJsselmeer. Na de komst van de afsluitduik heeft in dit gebied een sterke verlanding en successie plaatsgevonden. Overstromingen in de Stoenckherne vinden in de huidige situatie plaats als gevolg van opstuwend water bij harde (westen)wind. De Stoenckherne is een gevarieerd gebied dat wordt gekenmerkt door een mozaïek van verschillende natuurtypen bestaande uit onder andere struweel, rietruigte, gemaaid rietland, vochtig hooiland, overstromingsgraslanden moeras en een voormalige getijdegeul. Delen van het gebied worden beheerd middels maaien (hooiland en rietland) en beweiding.

Figuur 4-4. Een impressie van het deelgebied Stoenckherne. Links: een foto genomen van de slenk die loopt aan de zuidwest kant van het gebied op de grens met het terrein van de jachthaven van Hindeloopen. Rechts: met op de voorgrond de kering en daarachter de overgang naar het gras- en rietland met daartussen houtopslag. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.3 Voorgenomen ingreep en optredende effecten

In deze paragraaf worden de drie ontwerpen voor respectievelijk: de Workumerwaard, It Soal en Stoenckherne beknopt uiteengezet (de voorgenomen ingreep wordt in zijn volledigheid beschreven in het MIRT 3 rapport). Vervolgens wordt ingegaan op de werkzaamheden die zijn voorzien ten behoeve van de realisatie van de ontwerpen.

4.3.1 Workumerwaard

Op de Workumerwaard wordt een nieuwe buitenwaard gerealiseerd over de gehele lengte van de huidige waard (circa 2,3km), de landaanwinning zal ongeveer 250 meter het IJsselmeer in gaan. De landaanwinning wordt over de gehele lengte vastgelegd middels een schelpenbank. Tussen de huidige buitenwaard en de nieuwe buitenwaard wordt een zomerkade gerealiseerd. Aan de binnenzijde van de zomerkade wordt een (watervoerende) sloot uitgegraven. De (natuur) doelen van de voorgenomen ingreep staan beschreven bij de permanente effecten in paragraaf -.

4.3.2 It Soal

Bij It Soal wordt aan de noordzijde van de vaargeul, parallel gelegen aan de vaargeul, een nieuwe strekdam gerealiseerd met een lengte van circa 580m. Boven op de strekdam wordt een betonpad gerealiseerd, het eerste gedeelte van het pad heeft een breedte van 4 meter en op circa driekwart wordt de breedte van het pad 2 meter. Tevens wordt de strekdam voorzien van een inlaatvoorziening voor boten en visplateaus. De bodem ten noorden van de nieuwe strekdam wordt eenmalig verdiept tot een waterdiepte van -1,50m NAP. Het strand wordt aangevuld en geprofileerd tot aan de voet van de nieuwe strekdam en krijgt een talud van circa 1:25. Het strand wordt aangevuld tot +0,70m NAP aan de landkant tot -1,00m NAP aan de IJsselmeerkant. De (natuur) doelen van de voorgenomen ingreep staan beschreven bij de permanente effecten in paragraaf -.

4.3.3 Stoenckherne

In het natuurgebied Stoenckherne zal in de noordoosthoek de strooisel laag verwijderd worden evenals een deel van de struweelopslag, vervolgens wordt 10cm afgeplagd. Door het uitgraven van een slenk aan de oostzijde van het schiereiland wordt een eiland gecreëerd. Vanaf de kade aan de oostgrens van Stoenckherne wordt een beheerpad aangelegd om de slenk te kunnen onderhouden. Aan de zuidzijde van het eiland wordt de huidige slenk verbreed tot 40m en verdiept tot -0,80m NAP. De slenken komen samen aan de oostzijde van het eiland, vanaf waar een nieuwe slenk wordt gegraven door het rietland richting de bestaande sloot. Twee zijtakken van deze sloot, gelegen in de hooilanden in de zuidoosthoek van Stoenckherne, worden verlengd. In de rietzone tussen de hooilanden en de jachthaven van Hindeloopen wordt een poel gegraven nadat de strooisel laag (van 50cm) tot op het zand is verwijderd en de struweel opslag in opgeschoond. Deze poel zal aansluiten op het slotenpatroon van de hooilanden en middels een duiker rechtstreeks in verbinding staan met het IJsselmeer. De (natuur) doelen van de voorgenomen ingreep staan beschreven bij de permanente effecten in paragraaf -.

4.3.4 Tijdelijke effecten alle deelgebieden

Bij de uitvoering van het project worden diverse werkzaamheden uitgevoerd waarbij zwaar materieel wordt ingezet. Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende storingsfactoren optreden in het plangebied:

- Geluidseffecten door materieel;
- Lichtuitstraling door materieel en bouwlampen;
- Optische effecten door rijdend/varend materieel, beweging van materialen en mensen;
- Trillingen door rijdend materieel en beweging van materialen;
- Verstorend effect van het water als gevolg van zandsuppletie.

4.3.5 Permanente effecten alle deelgebieden

De voorgenomen maatregelen voor de Workumerwaard leveren een directe impuls aan het aangekaarte knelpunt uit het Algemeen Beheerplan IJsselmeer: 'Onvoldoende omvang kale of schaars begroeide gronden voor broedvogels' en 'Onvoldoende beschikbaarheid van voedsel voor vogels'. De nieuwe buitenwaard creëert extra omvang/leefgebied voor broedvogels op kale of schaars begroeide gronden

terwijl het slenkenpatroon bijdraagt aan de ecologische waterkwaliteit en daarmee indirect aan de visstand en voedselbeschikbaarheid voor bepaalde vogels (die zijn aangewezen als Natura 2000 instandhoudingsdoelstelling).

Voor Stoenckherne geldt dat de voorgenomen ingreep ook een directe impuls levert aan twee knelpunten die zijn aangekaart in het Algemeen Beheerplan IJsselmeer, namelijk 'Onvoldoende beschikbaarheid van voedsel voor vogels' en 'Onvoldoende kwaliteit en omvang rietmoeras voor broedvogels'. Net als op de Workumerwaard zal het herstellen en uitbreiden van het slenken-/slotenpatroon bijdragen aan de ecologische waterkwaliteit en daarmee indirect aan de visstand en voedselbeschikbaarheid voor bepaalde vogels. Daarnaast zullen de ingrepen (zoals bijvoorbeeld het plaggen) bijdragen aan een hogere kwaliteit van (water)riet.

Met betrekking tot It Soal heeft de permanente situatie voortkomend uit de voorgenomen ingreep geen verwachte effecten op natuur. Zowel de aanleg van de strekdam als het herprofiëren van het strand zijn ingrepen ten behoeve van een kwaliteitsimpuls aan de (water)recreatie. Als gevolg van de kwaliteitsimpuls is geen aantrekkende werking op gebied van recreatie voorzien.

5 BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Vaatplanten

Op basis van verspreidingsgegevens, gegevens uit de NDFF, de Florakartering uitgevoerd voor de Workumerwaard⁴ en de veldbezoeken zijn geen waarnemingen van vaatplanten beschermd onder de Wet natuurbescherming. Vrijwel alle beschermde vaatplanten zijn gebonden aan natuurgebieden, schrale gronden of extensief beheerde gronden. Zowel het deelgebied Workumerwaard als Stoenckherne zijn natuurgebieden en tevens extensief beheerd. In beide gebieden komen ook veel relatief zeldzame (rode lijst) soorten voor zoals: Brede Orchis, Vleeskleurige orchis, Kleine ratelaar en Krabbenscheer in de Workumerwaard en onder andere Spindotterbloem in Stoenckherne. Ondanks het extensieve beheer mag worden aangenomen dat geen beschermde planten voorkomen in deze deelgebieden omdat deze deelgebieden goed zijn geïnventariseerd (en hierbij zijn geen beschermde planten waargenomen). Voor deelgebied It Soal geldt dat de aanwezigheid van alle beschermde vaatplanten wordt uitgesloten binnen het plangebied op basis van het intensieve gebruik gronden en het beheer.

Effectbeoordeling en conclusie vaatplanten

Het is uitgesloten dat negatieve effecten op beschermde vaatplanten optreden. Het uitvoeren van een nader onderzoek is niet noodzakelijk. Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met de standplaatsen van de Spindotterbloem in Stoenckherne, dit is opgenomen in het Programma van Eisen en verwerkt in het MIRT-rapport. Vanwege de aanwezigheid van veel waardevolle (rode lijst) soorten in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne wordt in het kader van de zorgplicht aanbevolen mitigerende maatregelen te treffen. Deze maatregelen dienen nader te worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit de NDFF blijkt dat in de directe omgeving van deelgebieden waarnemingen bekend zijn van enkele (strikt) beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Het gaat onder andere om de boommarter, das, noordse woelmuis en otter. Voor aardmuis en andere meer algemeen voorkomende zoogdieren waaronder bosmuis, dwergmuis, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, rosse woelmuis, veldmuis en vos geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld van ontheffing bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Tabel 5-1. Tabel met overzicht van voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten per zoekgebied waar deze zijn waargenomen (W = Workumerwaard, S = Stoenckherne, I = It Soal).

Soort	Beschermingsregime	Vrijstelling	Waargenomen in
Aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis	Andere soorten	Ja	W, S
Boommarter	Andere soorten	Nee	W, S
Bunzing, hermelijn, wezel en egel	Andere soorten	Ja	W, S, I
Das	Andere soorten	Nee	W
Haas, konijn, ree	Andere soorten	Ja	W, S, I

⁴ (2020). Florakartering aandachtsoorten op buitendijkse aan het IJsselmeer gelegen Fryske Gea-terreinen in 2019. It Fryske Gea, Olterterp.

Noordse woelmuis	Habitatrichtlijnsoort	Nee	W
Otter	Habitatrichtlijnsoort	Nee	W
Steenmarter	Andere soorten	Ja	W
Vos	Andere soorten	Ja	W, S
Waterspitsmuis	Andere soorten	Nee	Verspreidingsatlas

5.2.1 Boomarter

Er zijn een aantal waarnemingen bekend van boomarter in de directe omgeving van de Workumerwaard en Stoenckherne. Het leefgebied van de boomarter bestaat uit bos (allerlei typen en leeftijden). In de deelgebieden ontbreekt het aan bos, waardoor (essentieel) leefgebied van boomarter kan worden uitgesloten.

Conclusie

Binnen de deelgebieden komt geen (essentieel) leefgebied van boomarter t voor. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb ten aanzien van de boomarter is uitgesloten.

5.2.2 Das

In de Workumerwaard zijn enkele waarnemingen van das bekend (NDFF). De das komt voor in kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook andere open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte gebieden. Daarnaast moet er voldoende dekking zijn met weinig verstoring⁵.

Het deelgebied Workumerwaard is uitermate geschikt als foerageergebied. Het territorium van de das varieert in Nederland van zo'n 30 tot 150 hectare (van Bommel et al., 2015), bij het veldbezoek is echter geen burcht aangetroffen. Dassenburchten zijn gelegen in bosranden, houtwallen, brede heggen, in hoog liggend terrein of op hellingen. Dergelijk habitat is niet aanwezig in de Workumerwaard waarmee de aanwezigheid van burchten kan worden uitgesloten. Als gevolg van de geplande ingreep zal geen leefgebied van de das verloren gaan, wel is er sprake van tijdelijke verstoring van foerageergebied (tijdens de aanlegfase). In de gedragscode zijn maatregelen opgenomen om de effecten die gerelateerd zijn aan de verbodsbepalingen (opzettelijke verstoring) van de Wnb te voorkomen of beperken. Deze maatregelen staan beschreven in paragraaf 5.8.

Conclusie

Het deelgebied Workumerwaard maakt onderdeel uit van foerageergebied van de das. Met het nemen van maatregelen uit de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat is het niet noodzakelijk om ontheffing aan te vragen voor overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb ten aanzien van de das.

5.2.3 Noordse woelmuis

De Noordse woelmuis is een soort die in veel verschillende biotopen kan leven. Belangrijk is dat er het gehele jaar door voldoende voedsel en dekking aanwezig is. Er moet variatie in de vegetatie aanwezig zijn zoals diverse kruiden, overgangszones tussen land en water met riet, aanwezigheid van bepaalde soorten zeggen en in natte gebieden moeten drogere delen aanwezig zijn. Ze mijden door struiken en bomen gedomineerde begroeiingen⁶.

⁵ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/das>

⁶ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-013-Kennisdocument-Noordse-woelmuis-1.0.pdf>

In oktober 2019 heeft onderzoek van Altenburg & Wymenga, middels vangsten en eDNA, de verspreiding van de Noordse woelmuis in kaart gebracht voor de natuurgebieden langs de Friese westkust. Hieruit kwam naar voren dat de soort is daar aanwezig in ruig overjarig rietland, waar regelmatig sprake is van inundaties, in de noordpunt van de Workumerwaard ter hoogte van Uitkijkpunt IJsselmeer. Op circa 400 meter van het plangebied. Van alle zuidelijk daarvan gelegen gebieden is de soort recent (vanaf 2014) niet bekend⁷. Het territorium van een mannetje betreft gemiddeld een gebied van 2000 m², dat van vrouwtjes is 500 m², waarbij mannetjes territoriaal zijn. Wat betekent dat er met grote zekerheid ook verblijfplaatsen bevinden aan de noordzijde van de Workumerwaard (buiten het plangebied). Gezien de grote van de territoria kan niet worden uitgesloten dat als gevolg van de geplande ingreep tijdelijk leefgebied van de Noordse woelmuis verloren gaat. Daarnaast kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring en beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen (tijdens de aanlegfase). In de gedragscode zijn maatregelen opgenomen om de effecten die gerelateerd zijn aan de verbodsbepalingen (opzettelijke verstoring en Beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren) van de Wnb te voorkomen of beperken. Deze maatregelen staan beschreven in paragraaf 5.8. In de permanente situatie zal het leefgebied van Noordse woelmuis een impuls krijgen ten gevolge van meer overgangszones tussen land en water met riet.

Conclusie

Op circa 400 meter ten noorden van het plangebied (in de noordpunt van de Workumerwaard) is het voorkomen van de Noordse woelmuis aangetoond. Met het nemen van maatregelen uit de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat is het niet noodzakelijk om ontheffing aan te vragen voor overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb ten aanzien van de Noordse woelmuis.

5.2.4 Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. De otter verblijft in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties (o.a. riet), struwelen en bosschages⁸.

De otter wordt vrijwel in heel Friesland waargenomen en kan ook in het plangebied foeragerend en migrerend voorkomen. Ook in de Workumerwaard zijn waarnemingen bekend van de otter op basis van de NDFF. Er is echter onvoldoende dekking aanwezig om te dienen als (dag)rustplaatsen voor de otter. De werkzaamheden worden overdag uitgevoerd waardoor van verstoring op mogelijk aanwezige foeragerende en migrerende otters geen sprake is; otters foerageren vooral in de schemering en 's nachts. Daarnaast is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig waar otters tijdelijk naar uit kunnen wijken tijdens de werkzaamheden. Het tijdelijk ontvluichten van het gebied gedurende de werkzaamheden naar een rustigere plek wordt niet aangemerkt als opzettelijke verontrusting⁹. Daarnaast is er geen sprake van significant oppervlakteverlies van leefgebied voor otter door de ingreep.

Conclusie

Het deelgebied Workumerwaard maakt onderdeel uit van foerageergebied en/of migratie van de otter. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van otter zijn echter uitgesloten.

5.2.5 Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren,

⁷ Altenburg & Beemster 2020. Voorkomen van de Noordse woelmuis langs de Friese IJsselmeekust in 2019. A&W-rapport 19-327. A&W, Feanwâlden

⁸ <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

⁹ Raad van State. 2009. ABRvS 13 mei 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BI3701

sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodembedekkende vegetatie aanwezig en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden. Bovendien moet er in de oevers voldoende schuilmogelijkheid zijn waar de waterspitsmuis zich kan terugtrekken om zijn prooiën op te eten¹⁰.

Onderzoek verricht door A&W in 2019 (hetzelfde onderzoek als voor Noordse woelmuis) geeft aan dat de waterspitsmuis in 2019 niet is vastgesteld in de gebieden Workumerwaard en Stoenckherne. Echter plaatsen zij de kanttekening dat het onderzoek ook niet specifiek op deze soort gericht was en dat er rekening moet worden gehouden met het voorkomen van de waterspitsmuis in zeer lage aantallen⁷. Daarom is besloten om aanvullend (eDNA) onderzoek uit te voeren naar de waterspitsmuis in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne (het aanvullend onderzoek is weergegeven in bijlage A2). In zowel de Workumerwaard als Stoenckherne zijn op basis van het eDNA-onderzoek geen aanwezigheid van waterspitsmuis aangetoond. Op basis van de eDNA-monsters kan de aanwezigheid van vaste looproutes en rust- en verblijfplaatsen van de soort in en nabij de watergangen van Stoenckherne en Workumerwaard met zekerheid worden uitgesloten. Ook kan de aanwezigheid van leefgebied van enige importantie voor waterspitsmuis in de deelgebieden of de directe omgeving worden uitgesloten. De deelgebieden vervullen daarom geen enkele essentiële functie voor waterspitsmuis. Voor deze soort geldt dan ook dat er geen essentiële functies aanwezig zijn en dat er zodoende geen effectenanalyse en nadere formulering van maatregelen noodzakelijk zijn.

Conclusie

De deelgebieden maken geen onderdeel uit van essentieel leefgebied van de waterspitsmuis. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van waterspitsmuis zijn uitgesloten. Aangezien het om een waardevolle soort gaat en het niet is uit te sluiten dat ze in lage getallen voorkomen in de Workumerwaard en Stoenckherne zijn in het kader van de zorgplicht een aantal voorzorgsmaatregelen voorgesteld (zie paragraaf 5.8).

5.3 Vleermuizen

Uit de NDFF blijkt dat in of in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten beschermde vleermuizen. Het gaat om gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Daarnaast liggen de deelgebieden binnen het verspreidingsgebied van de meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van het landschap. Zo hebben ze verblijfplaatsen, afhankelijk van de soort, in bebouwingen of in bomen. Ze gebruiken daarnaast lijnvormige structuren om zich te oriënteren in het landschap en hierlangs en ook boven open weilanden, watergangen en/of plassen te foerageren.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn het gebied en de structuren in de omgeving gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen. Binnen de deelgebieden komt geen bebouwing voor, verblijfplaatsen van (alleen) gebouwde bewonende vleermuizen zoals laatvlieger zijn daarom uitgesloten. Daarnaast zijn de bomen in de directe omgeving van de deelgebieden gecontroleerd op geschikte scheuren, loszittende schors en inrottingsholten. Deze bleken niet aanwezig. De aanwezigheid van voortplantings- of rustplaatsen in (de directe omgeving) van de deelgebieden is uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

De watergangen in Workumerwaard en de kustlijn in alle drie de deelgebieden maken onderdeel uit van lange, aaneengeschaalde, lijnvormige elementen waarmee ze geschikt zijn als vliegroute. Er zijn in de

¹⁰ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/waterspitsmuis>

omgeving echter veel geschiktere elementen waarlangs de vleermuizen kunnen vliegen. Er zijn veel alternatieve (in sommige gevallen met bomen begrensde) watergangen. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes in de deelgebieden is uitgesloten. Het open tot halfopen, vochtige landschap van de Workumerwaard en Stoenckherne maken waarschijnlijk onderdeel uit van foerageergebied voor vleermuizen.

Effectbeoordeling en conclusie vleermuizen

De effecten van de werkzaamheden zijn afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar en op de dag). Er worden geen verblijfplaatsen verwacht noch maken de plangebieden onderdeel uit van een essentiële vliegroute. Echter maken zowel de Workumerwaard als Stoenckherne waarschijnlijk onderdeel uit van foerageergebied voor vleermuizen. Wanneer de werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd in het actieve vleermuis seizoen (grootweg half maart t/m half november) en daarbij kunstverlichting wordt toegepast, kan dit verstoring van langs vliegende en foeragerende vleermuizen veroorzaken. Wanneer de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd is van tijdelijke verstoring daarom geen sprake. Daarnaast is in de directe omgeving van de deelgebieden nog meer aaneengesloten gebied met gras- en weilanden en watergangen aanwezig. Dit gebied biedt alternatief foerageergebied waar de vleermuizen naar kunnen uit te wijken, wat tezamen met de mitigerende maatregelen verstoring tijdens de aanlegfase kan voorkomen. In de gebruiksfase is geen (negatief) effect op vleermuizen in de drie deelgebieden.

Tabel 5-2. Tabel met overzicht van vleermuisverblijfplaatsen, -foerageergebied en -vliegroutes per zoekgebied.

Zoekgebied	Verblijfplaats	Foerageergebied	Essentiële Vliegroute
Workumerwaard	Nee	Ja	Nee
It Soal	Nee	Nee	Nee
Stoenckherne	Nee	Ja	Nee

5.4 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF en broedvogel inventarisatie onderzoek¹¹ blijkt dat binnen de deelgebieden of in de directe omgeving daarvan waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten en van andere bijzondere/zeldzame broedvogels als bontbekplevier, kempfaan, grauwe Klauwier en grote Karekiet. Tijdens het veldbezoek zijn ook zwarte kraaien waargenomen. De nesten van deze soort zijn niet jaarrond beschermd, maar de nesten van zwarte kraai kunnen worden uitgebouwd en gebruikt door soorten als ransuil, buizerd, boomvalk en sperwer. De nesten van deze soorten zijn wel jaarrond beschermd.

Tijdens het veldbezoek zijn de bomen in de omgeving van het plangebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van grote nesten, deze zijn niet waargenomen. De aanwezigheid van potentieel jaarrond beschermde nesten van ransuil, buizerd, boomvalk en sperwer is daarom uitgesloten in de bomen in en nabij de deelgebieden. In de deelgebieden zijn geen gebouwen aanwezig. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die in gebouwen broeden, zoals huismus en gierzwaluw, is op voorhand uitgesloten. De kartering van Sovon langs Friese IJsselmeerkust toont aan dat het gebied een bijzonder rijke broedvogelbevolking herbergt met maar liefst 91 soorten. Zowel Workumerwaard en Stoenckherne zijn bij uitstek gebieden waar veel algemene (maar ook hele bijzondere) voorkomende vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest tot broeden komen.

¹¹ Jager K. & Postma J. 2019. Broedvogels in natuurreservaten van It Fryske Gea in 2019. Sovon-rapport 2019/87. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Effectbeoordeling en conclusie broedvogels

Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd in het broedseizoen, kunnen broedende vogels in de drie deelgebieden (en de directe omgeving) worden verstoord. Wanneer soorten het nest verlaten, geldt dit als het opzettelijk vernietigen of beschadigen van nesten en eieren van vogels. Dit is een overtreding van artikel 3.1, lid 1, 2 en 4, van de Wet natuurbescherming. Het broedseizoen valt voor de meeste soorten tussen half maart en half augustus. Ook daarbuiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen. Directe vernietiging van nesten is niet uitgesloten, omdat voor broedvogel geschikte elementen niet onaangetast blijven.

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt is geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aan de orde (het broedseizoen loopt van circa 15 augustus tot 15 maart). Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecooloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringsafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringsafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringsafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

5.5 Vissen

In de omgeving van de drie deelgebieden zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. De meeste beschermde vissoorten zijn namelijk soorten uit beken (elrits, beekdonderpad, beekprik), snelstromende rivieren (gestippelde alver), verlandende watergangen met een sliblaag en rijke onderwatervegetatie (grote modderkruiper), watergangen met koel en zuurstofrijk water (kwabaal) of vissoorten (houting, steur) die in rivieren of zijarmen hun paaiplaatsen hebben. Dergelijk biotoop ontbreekt in de plangebieden en daarnaast is de aanwezigheid op basis van verspreidingsgegevens ook niet te verwachten. Hierdoor is het voorkomen van (beschermde) vissoorten uitgesloten.

Conclusie

De aanwezigheid van beschermde vissoorten is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op beschermde vissen. Wel kunnen algemene vissoorten voorkomen in het plangebied. Er dienen maatregelen worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol om negatieve effecten op algemene vissoorten zoveel mogelijk te voorkomen.

5.6 Reptielen en amfibieën

Uit de NDFF blijkt dat in de nabije omgeving van de drie deelgebieden waarnemingen bekend zijn van een aantal onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen en amfibieën, namelijk de meerkikker en gewone pad. Op basis van gegevens uit verspreidingsatlassen zouden ook nog soorten als kleine watersalamander kunnen voorkomen binnen de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne. Voor andere meer algemeen voorkomende soorten als gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker geldt dat ze beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld van ontheffing bij ruimtelijke ingrepen. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze natuurtoets.

Uit de NDFF komen geen waarnemingen van de heikikker naar voren. Op basis van verspreidingsatlassen als mede het habitat aanwezig in Stoenckherne kan het voorkomen van de heikikker niet worden uitgesloten. Op basis van deze informatie tezamen met de memo van A&W¹² is besloten om aanvullend (eDNA) onderzoek uit te voeren naar de heikikker in het deelgebied Stoenckherne en voor de volledigheid ook in het deelgebied Workumerwaard. Het aanvullend onderzoek is weergegeven in bijlage A5.

Tabel 5-3. Tabel met overzicht van voorkomende reptielen en amfibieën per deelgebied waar deze zijn waargenomen (W = Workumerwaard, S = Stoenckherne, I = It Soal).

Soort	Beschermingsregime	Vrijstelling	Waargenomen in
Kleine watersalamander	Andere soorten	Ja	Verspreidingsatlas
Bruine kikker, gewone pad	Andere soorten	Ja	W, S
Heikikker	Habitatrichtlijnsoort	Nee	Verspreidingsatlas
Meerkikker, bastaardkikker	Andere soorten	Ja	W, S

5.6.1 Heikikker

De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat en laat zich in grote lijnen kenmerken als schraal, ietwat ruig en vochtig. Het bestaat vooral uit heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland, maar ook bos en struweel, alles met een hoge grondwaterstand. Buiten de voortplantingsperiode worden de heikikkers aangetroffen in hoge, dichte vegetaties zoals vochtige heide, pijpenstrootjesvegetatie, kruidenrijk vochtig grasland en in mindere mate in open loofbos. Het landhabitat bevindt zich in de nabije omgeving van het voortplantingswater, tot op een afstand van 300 meter. Afhankelijk van het type landschap kan dit oplopen tot 1200 meter. Ook sloten en greppels in agrarisch gebied worden gebruikt¹³.

In zowel de Workumerwaard als Stoenckherne zijn op basis van het eDNA-onderzoek geen aanwezigheid van heikikkers aangetoond. Op basis van de eDNA-monsters kan de aanwezigheid van voortplantingswateren van de soort in de watergangen van Stoenckherne en Workumerwaard met zekerheid worden uitgesloten. Ook kan de aanwezigheid van leefgebied van enige importantie voor heikikkers de deelgebieden of de directe omgeving wordt uitgesloten. De deelgebieden vervullen daarom geen enkele essentiële functie voor heikikkers. Voor deze soort geldt dan ook dat er geen essentiële functies aanwezig zijn en dat er zodoende geen effectenanalyse en nadere formulering van maatregelen noodzakelijk zijn.

Conclusie

De deelgebieden maken geen onderdeel uit van essentieel leefgebied van de waterspitsmuis. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van heikikkers zijn uitgesloten.

¹² 2021. Nog ontbrekende natuurgegevens voor het project Versterking Friese IJsselmeerkust. A&W, Feanwâlden

¹³ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-008-Kennisdocument-Heikikker-1.0.pdf>

5.7 Ongewervelde diersoorten

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in de directe omgeving van de drie deelgebieden geen waarnemingen bekend zijn van een beschermde ongewervelde. Beschermde vlinders en libellen zijn vaak afhankelijk van zeer specifieke omstandigheden, zoals bloemrijke graslanden of permanent stromende beken met goed ontwikkelde oevervegetaties. Dergelijk biotoop ontbreekt binnen het de deelgebieden. Daarnaast is in de Workumerwaard (en in mindere mate ook Stoenckherne) sprake van een hoge begrazingsdruk met als gevolg dat er minder ongewervelde soorten. In 2020 heeft Bureau FaunaX inventarisatie onderzoek uitgevoerd naar libellen, dagvlinders, sprinkhanen en wilde bijen in de Workumerwaard, hierbij zijn geen onder de Wnb beschermde soorten aangetroffen¹⁴. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen typische waardplanten waargenomen. De aanwezigheid van beschermde ongewervelde dieren is uitgesloten.

Conclusie

De aanwezigheid van beschermde ongewervelden is uitgesloten binnen het plangebied. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelden is uitgesloten.

5.8 Voorzorgsmaatregelen

In deze paragraaf worden de maatregelen besproken die worden genomen op basis van de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat als mede maatregelen die worden genomen ten behoeve van de algemene zorgplicht.

Maatregelen op basis van Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat

Te beginnen met de maatregelen die de basis vormen voor het zorgvuldig handelen, dat vereist is om een beroep te kunnen doen op de vrijstelling op basis van de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat. Het zorgvuldig handelen bestaat uit het treffen van beschermende maatregelen. Wat die maatregelen zijn, hangt af van de aanwezige soorten, de uit te voeren activiteit(en) en datum, tijdstip en locatie van de activiteit. De maatregelen zijn alleen nodig als een beschermde soort aanwezig is én er verbodsbepalingen voor deze soort (mogelijk) worden overtreden. De maatregelen staan in volgorde van (afnemende) prioriteit op basis van de effectiviteit (P1 t/m P3). Maatregelen ter voorkoming van effecten zijn prioritair boven maatregelen die effecten beperken. Als meerdere soorten tegelijk aanwezig zijn, kan het voorkomen dat de beschermende maatregelen strijdig met elkaar zijn of zoveel beperkingen opleggen dat uitvoering niet realistisch is. In deze gevallen moet een onderbouwde afweging tussen de belangen van de soorten worden gemaakt.

In het deelgebied Workumerwaard kan voor de das en Noordse woelmuis sprake zijn van opzettelijk (ver)storen van dieren, waarvoor de volgende maatregelen staan beschreven:

- P1: Te werken buiten de kwetsbare periode;
- P1: De werkzaamheden buiten de verstoringgevoelige afstand van de betreffende soort uit te voeren;
- P2: Passende inrichtingsmaatregelen te treffen (bijvoorbeeld afscherming van beweging en geluid).

Tevens geldt voor de Noordse woelmuis (in de Workumerwaard) dat er sprake kan zijn van het beschadigen of vernielen van hun (vaste) voortplantings- of rustplaatsen. Dit kan worden voorkomen of beperkt door het nemen van de volgende maatregelen:

¹⁴ Libellen, dagvlinders, sprinkhanen en wilde bijen in zes gebieden van It Fryske Gea Resultaten SNL-inventarisatie 2020. Bureau FaunaX

- P1: Voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te sparen. De voortplantings- of rustplaatsen worden gemarkeerd op kaart en/of in het veld;
- P2: Alternatieve voortplantings- of rustplaatsen te realiseren, die de betreffende functie op een volwaardige wijze kunnen overnemen waardoor de functionaliteit van de voortplantings- of rustplaats behouden blijft. De alternatieve voortplantings- of rustplaatsen moeten functioneren voordat de werkzaamheden van start gaan.

De bovenstaande maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol door een ecologisch deskundige nader te worden uitgewerkt.

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Bij nachtelijke werkzaamheden wordt aangepaste verlichting gebruikt die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Tijdens de uitvoering wordt in de plangebieden in één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

Broedvogels

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt is geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aan de orde (het broedseizoen loopt van circa 15 augustus tot 15 maart). Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecooloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

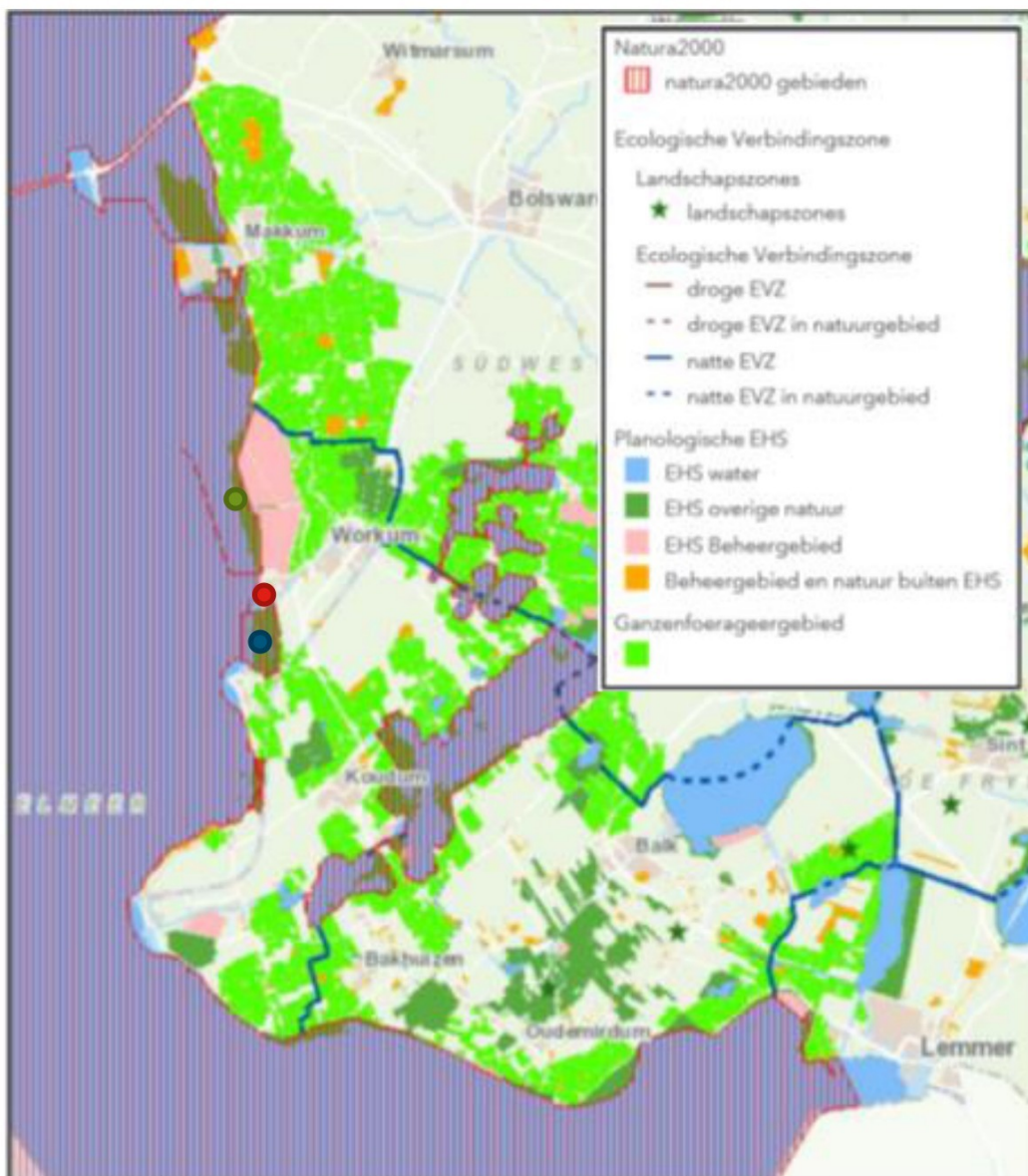
Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

6 BESCHERMDE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk is beschreven of in de nabijheid van het plangebied wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) zijn gelegen en wordt beoordeeld of storingsfactoren kunnen optreden (beknpte voorttoets) vanuit het project. Tevens is onderzocht of de deelgebieden in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot het NNN wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Figuur 6-1. Een kaart met daarop weergegeven de beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het overkoepelende project Versterken Friese IJsselmeerkust. Met daarop middels stippen weergegeven de drie deelgebieden voor het projectgebied Workum (groen = Workumerwaard, rood = It Soal & blauw = Stoenckherne), de gedetailleerde begrenzing van de deelgebieden is te vinden in bijlage

6.1 Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)

De deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne maken deel uit van het Natura 2000-gebied IJsselmeer en het deelgebied It Soal grenst aan hetzelfde Natura 2000-gebied. Het gaat op deze locaties om zowel

Vogel- als Habitatrichtlijngebied. In appendix A6 zijn de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen voor het IJsselmeergebied weergegeven. Voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer zijn zowel habitattypen, habitatsoorten, broedvogelsoorten en 'niet-broedvogelsoorten' aangewezen vanuit de Europese habitat- en vogelrichtlijnen (Figuur 6-2 geeft een overzicht van de locatie van de aangewezen habitattypen en ruimtelijke eenheden).

Om de effecten van de ingrepen op het Natura 2000-gebied inzichtelijk te maken, zijn voor alle effecten die genoemd worden in de effectenindicator van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) nagegaan of zij optreden en in welke mate. Hierbij is gebruik gemaakt van reeds bestaande documentatie over Natura 2000-gebieden. De storingsfactoren zijn de basis van de effectenindicator. Voor alle Natura 2000-gebieden en alle aangewezen soorten en habitattypen is bepaald wat de gevoeligheid van soorten voor deze factoren is. Het ministerie van LNV onderscheidt 19 mogelijke storingsfactoren op soorten en habitattypen. Om tot een duidelijke en objectieve beschrijving van de mogelijk optredende effecten te komen, is gebruik gemaakt van deze 19 storingsfactoren. Voor het Natura 2000-gebied wordt per storingsfactor besproken of de ontwikkelingen mogelijk leiden tot een (significant) negatief effect op het Natura 2000-gebied. In de voortoets zijn geen mitigerende maatregelen meegenomen, er is puur en alleen gekeken naar mogelijk optredende effecten van de ingreep, op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden binnen de invloedssfeer. In deze voortoets wordt geconcludeerd of de permanente situatie en de werkzaamheden tijdens de aanlegfase een significant negatief effect tot gevolg kan hebben en of een vergunningstraject dient te worden ingezet. In deze voortoets wordt ook bekeken of de werkzaamheden in samenwerking met andere plannen (cumulatief effect) leidt tot een significant negatief effect. In de effectenbeoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen de aanlegfase en de gebruiksfase. De aanlegfase is de periode waarin de vaarweg aangelegd wordt, waarin de aanlegwerkzaamheden worden uitgevoerd. Dit zijn altijd tijdelijke effecten welke, nadat het werk is gerealiseerd en de gebruiksfase in werking treedt, afgelopen zijn.

In de onderstaande paragrafen wordt eerst een omschrijving gegeven van de relevante Natura 2000-gebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (zie paragraaf 6.1.1; in dit geval alleen Natura 2000-gebied IJsselmeer en specifiek het deelgebied hiervan: IJsselmeergebied). Vervolgens wordt gekeken naar wat de mogelijke effecten van de permanente situatie en de tijdelijke (aanlegfase) effecten zijn op het Natura 2000-gebied IJsselmeer. Mocht er mogelijk een effect optreden, dan wordt dit vervolgens in paragraaf 6.1.3 nader toegelicht. Op dat moment wordt ook bepaald of er sprake is van een mogelijk significant effect.

6.1.1 IJsselmeergebied

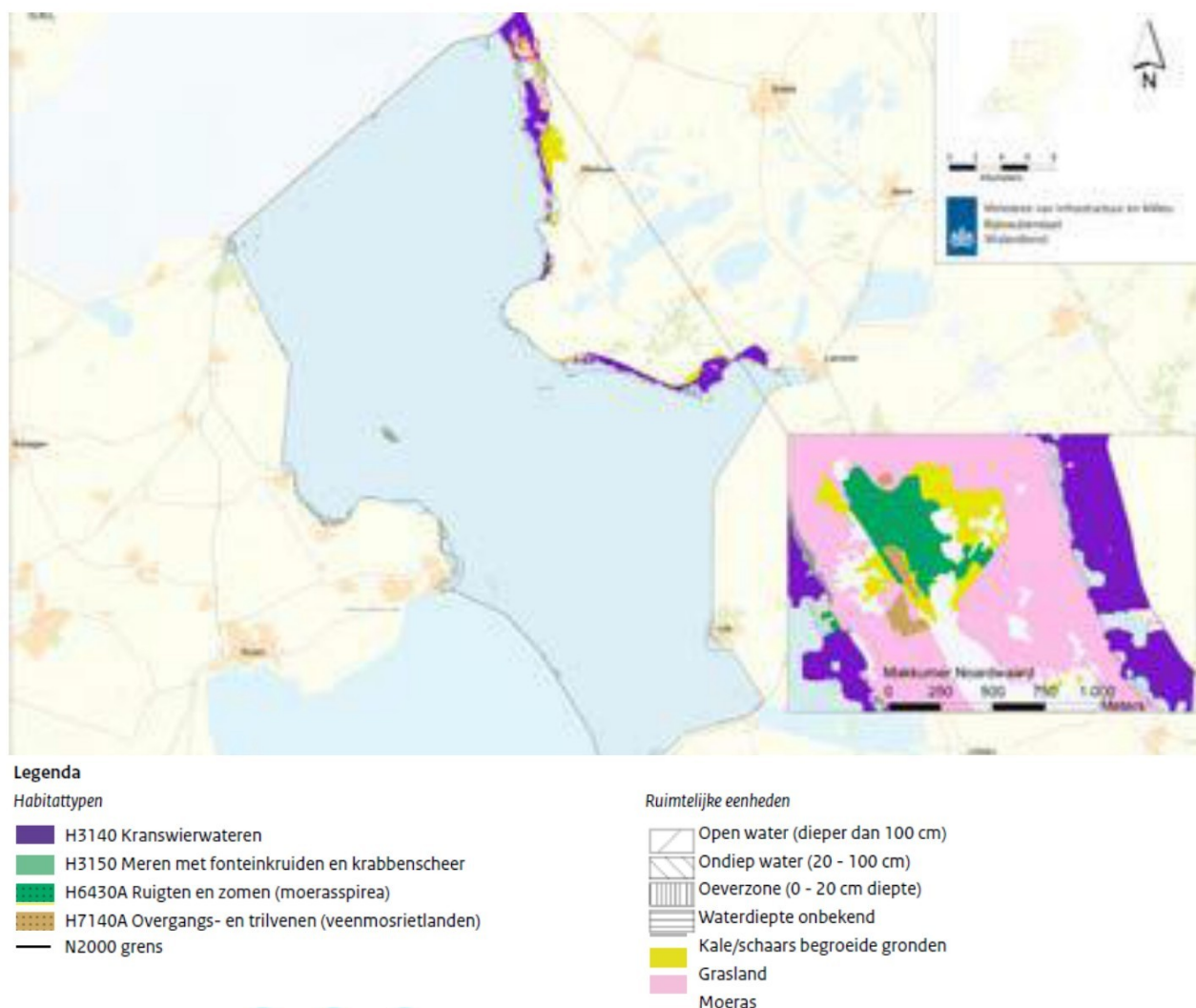
Het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000 gebied, omdat het gebied van belang is voor het behoud van de Europese biodiversiteit. Samen met het gehele IJsselmeergebied is het een belangrijk leefgebied voor moerasvogels, voor (doortrekkende en overwinterende) watervogels en voor aan meren gebonden habitattypen en soorten.

Het IJsselmeer is als grote zoetwaterplas van nationaal en internationaal belang voor met name vogels. Diverse trekvogels zijn afhankelijk van het IJsselmeer als overwinteringsgebied, als ruigebied of als tussenstop. De oevers van het IJsselmeer herbergen waterplanten, een waarde in zichzelf, maar ook als voedsel voor plantenetende watervogels en een leefgebied voor vis en ongewervelde dieren. Voorts is het IJsselmeer belangrijk als foerageergebied voor overwinterende en in de zomer ruiende bodemfauna-etende vogels (topper, kuifeend en brilduiker), broedende viseters (aalscholver, zwarte stern, visdief) en overwinterende viseters (aalscholver, fuut, grote zaagbek, nonnetje).

De kusten van het IJsselmeer herbergen belangrijke slaapplekken voor vogels. Veelal foerageren deze vogels binnendijs. Zo is er een belangrijke functionele relatie tussen de Friese IJsselmeerkust en het

nabijgelegen Friese Natura 2000 gebied Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving. Voor beide gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor een aantal overwinterende ganzensoorten (kolgans, kleine rietgans en brandgans), de eveneens grasetende smient en een tweetal doortrekkende steltlopersoorten (kemphaan en wulp). Voor elk van deze soorten geldt dat hun populaties zowel gebruik maken van de Friese IJsselmeerkust (vooral als slaapplaats) als van de Oudegaasterbrekken (zowel als foerageergebied als ook als slaapplaats). Deze relatie tussen rustende ganzen en smienten in het IJsselmeer en foerageren binnendijs is niet beperkt tot de Natura 2000 gebieden. Ook binnendijs agrarisch grasland is een belangrijk foerageergebied voor de aangewezen rustende ganzen en smienten in het IJsselmeer.

Van nationaal belang zijn de drassige en ruige oeverbegroeiingen aan de Friese kust met kenmerkende terrestrische habitattypen (o.a. ruigten en zomen, overgangs- en trilvenen) die hier kunnen voorkomen door het dynamische waterpeilverloop. Dit is ook het broedgebied van een belangrijk deel van de Nederlandse populaties van broedende moerasvogels, zoals de bruine kiekendief, roerdomp, porseleinhoen, snor en rietzanger en pionier broedvogels, zoals sterns en plevieren. Tevens is dit gebied van belang voor kleine zoogdieren, zoals de noordse woelmuis.

Figuur 6-2. Overzichtskarta van ruimtelijke eenheden en habitattypen in het IJsselmeer gebied (Beheerplan IJsselmeergebied).

6.1.2 Mogelijke effecten

In Tabel 6-1 **Error! Reference source not found.** zijn de verstoringfactoren weergegeven die het plan in de gebruiksfase alsmede in de aanlegfase kunnen optreden. Bepaald wordt of de voorgenomen een negatief effect kan veroorzaken ten aanzien van deze storingsfactoren en of hiervoor vervolgstappen zijn vereist.

Tabel 6-1. Effecten die volgens de effectindicator van het ministerie van LNV kunnen optreden tijdens de permanente situatie en tijdens de aanlegfase en die voor de voorgenomen ingrepen in het projectgebied Workum van toepassing zijn. In sommige gevallen zijn de storingsfactoren samengenomen.

Storingsfactor	Tijdelijke situatie	Permanente situatie	Toelichting
Verlies oppervlak (1)	Ja	Ja	In de deelgebieden It Soal en Stoenckherne is geen sprake van ruimtebeslag. Voor de Workumerwaard geldt dat er sprake is van permanent ruimtebeslag op H3140 Kranswierwateren ter plekke van de aanleg van de nieuwe buitenwaard.
Versnippering (2) en verandering in populatiedynamiek (18)	Nee	Nee	Voor It Soal geldt dat geen sprake is van versnippering of verandering in populatiedynamiek omdat er geen werkzaamheden zullen plaatsvinden binnen N2000-gebied. De schaal van de werkzaamheden op de Workumerwaard en Stoenckherne zijn zodanig dat de werkzaamheden geen effect de betreffende storingsfactoren.
Toename stikstof (vermesting (3) en verzuring (4))	Mogelijk	Nee	De werkzaamheden (en met name de materiele inzet) kunnen in de tijdelijke situatie leiden tot een toename in stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied.
Verzoeting (5)	Nee	Nee	Van verzoeting van de Natura 2000-gebieden is geen sprake. De habitattypen en leefgebieden bestaan niet uit brakke of zoute milieus.
Verzilting (6)	Nee	Nee	Van verzilting en verdroging is mogelijk sprake als er door de werkzaamheden (grootschalige) grondwateronttrekking plaats. Dat kan leiden tot verdroging en daarmee indirect ook tot verzilting van de bodem. De afstand tot de verzilte ondergrond is dermate groot dat er geen effect zijn voorzien als gevolg van de werkzaamheden.
Verontreiniging (7)	Nee	Nee	Van directe verontreiniging van de Natura 2000-gebieden is geen sprake. Het is niet voorzien dat bij de werkzaamheden gebiedsvreemde stoffen gebruikt worden.
Verdroging (8)	Nee	Nee	Van verdroging is mogelijk sprake als er door de werkzaamheden (grootschalige) grondwateronttrekking plaats. Dergelijke werkzaamheden zijn niet aan de orde in de drie deelgebieden.
Vernatting (9)	Nee	Nee	Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen. De werkzaamheden leiden niet tot hogere (grond)waterstanden.
Verandering stroomsnelheid (10)	Nee	Nee	In het kader van het project VFIJ is een morfologische studie uitgevoerd, hieruit blijkt dat de voorgenomen niet leidt tot een (negatieve) van verandering in de stroomsnelheid ¹⁵ .
Verandering overstromingsfrequentie (11)	Nee	Nee	De voorgenomen ingrepen leidt niet tot verandering van overstromingsfrequentie zoals bedoeld in de Effectenindicator.
Verandering dynamiek substraat (12)	Nee	Nee	In de morfologische studie ¹⁷ zijn erosie en sedimentatie meegenomen bij de totstandkoming van de voorgenomen ingrepen. De ontwerpen dragen in positieve zin bij aan de verandering van dynamiek in substraat.
Geluid (13)	Mogelijk	Nee	Het plan leidt mogelijk tot verstoring door geluid van het Natura 2000-gebied. In de tijdelijke situatie kan de aanwezigheid van materieel in het Natura 2000-gebied leiden tot verstoring van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen.
Licht (14)	Mogelijk	Nee	Wanneer de werkzaamheden niet volledig overdag worden uitgevoerd kan de voorgenomen ingreep in de tijdelijke situatie zorgen voor een toename in verlichting. Wat kan leiden tot verstoring van rustende vogels.

¹⁵ Morphologisch onderzoek alternatieven. Royal HaskoningDHV, 2021 kenmerk: BH1774WMRP2107271115.

Trillingen (15)	Mogelijk	Nee	In de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne zijn effecten door trillingen als gevolg van werkzaamheden tijdens de aanlegfase niet op voorhand uit te sluiten.
Optisch (16)	Mogelijk	Nee	In de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne is gedurende de tijdelijke situatie sprake van een toename in optische effecten door de zichtbaarheid van materieel direct langs of op het Natura 2000-gebied.
Mechanische effecten (17)	Nee	Nee	De voorgenomen ingrepen in de drie deelgebieden leiden niet tot verstoring door mechanische effecten zoals bedoeld in de Effectenindicator.
Bewuste verandering soortensamenstelling (19)	Nee	Nee	De werkzaamheden hebben geen invloed op de soortensamenstelling (er worden geen soorten herintroduceert of bewust dieren gedood).

Hieronder volgt een tabel met daarin een overzicht mogelijke versturende effecten per deelgebied:

Tabel 6-2. Overzichtstabel storingsfactoren per deelgebied.

Storingsfactor	Tijdelijke situatie	Permanente situatie
Verlies oppervlak (1)	Workumerwaard	Workumerwaard
Versnippering (2) en verandering in populatiedynamiek (18)	Nee	Nee
Toename stikstof (vermesting (3) en verzuring (4))	Workumerwaard, It Soal, Stoenckherne	Nee
Verzoeting (5)	Nee	Nee
Verzilting (6)	Nee	Nee
Verontreiniging (7)	Nee	Nee
Verdroging (8)	Nee	Nee
Vernatting (9)	Nee	Nee
Verandering stroomsnelheid (10)	Nee	Nee
Verandering over-stromingsfrequentie (11)	Nee	Nee
Verandering dynamiek substraat (12)	Nee	Nee
Geluid (13)	Workumerwaard, Stoenckherne	Nee
Licht (14)	Workumerwaard, Stoenckherne	Nee
Trillingen (15)	Workumerwaard, Stoenckherne	Nee
Optisch (16)	Workumerwaard, Stoenckherne	Nee
Mechanische effecten (17)	Nee	Nee
Bewuste verandering soortensamenstelling (19)	Nee	Nee

6.1.3 Effectbeoordeling

Ruimtebeslag

Het habitatype H3140 Kranswierwateren omvat kranswierbegroeiingen in matig voedselrijke wateren. Het water is helder, voedselarm tot matig voedselrijk en onvervuild. Doorgaans is het basenrijk. De begroeiing bestaat uit ondergedoken waterplanten met fijne bladeren. In de randmeren kunnen zich uitgestrekte velden met kranswieren vormen, maar ook in het IJsselmeer ontwikkelt zich de laatste jaren steeds meer kranswieren. Het habitatype is opgenomen in het "Ontwerp-wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden", omdat het in het gebied blijkt voor te komen. Het betreft dus nog geen definitieve doelstelling. Uit gegevens van Rijkswaterstaat blijkt dat de bedekking voor de Workumerwaard

zeer laag is¹⁶, landelijke is er sprake van een gunstige staat van verspreiding¹⁷. Als gevolg van de voorgenomen ingreep zal er in het plangebied Workumerwaard sprake zijn van een ruimtebeslag van circa 25 hectare op de aanwezige kranswierwateren.

Vanaf 2008 zijn in Nederland aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor Habitatrichtlijngebieden. Nu dat proces nagenoeg is afgerond, is nagegaan of er in de gebieden habitattypen en soorten voorkomen die niet zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten. Uit de bepalingen van de Habitatrichtlijn volgt namelijk dat die waarden (in beginsel) in aanmerking komen om te worden beschermd. Uit de uitleg die de Europese Commissie heeft gegeven en uit vaste jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State blijkt dat alle habitattypen en soorten die in meer dan verwaarloosbare mate voorkomen, moeten worden aangewezen. In het ontwerp-wijzigingsbesluit worden deze habitattypen en soorten toegevoegd als instandhoudingsdoelstelling van het betreffende Natura 2000-gebied. De definitieve vaststelling van dit besluit is vanwege de huidige stikstofdiscussie onzeker en de soorten en habitattypen hebben daarmee geen juridische status.

Stikstofdepositie (in de realisatiefase)

Toename van stikstofdepositie is de enige storingsfactor die geldt voor alle drie de deelgebieden binnen het projectgebied Workum. Het Natura 2000-gebied IJsselmeer kent met het habitatype H7140a – Overgangs- en trilvenen wel stikstofgevoelige gebieden, maar deze zijn niet overbelast. Voor de op grotere afstand gelegen Natura 2000-gebieden Alde Feanen en Rottige Meenthe & Brandemeer zijn stikstofgevoelige habitattypen aangewezen als instandhoudingsdoelstelling, welke tevens zijn overbelast op het gebied van stikstofdepositie. Stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Verstoring door geluid, licht, trillingen en optische verstoring

Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende storingsfactoren optreden in het plangebied:

- Geluidseffecten door materieel;
- Lichtuitstraling door materieel en bouwlampen;
- Optische effecten door rijdend/varend materieel, beweging van materialen en mensen;
- Trillingen door rijdend materieel en beweging van materialen.

De duur van de werkzaamheden duurt is nog niet bekend. Qua tijdsvensters wordt rekening gehouden met het broedseizoen voor vogels en daarnaast met het werkvenster omtrent hoogwater/waterveiligheid. Dit betekent dat de werkzaamheden in een periode van grofweg 16 weken (waarschijnlijk verdeeld over twee perioden) zullen plaatsvinden. Hierdoor zijn de plangebieden en de directe omgeving tijdelijk niet of minder beschikbaar voor soorten.

Habitatrichtlijnsoorten

De *groenknolorchis* komt voor in het habitatype 'Overgangs- en trilvenen'. Dit habitatype bevindt zich niet binnen het plangebied of de directe omgeving. De soort is recent niet meer aangetroffen binnen het Natura 2000-gebied IJsselmeer (beheerplan). Het voornemen heeft geen (negatieve) effecten op deze soort.

De *rivierdonderpad*, welke potentieel voorkomt waar hard substraat aanwezig is, neemt qua aantallen als sinds de jaren negentig sterk af. Inmiddels zijn rivierdonderpadden vrijwel geheel verdrongen door uitheemse grondelsoorten, met name de zwartbekgrondel en marmergrondel (Timmermans en Goverse, 2016). Het voornemen heeft geen (negatieve) effecten op deze soort.

¹⁶ https://maps.rijkswaterstaat.nl/gwproj55/index.html?viewer=Waterplantenbedekking_RWS_MN.Webviewer

¹⁷ https://www.natura2000.nl/sites/default/files/profielen/Habitattypen_profielen/Profiel_habitatype_3140.pdf

De *meervleermuis* kan van de plangebieden en de omgeving gebruik maken om te foerageren. Tijdens de werkzaamheden kan er sprake zijn van verstoring als tijdens de schemering en nacht gebruik wordt gemaakt van verlichting. De meervleermuis heeft een zeer groot foerageergebied, en zal gedurende de werkzaamheden kunnen uitwijken. Na afronding van de werkzaamheden zal mogelijk de voedselbeschikbaarheid verbeteren. Verblijfplaatsen zijn niet aanwezig, deze bevinden zich in bebouwing. Het voornemen heeft geen (negatieve) effecten op deze soort.

Op circa 400 meter ten noorden van het plangebied (in de noordpunt van de Workumerwaard) is het voorkomen van de **Noordse woelmuis** aangetoond (zie ook paragraaf 5.2.3). Met het uitvoeren van de voorgestelde mitigerende maatregelen zijn negatieve effecten zeer gering. Enkel een tijdelijke verstoring van foerageergebied ter grootte van circa twee hectare is niet uit te sluiten. Het gaat om een verstoring op een zeer klein deel van de populatie en deze zal zich na afronding van de werkzaamheden (meer dan) herstellen. Er is geen sprake van negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort. In de permanente situatie zal het leefgebied van Noordse woelmuis een impuls krijgen ten gevolge van meer overgangszones tussen land en water met riet.

Broedvogels

De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Er is daarom geen sprake van verstoring van broedende vogels.

Niet-broedvogels

In Tabel 6-3 staat weergegeven welke soort(groep)en zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer. In het Meetnet Slaapplaatsen van Vogels zijn geen tellingen bekend binnen de Workumerwaard en Stoenckherne, hierop kan worden geconcludeerd dat de Workumerwaard en Stoenckherne geen (essentiële) functie hebben als rustgebied voor de aangewezen niet-broedvogelsoorten. Om verstoring van slaap- en rustgebied van eventueel aanwezige niet-broedvogels tot een minimum te beperken zullen mitigerende maatregelen worden uitgewerkt in een werkprotocol.

Met betrekking tot foerageergebied geldt dat de plangebieden voor waterplanteneters vanwege de lage bedekking waterplanten niet van groot belang zijn. Bovendien gaat het om een zeer klein oppervlakte ten opzichte van het totale N2000-gebied. Voor visetende vogels geldt dat de landaanwinning in het deelgebied Workumerwaard ten koste gaat van (potentieel) foerageergebied. Dit betreft een klein deel van totale Natura 2000-gebied, en heeft dus geen invloed. Daarnaast draagt de voorgenomen ingreep bij aan de voedselbeschikbaarheid in de permanente situatie. Voor benthoseters (vooral mosselen) geldt dat er weinig mosselen aanwezig zijn (Documenten - Natura 2000 Rijkswaterstaat (rwsnatura2000.nl)) dus is het gebied van beperkt belang als foerageergebied.

Tabel 6-3. Indeling van kwalificerende niet-broedvogelsoorten aan de hand van het Natura 2000-gebied IJsselmeer (indeling gebaseerd op Van Eerden et al., 2005).

Foerageergebied				
Viseters	Benthoseters	Herbivoren	Overig	Slaap- en rustgebied
Fuut	Bergeend	Kleine zwaan	Goudplevier	Aalscholver
Aalscholver	Wintertaling	Kleine rietgans	Kemphaan	Kleine zwaan
Lepelaar	Pijlstaart	Grauwe gans	Grutto	Kleine rietgans
Nonnetje	Slobeend	Brand gans	Wulp	Kolgans
Grote zaagbek	Tafeleend	Smient		Brand gans

Dwergmeeuw	Toppereend	Krakeend		Krakeend
Reuzenstern	Kuifeend	Wilde eend		Slobeend
Zwarte stern	Brilduiker			Goedplevier
	Meerkoet			Kemphaan
	Kluut			Grutto
				Wulp
				Reuzenstern
				Toundrarietgans

Beheerplanmaatregelen

Voor de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne geldt dat de voorgenomen ingreep is ten behoeve van de maatregelen opgenomen in het Beheerplan IJsselmeer (zie paragraaf -) Voor het uitvoeren van beheerplanmaatregelen geldt op grond van de Wet natuurbescherming (artikelen 2.9, 2.8 en 2.7) een vrijstelling van vergunningverlening, omdat deze maatregelen zoals in het beheerplan onderbouwd noodzakelijk zijn voor het behalen van de voor een Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

Conclusie wettelijk beschermde gebieden

De voor de drie deelgebieden uitwerkte voorgenomen ingrepen leiden in de permanente situatie niet tot negatieve effecten op voor enig Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen. De tijdelijke verstoring door de werkzaamheden is dermate tijdelijk en gering is, dat deze het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengt voor de aangewezen habitattypen, habitatsoorten en broedvogels. Voor niet-broedvogels is er mogelijk sprake van tijdelijk effect als gevolg van (plaatselijke) verstoring van foerageer- en rustgebieden in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne. De verstoring zal zo veel mogelijk worden ondervangen door het nemen van mitigerende maatregelen. Het gaat om een verstoring op een beperkt deel van de populatie en deze zal zich na afronding van de werkzaamheden (meer dan) herstellen. De voorgenomen ingrepen in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne zijn ten behoeve van het uitvoeren van beheerplanmaatregelen. Op grond van de Wet natuurbescherming (artikelen 2.9, 2.8 en 2.7) geldt een vrijstelling van vergunningverlening, omdat deze maatregelen zoals in het beheerplan onderbouwd noodzakelijk zijn voor het behalen van de voor een Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

6.2 Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)

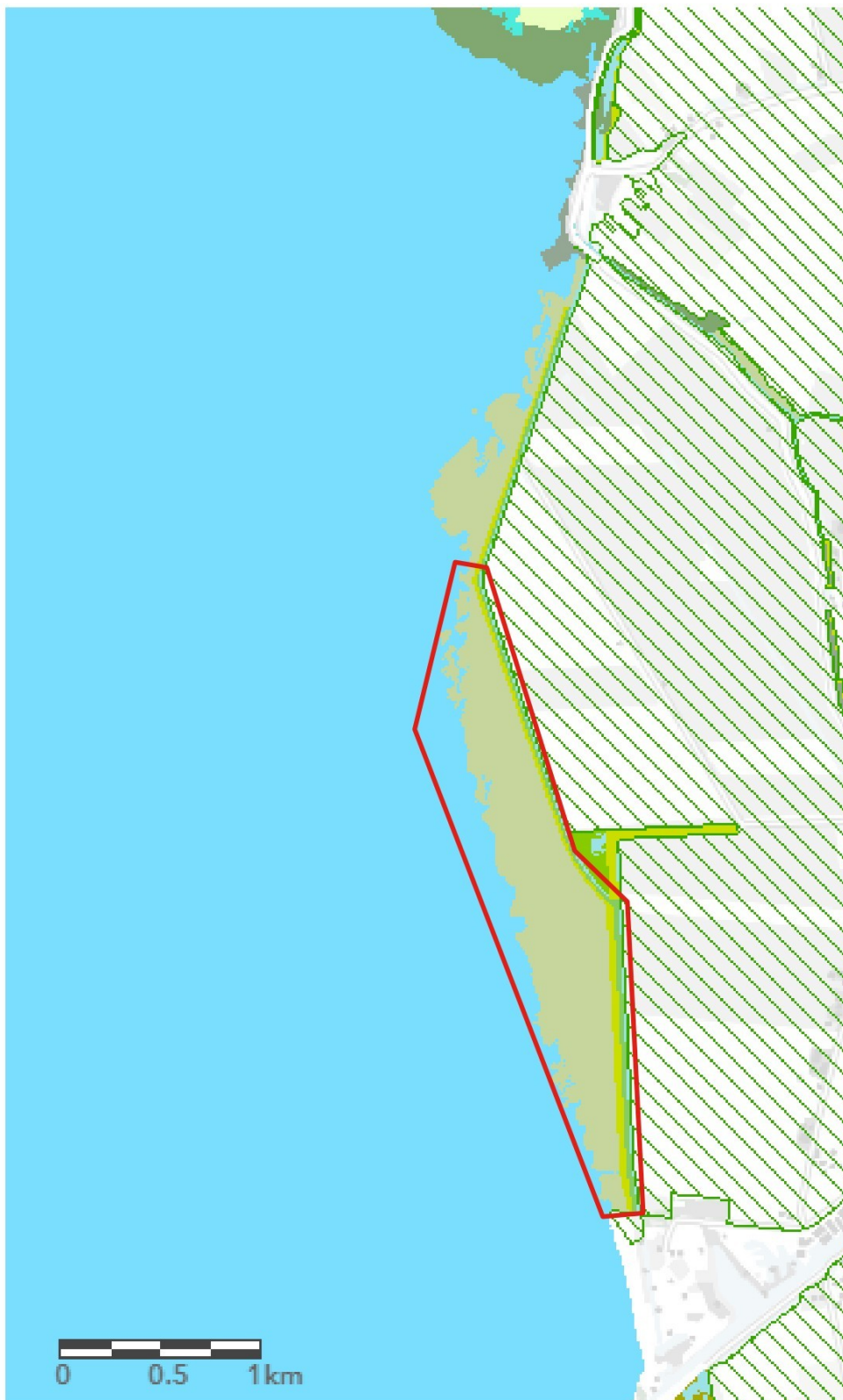
Figuur 6-1 laat de ligging van de drie deelgebieden zien ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Figuur 6-3 en Figuur 6-4 zoomen in op respectievelijk de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne.

Het deelgebied It Soal maakt geen deel uit van het NNN, er is daarom geen sprake van directe negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen. Conform het NNN-toetsingskader van de Provincie Friesland dienen ook ingrepen die buiten het NNN plaatsvinden getoetst te worden op negatieve effecten op de waarden van het NNN vanwege geluid, licht of optische verstoring. Deze opsomming is niet uitputtend bedoeld, ook schaduwwerking, windturbulentie of het oprichten van een afscheiding langs een natuurgebied, waardoor migratie niet langer mogelijk is, kan negatieve effecten hebben op de aanwezige waarden van het NNN. De voorgenomen ingreep in It Soal zorgt tijdelijk voor extra omgevingsgeluid en extra licht binnen het plangebied en de direct de omgeving van het plangebied. Deze effecten zijn echter van tijdelijke aard en in de permanente situatie is er geen sprake

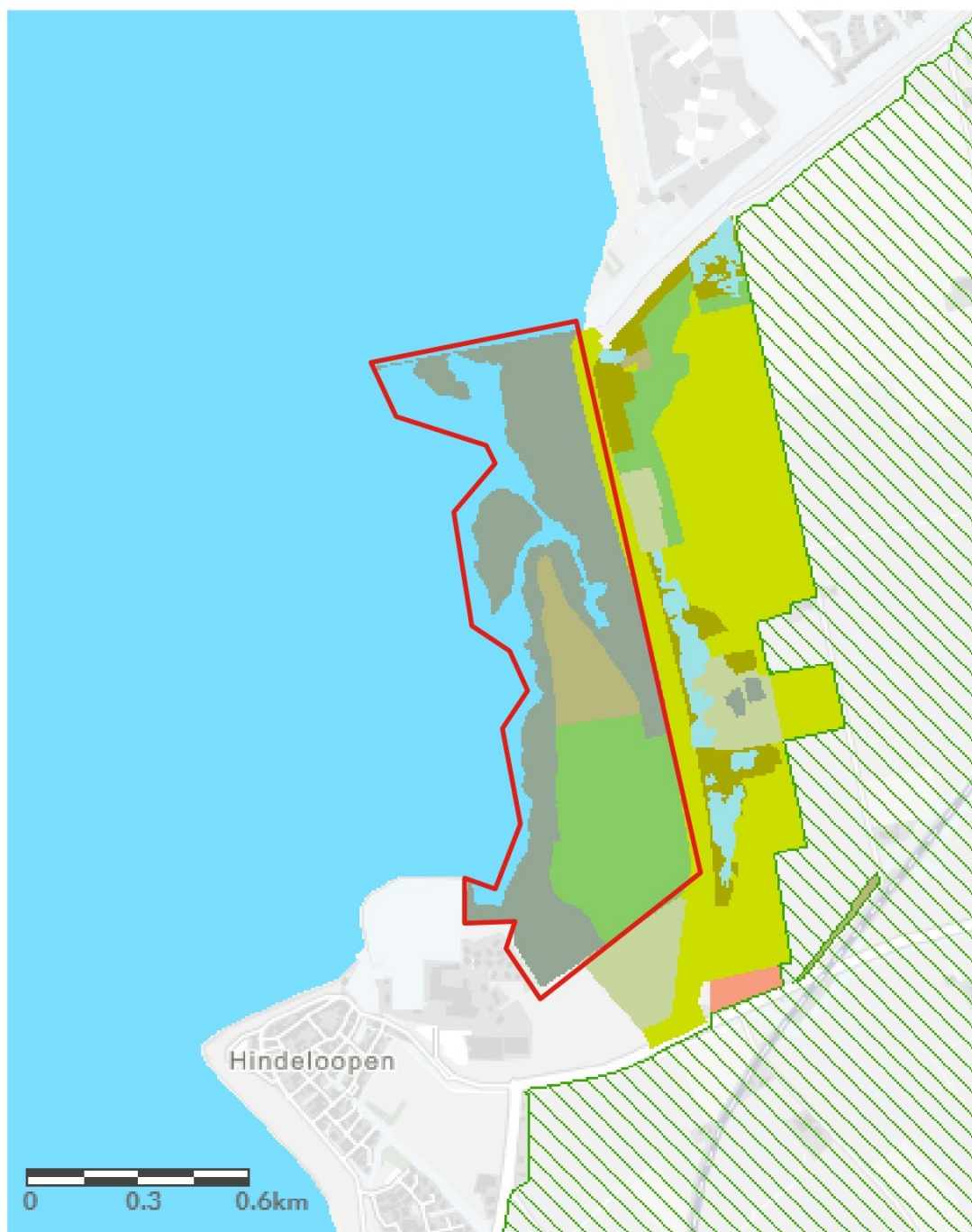
van negatieve effecten door verstoringen als geluid, licht en optische effecten. Van een negatief effect op deze beschermde NNN-gebieden is daarmee geen sprake. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Het deelgebied Workumerwaard maakt onderdeel uit van het NNN, en in Figuur 6-3 is te zien dat het plangebied bestaat uit de twee beheertypen N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland en N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland. Tijdens de aanlegfase kan er tijdelijk negatief effect zijn op de wezenlijke kenmerken en waarden die zijn aangewezen voor deze beheertypen. De voorgenomen ingreep heeft echter ten doel om een kwaliteitsimpuls te geven aan de natuur (en daarmee aan het NNN). Zo zal er ten behoeve van N12.02 meer slootlengte worden gecreëerd en ten behoeve van N12.04 zullen structuurelementen als kale bodem en zeggen of natte strooiselruigte toenemen. Waarmee een positieve bijdrage wordt geleverd aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. De voorgenomen ingreep voor de Workumerwaard kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Ook het deelgebied Stoenckherne maakt onderdeel uit van het NNN. In Figuur 6-4 is te zien dat binnen het plangebied bestaat uit de drie volgende beheertypen: N05.04 Dynamisch moeras, N10.02 Vochtig hooiland en N12.06 Ruigteveld. Ook voor Stoenckherne geldt dat er tijdens de aanlegfase tijdelijk negatief effect kan zijn op de wezenlijke kenmerken en waarden die zijn aangewezen voor deze beheertypen, maar dat de voorgenomen ingreep in de permanente situatie een kwaliteitsimpuls wordt gegeven aan de natuur (en daarmee aan het NNN). Zo zal de opschoningsactie voorkomen dat in N12.06 Ruigteveld successie naar bos plaatsvindt en zal het plaggen bijdragen aan een toename van dynamiek en variatie in het beheertype N05.04 Dynamisch moeras. Waarmee een positieve bijdrage wordt geleverd aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN binnen de invloedssfeer van het plangebied Stoenckherne. De voorgenomen ingreep voor de Stoenckherne kan dan ook in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Figuur 6-3. De beheergebieden binnen het plangebied (aangegeven met rode markering) van Workumerwaard (Natuurbeheerplan Provincie Friesland 2022).

Figuur 6-4. De beheergebieden binnen het plangebied (aangegeven met rode markering) van Stoenckherne (Natuurbeheerplan Provincie Friesland 2022).

Legenda

Beheergebied

N00.01 Nog om te vormen naar natuur	N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
N00.02 Om te vormen natuur	N12.03 Glanshaverhooiland
N01.01 Zee en wad	N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
N01.02 Duin- en kwelderlandschap	N12.05 Kruiden- of faunarijke akker
N01.04 Zand- en kalklandschap	N12.06 Ruigteveld
N03.01 Beek en Bron	N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
N04.02 Zoete Plas	N13.02 Wintergastenweide
N04.03 Brak water	N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
N04.04 Afsloten zeearm	N14.02 Hoog- en laagveenbos
N05.02 Gemaaid rietland	N14.03 Haagbeuken- en essenbos
N05.03 Veenmoeras	N15.01 Duinbos
N05.04 Dynamisch moeras	N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
N06.01 Veenmosrietland en moerasheide	N16.03 Droog bos met productie
N06.02 Trilveen	N16.04 Vochtig bos met productie
N06.03 Hoogveen	N17.02 Droog hakhout
N06.04 Vochtige heide	N17.03 Park- of stinzenbos
N06.05 Zwakgebufferd ven	N17.04 Eendenkooi
N06.06 Zuur ven en hoogveenven	N17.06 Vochtig en hellinghakhout
N07.01 Droge heide	L01.01 Poel en klein historisch water
N07.02 Zandverstuiving	L01.02 Houtwal en houtsingel
N08.01 Strand en embryonaal duin	L01.03 Elzensingel
N08.02 Open duin	L01.05 Knip- of scheerheg
N08.03 Vochtige duinvallei	L01.06 Struweelhaag
N08.04 Duinheide	L01.07 Laan
N09.01 Schor of kwelder	L01.08 Knotboom
N10.01 Nat schraalland	L01.09 Hoogstamboomgaard
N10.02 Vochtig hooiland	L01.16 Bossingel
N11.01 Droog schraalgrasland	L02.01 Fortterrein
N12.01 Bloemdijk	L02.02 Historisch bouwwerk en erf
	L02.03 Historische tuin

Figuur 6-5. De legenda met de beheertypen uit het Natuurbeheerplan.

Conclusie planologisch beschermde gebieden

De deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne maken onderdeel uit van het NNN. De voorgenomen ingrepen dragen echter bij aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. De voorgenomen ingreep voor deze twee deelgebieden kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht. Het deelgebied It Soal maakt geen onderdeel uit van het NNN en de voorgenomen ingreep heeft geen externe werking op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Waarmee ook de voorgenomen ingreep voor It Soal in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming kan plaatsvinden en ook in dit deelgebied is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

7 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

In de deelgebieden Workumerwaard en It Soal is geen sprake van het kappen van bomen waardoor het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is. De opschoningsactie in Stoenckherne kan worden aangemerkt als zijnde (kleinschalig) beheer en onderhoud waarmee ook voor de werkzaamheden binnen dit deelgebied geldt dat het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is.

8 CONCLUSIES

8.1 Beschermde soorten

Zoals vermeld bij de onderzoeksmethode in paragraaf 3.1 is bij het onderdeel 'Beschermde soorten' van de uitgegaan dat er wordt gewerkt conform de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat. Zoals reeds benoemd betekent dit niet dat in het vervolgtraject ook uitsluitend nog hiermee gewerkt kan worden. Wanneer alsnog de keuze gemaakt worden om niet gebruik te maken van deze gedragscode, zal echter ontheffing moeten worden aangevraagd voor een aantal soorten (die hieronder worden behandeld). Wanneer er wordt gekozen om bij de voorgenomen ingreep gebruik te maken van de gedragscode zal er conform dit document op basis van de voorliggende rapportage Ecologisch Werk Protocol opgesteld moet worden.

Vaatplanten

Het voorkomen van beschermde vaatplanten binnen de drie deelgebieden is uitgesloten. Echter, in het kader van de zorgplicht dienen in het ecologisch werkprotocol mitigerende maatregelen worden uitgewerkt ten behoeve van de waardevolle flora welke aanwezig is in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne.

Broedvogels

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt is geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aan de orde (het broedseizoen loopt van circa 15 augustus tot 15 maart). Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecooloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringsafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringsafstand "automatisch" bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringsafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet "waterdicht"; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

Maatregelen op basis van Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat

Om een beroep te kunnen doen op de vrijstelling op basis van de Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat met maatregelen worden getroffen die de basis vormen voor het zorgvuldig handelen. Het zorgvuldig handelen bestaat uit het treffen van beschermende maatregelen. Wat die maatregelen zijn, hangt af van de aanwezige soorten, de uit te voeren activiteit(en) en datum, tijdstip en locatie van de activiteit. De maatregelen zijn alleen nodig als een beschermde soort aanwezig is én er verbodsbepalingen voor deze

soort (mogelijk) worden overtreden. De maatregelen staan in volgorde van (afnemende) prioriteit op basis van de effectiviteit (P1 t/m P3). Maatregelen ter voorkóming van effecten zijn prioritair boven maatregelen die effecten beperken. Als meerdere soorten tegelijk aanwezig zijn, kan het voorkomen dat de beschermende maatregelen strijdig met elkaar zijn of zoveel beperkingen opleggen dat uitvoering niet realistisch is. In deze gevallen moet een onderbouwde afweging tussen de belangen van de soorten worden gemaakt.

In het deelgebied Workumerwaard kan voor de das en Noordse woelmuis sprake zijn van opzettelijk (ver)storen van dieren, waarvoor de volgende maatregelen staan beschreven:

- P1: Te werken buiten de kwetsbare periode;
- P1: De werkzaamheden buiten de verstoringgevoelige afstand van de betreffende soort uit te voeren;
- P2: Passende inrichtingsmaatregelen te treffen (bijvoorbeeld afscherming van beweging en geluid).

Tevens geldt voor de Noordse woelmuis (in de Workumerwaard) dat er sprake kan zijn van het beschadigen of vernielen van hun (vaste) voortplantings- of rustplaatsen. Dit kan worden voorkomen of beperkt door het nemen van de volgende maatregelen:

- P1: Voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te sparen. De voortplantings- of rustplaatsen worden gemarkeerd op kaart en/of in het veld;
- P2: Alternatieve voortplantings- of rustplaatsen te realiseren, die de betreffende functie op een volwaardige wijze kunnen overnemen waardoor de functionaliteit van de voortplantings- of rustplaats behouden blijft. De alternatieve voortplantings- of rustplaatsen moeten functioneren voordat de werkzaamheden van start gaan.

De bovenstaande maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol door een ecologisch deskundige nader te worden uitgewerkt.

Overige soorten

Ten aanzien van de overige beschermde soorten in het kader van de Wnb zijn overtredingen van verbodsbepalingen op voorhand uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikte biotoop en schuilgelegenheid in het plangebied voor soorten. Het uitvoeren van een nader onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde voor onderhavig projectvoornemen.

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Bij nachtelijke werkzaamheden wordt aangepaste verlichting gebruikt die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Tijdens de uitvoering wordt in de plangebieden in één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

8.2 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

De voor de drie deelgebieden uitwerkte voorgenomen ingrepen leiden in de permanente situatie niet tot negatieve effecten op voor enig Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen. De tijdelijke verstoring door de werkzaamheden is dermate tijdelijk en gering is, dat deze het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengt voor de aangewezen habitattypen, habitatsoorten en broedvogels. Voor niet-broedvogels is er mogelijk sprake van tijdelijk effect als gevolg van (plaatselijke) verstoring van foerageer- en rustgebieden in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne. De verstoring zal zo veel mogelijk worden ondervangen door het nemen van mitigerende maatregelen. Het gaat om een verstoring op een beperkt deel van de populatie en deze zal zich na afronding van de werkzaamheden (meer dan) herstellen. De voorgenomen ingrepen in de deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne zijn ten behoeve van het uitvoeren van beheerplanmaatregelen. Op grond van de Wet natuurbescherming (artikelen 2.9, 2.8 en 2.7) geldt een vrijstelling van vergunningverlening, omdat deze maatregelen zoals in het beheerplan onderbouwd noodzakelijk zijn voor het behalen van de voor een Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

Natuurnetwerk Nederland

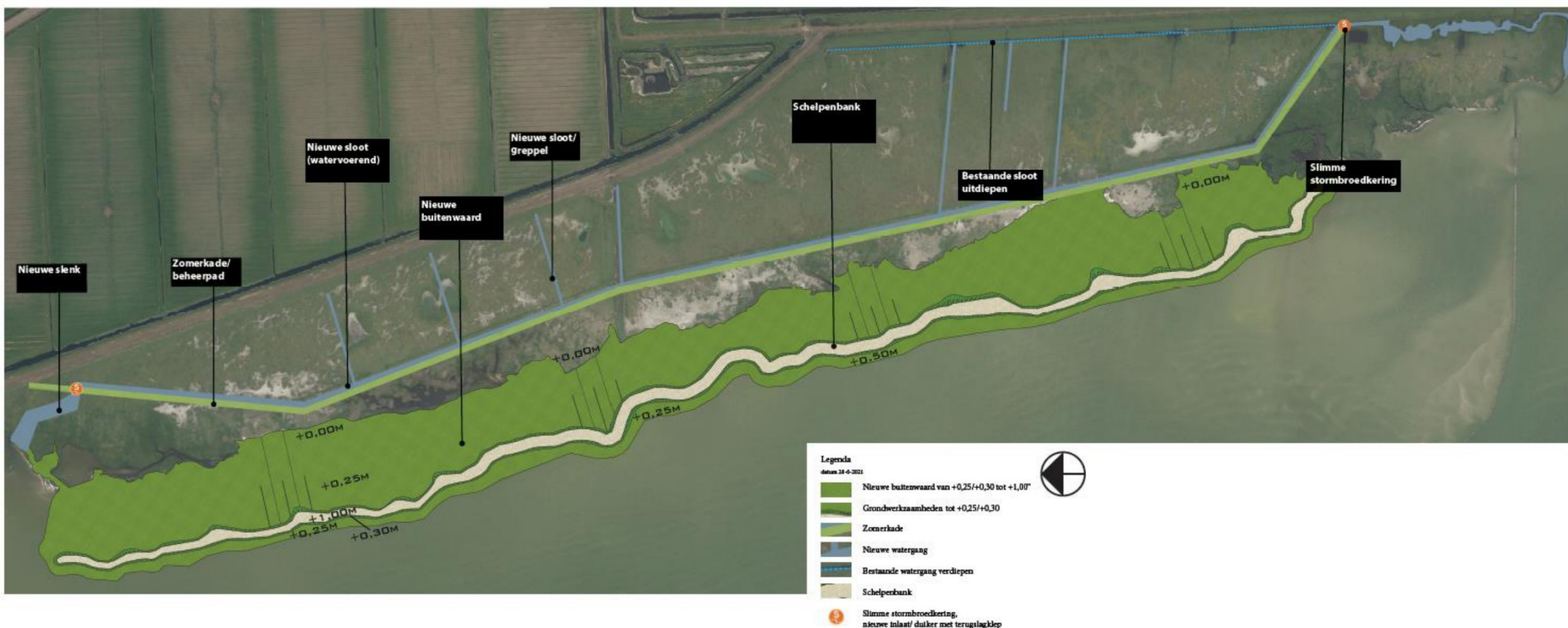
De deelgebieden Workumerwaard en Stoenckherne maken onderdeel uit van het NNN. De voorgenomen ingrepen dragen echter bij aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. De voorgenomen ingreep voor deze twee deelgebieden kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Het deelgebied It Soal maakt geen onderdeel uit van het NNN en de voorgenomen ingreep heeft geen externe werking op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Waarmee ook de voorgenomen ingreep voor It Soal in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming kan plaatsvinden en ook in dit deelgebied is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

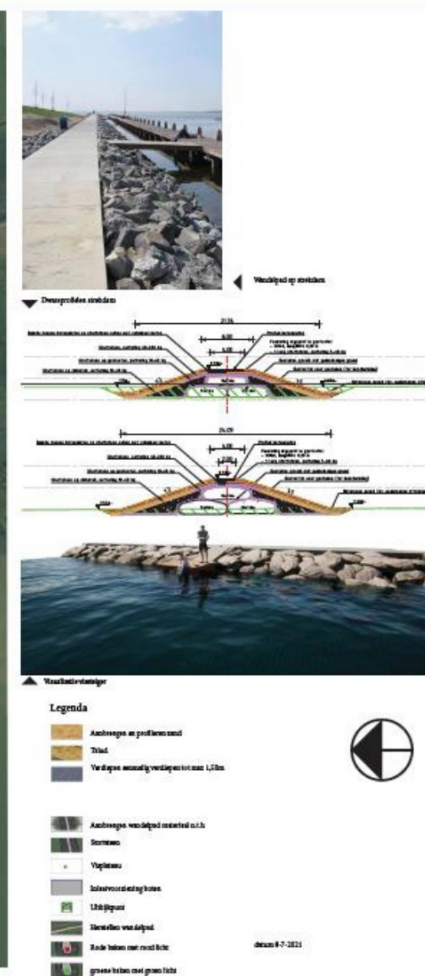
8.3 Beschermde houtopstanden

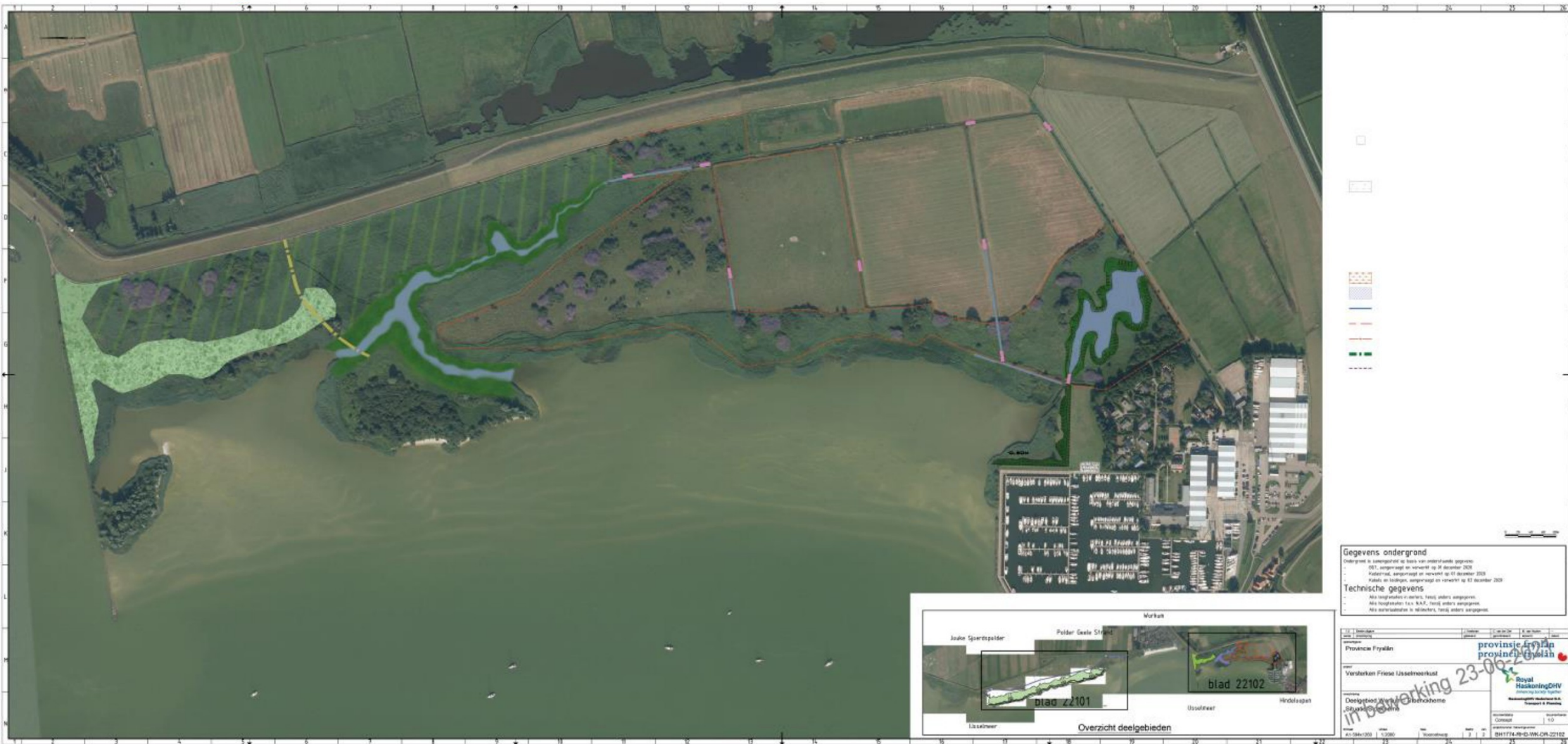
In de deelgebieden Workumerwaard en It Soal is geen sprake van het kappen van bomen waardoor het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is. De opschoningsactie in Stoenckherne kan worden aangemerkt als zijnde (kleinschalig) beheer en onderhoud waarmee ook voor de werkzaamheden binnen dit deelgebied geldt dat het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is.

VERSTERKEN FRIESE IJSSELMEERKUST - WORKUM

VERSTERKEN FRIESE IJSSELMEERKUST - IT SOAL

A4 Aanvullend onderzoek waterspitsmuis

A5 Aanvullend onderzoek heikikker

A6 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied IJsselmeer

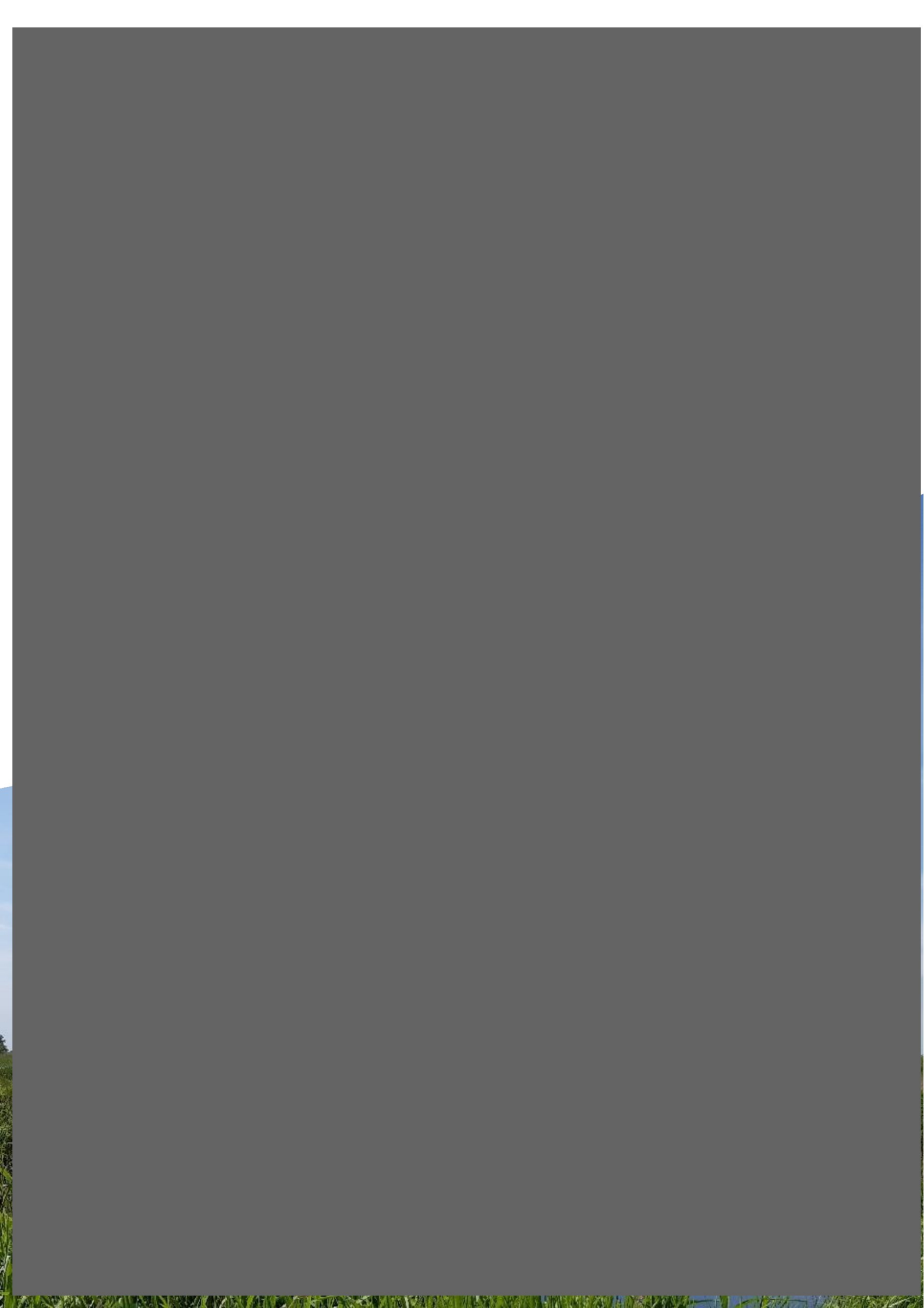
Habitattypen	Habitatsubtype	Oppervlakte	Kwaliteit	Relatieve bijdrage
H1330B - Schorren en zilte graslanden	Binnendijks	=	=	C
H1330B - Kranswierwateren		=	=	B2
H3150 – Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		=	=	A1
H6430A – Ruigten en zoomen	Moerasspirea	=	=	C
H6430B – Ruigten en zoomen	Harig wilgenroosje	=	=	C
H7140 – Overgangs- en trilvenen	Trilvenen	=	=	C

Habitatrichtlijnsoorten	Populatie	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage
H1163 – Rivierdonderpad	=	=	=	
H1318 - Meervleermuis	=	=	=	B1
H1340 – Noordse woelmuis	>	>	=	C
H1903 – Groenknolorchis	=	=	=	C

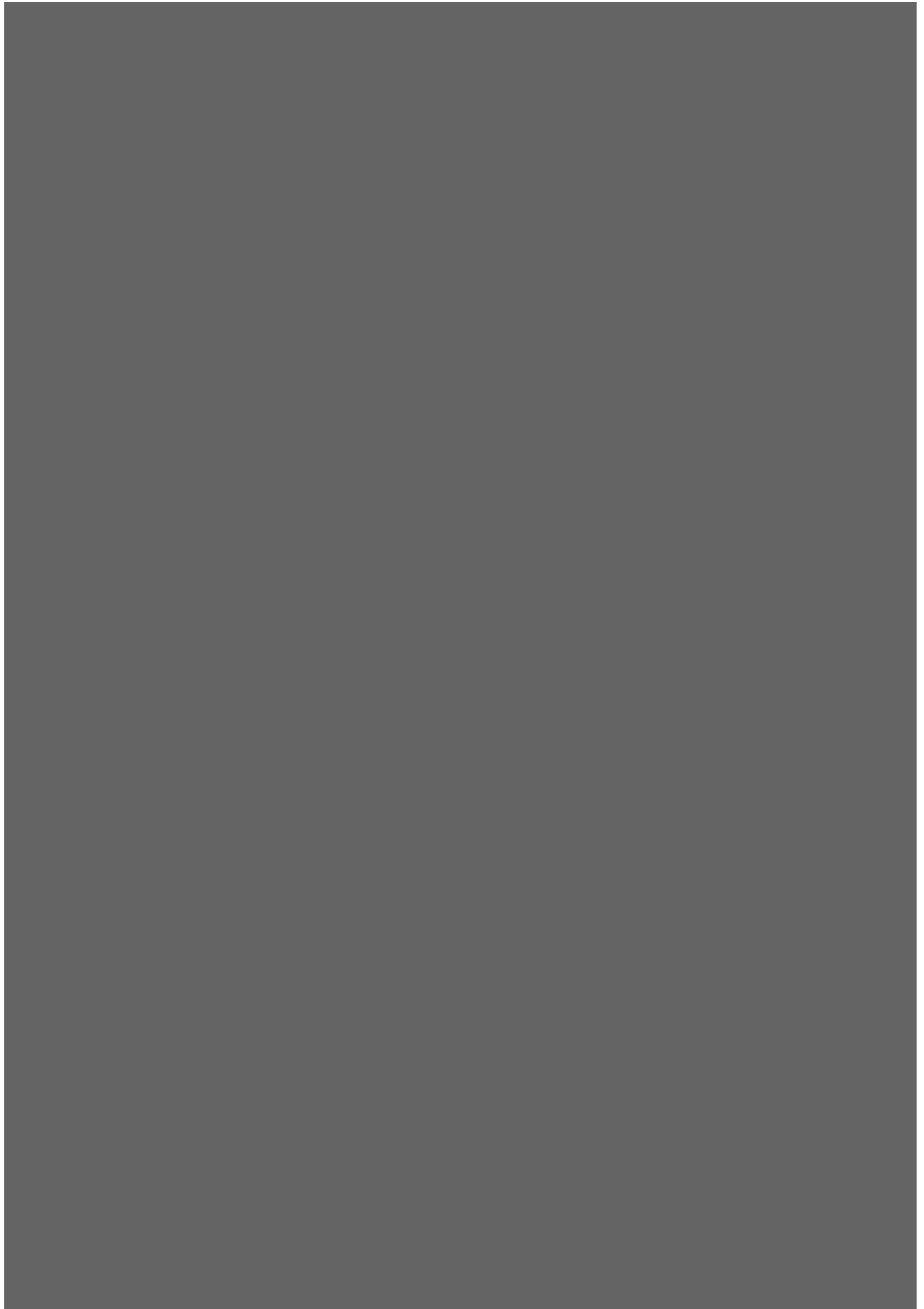
Broedvogels	Aantal broedparen	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage
A017 – Aalscholver	8000	=	=	B2
A021 – Roerdomp	7	>	>	B1
A034 – Lepelaar	25	=	=	C
A081 – Bruine kiekendief	25	=	=	C
A119 – Porseleinhoen	18	>	>	B1
A137 – Bontbekplevier	13	>	>	B1
A151 – Kemphaan	20	>	>	C
A193 – Visdief	3300	=	=	B2
A292 – Snor	40	=	=	B1
A295 – Rietzanger	990	=	=	B1

Niet-broedvogelsoorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Instandhoudingsdoelstelling	Omvang populatie
A005 – Fuut	>	>	Foerageergebied	2200
A017 – Aalscholver	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	8100
A034 – Lepelaar	=	=	Foerageergebied	30
A037 – Kleine zwaan	=	=	Slaap- en rustplaats	20
A037 – Kleine zwaan	=	=	Foerageergebied	1600
A040- Kleine rietgans	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	30

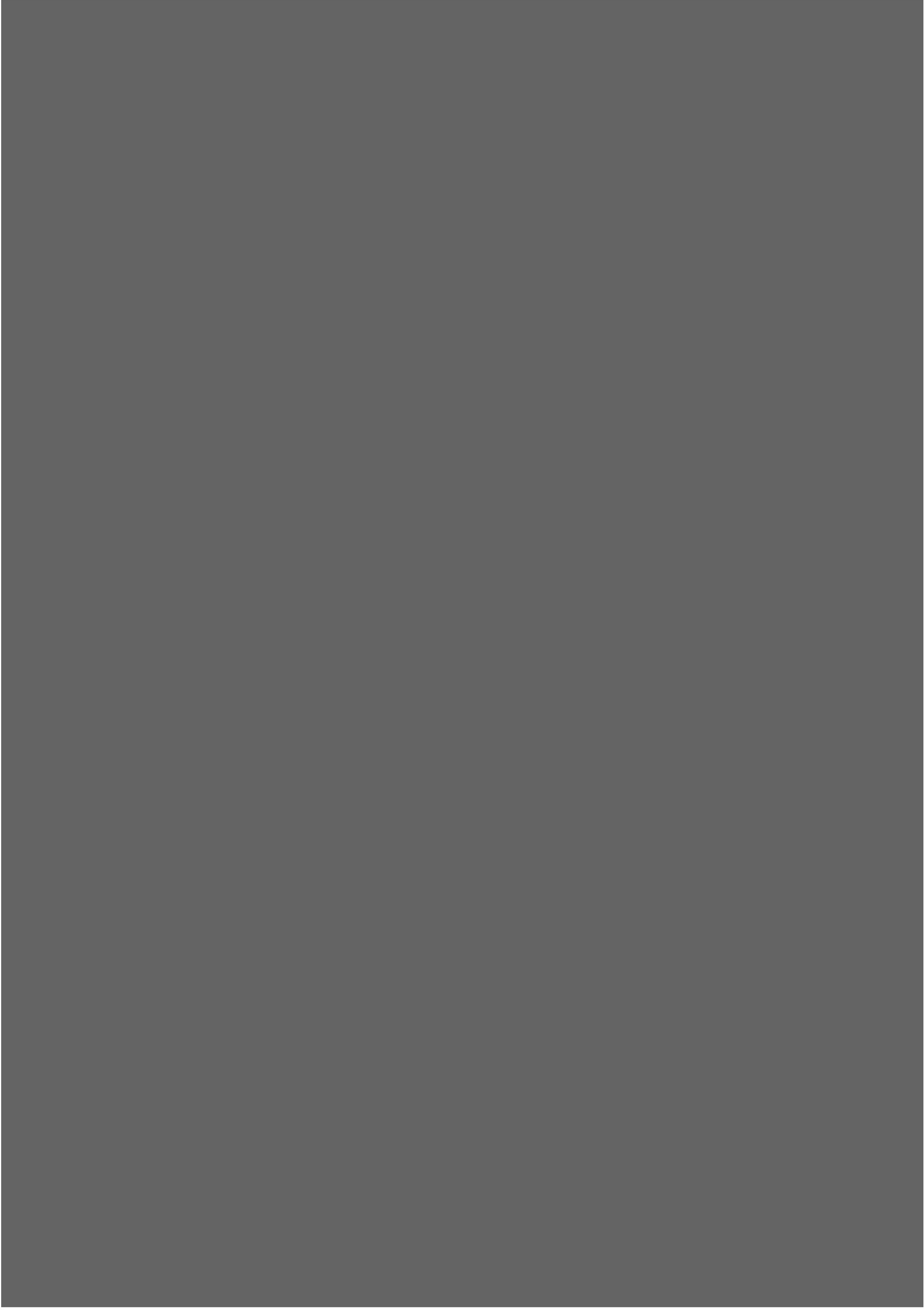
A041 - Kolgans	=	=	Slaap- en rustplaats	19000
A043 – Grauwe gans	=	=	Foerageergebied	4400
A045 - Brand gans	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	580
A045 - Brand gans	=	=	Slaap- en rustplaats	26200
A048 - Bergeend	=	=	Foerageergebied	1500
A050 - Smient	=	=	Foerageergebied	210
A051 - Krakeend	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	10300
A052 – Wintertaling	=	=	Foerageergebied	280
A053 – Wilde eend	=	=	Foerageergebied	3800
A054 Pijlstaart	=	=	Foerageergebied	60
A056 - Slobeend	=	=	Foerageergebied	60
A059 - Tafeleend	=	=	Foerageergebied	310
A061 - Kuifeend	=	=	Foerageergebied	11300
A062 - Toppereend	=	=	Foerageergebied	15800
A067 - Brilduiker	=	=	Foerageergebied	310
A068 - Nonnetje	>	>	Foerageergebied	180
A070 - Grote zaagbek	>	>	Foerageergebied	1850
A125 - Meerkoet	=	=	Foerageergebied	3600
A132 - Kluut	=	=	Foerageergebied	20
A140 - Goudplevier	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	9700
A151 - Kemphaan	=	=	Foerageergebied	17300
A151 - Kemphaan	=	=	Slaap- en rustplaats	2100
A156 - Grutto	=	=	Foerageergebied	2200
A156 - Grutto	=	=	Slaap- en rustplaats	290
A160 - Wulp	=	=	Foerageergebied	3500
A160 - Wulp	=	=	Slaap- en rustplaats	310
A177 - Dwergmeeuw	>	>	Foerageergebied	85
A190 - Reuzenstern	=	=	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	40
A197 - Zwarte stern	>	>	Foerageergebied	73200
A702 - Toendrarietgans	=	=	Slaap- en rustplaats	Behoud

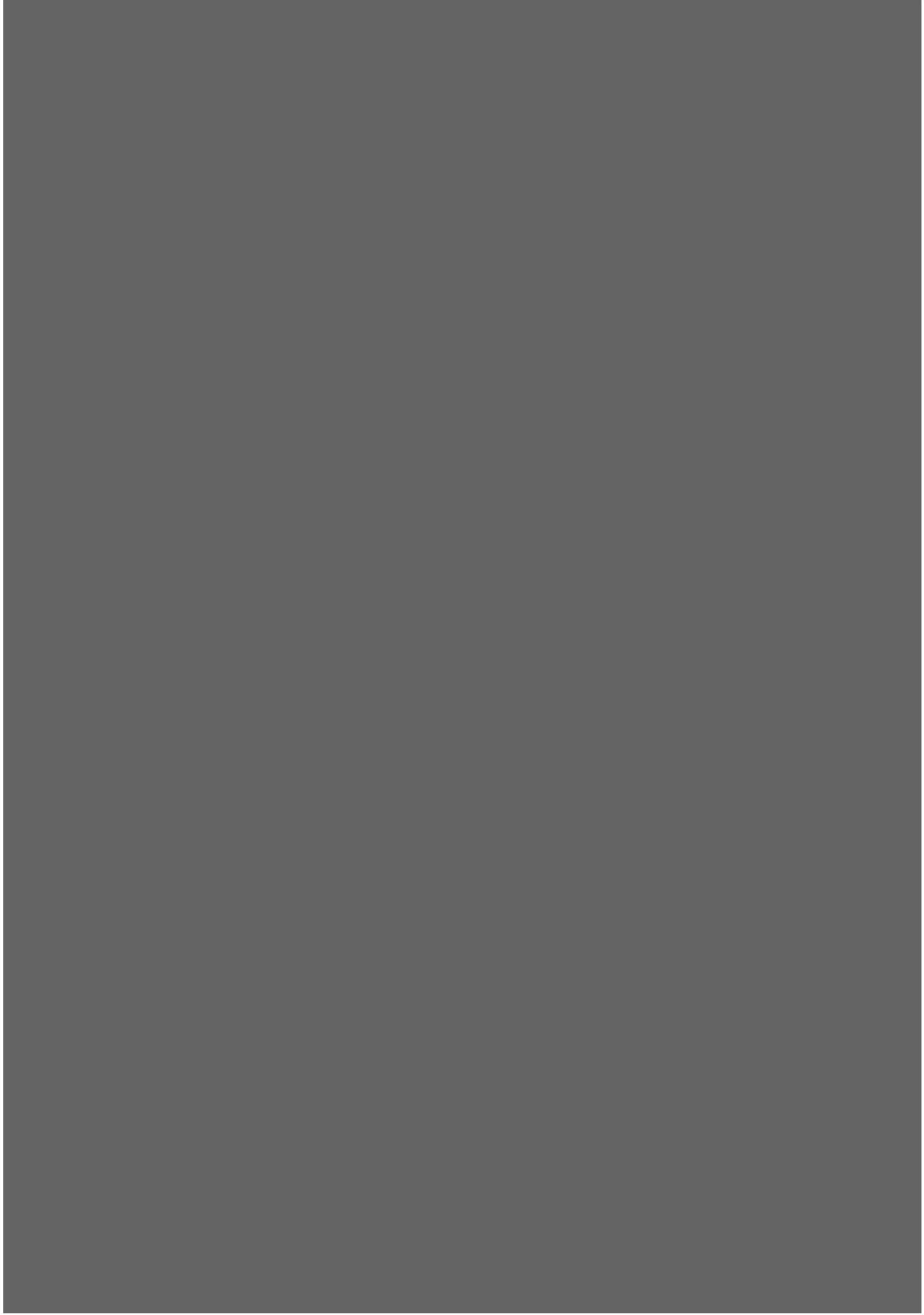

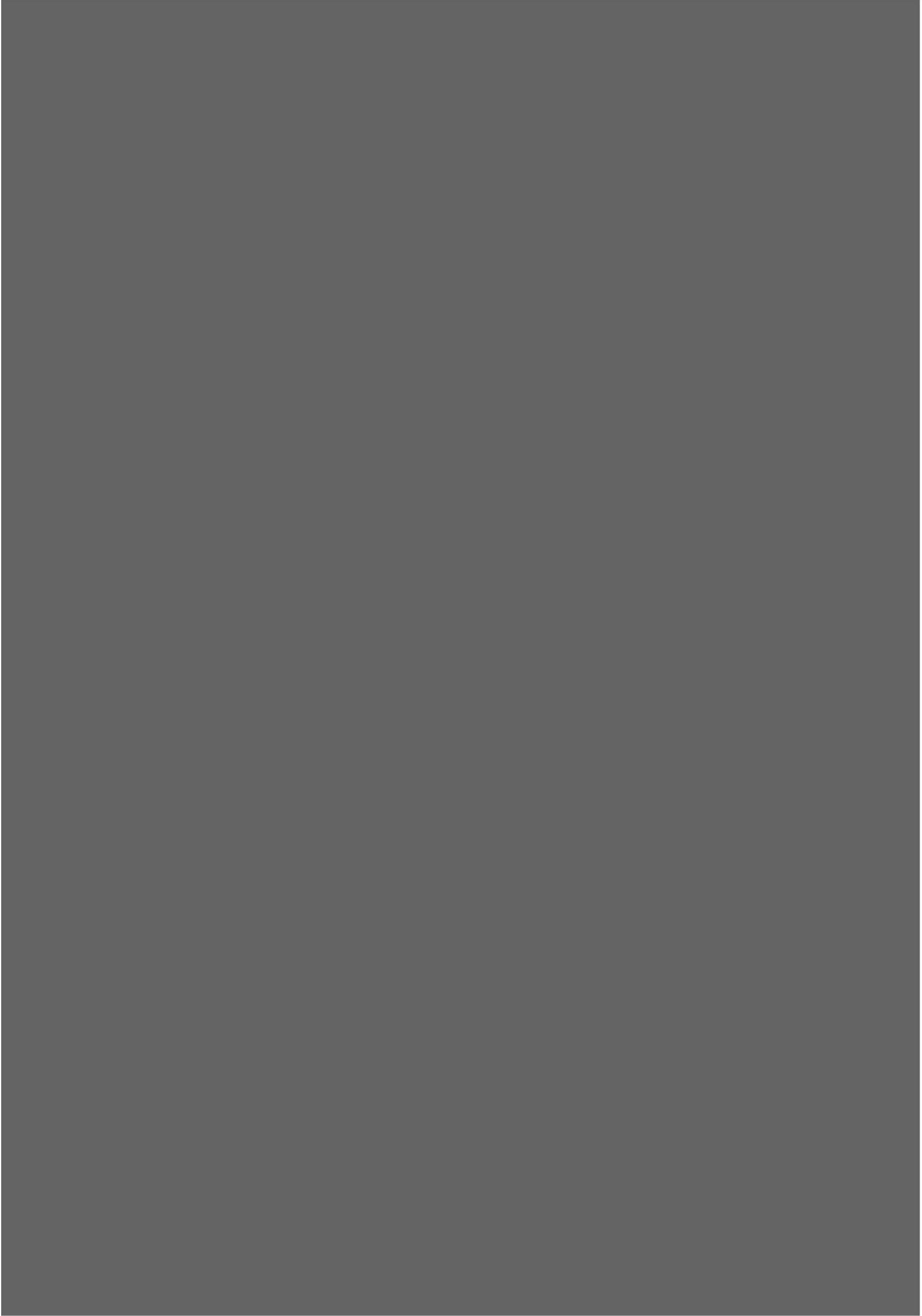

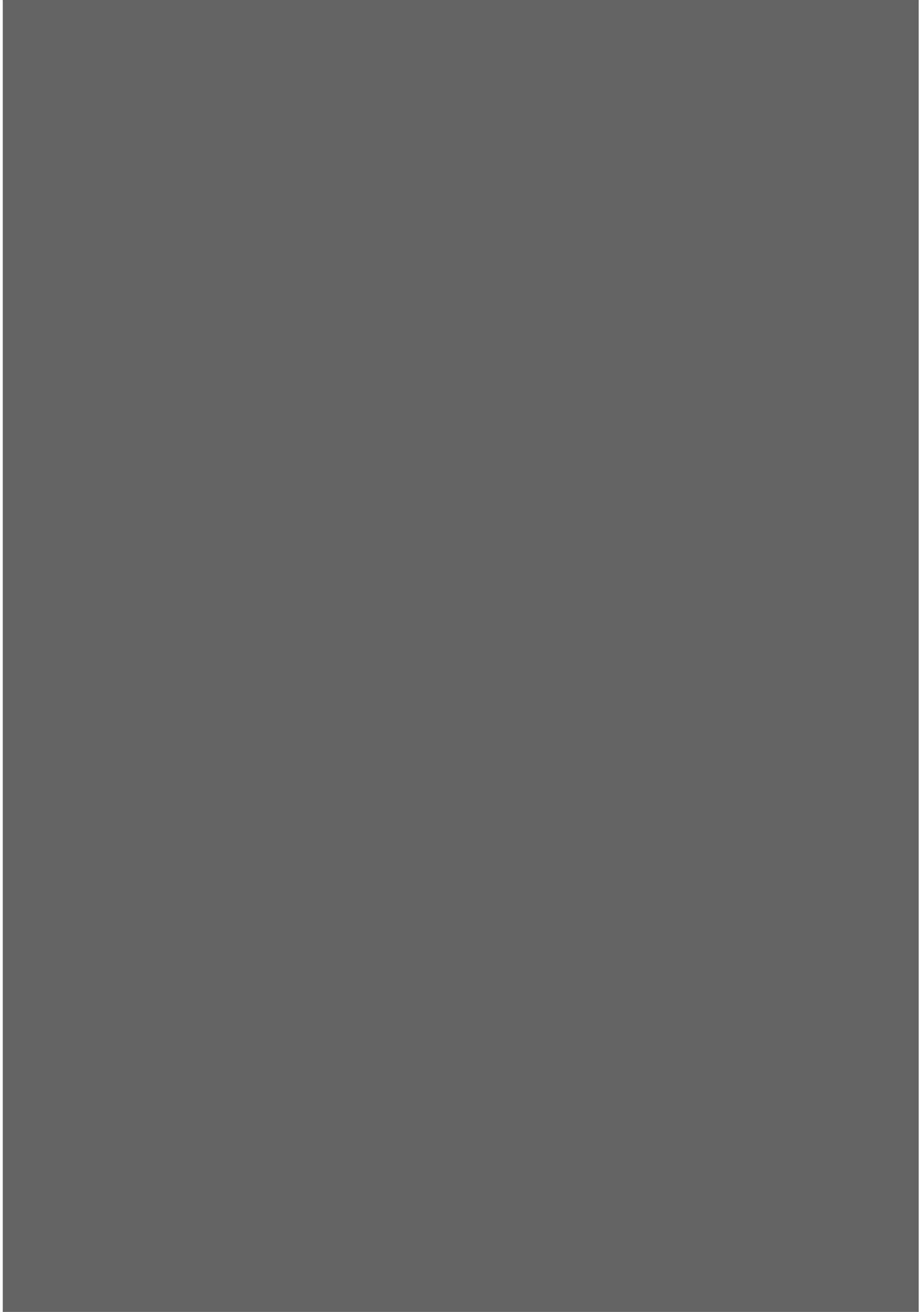

the 'information' and 'communication' fields. The 'information' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'communication' field is defined as:

...the study of the processes of communication production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information science' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information studies' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information technology' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information systems' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information management' field is defined as:

...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information policy' field is defined as:

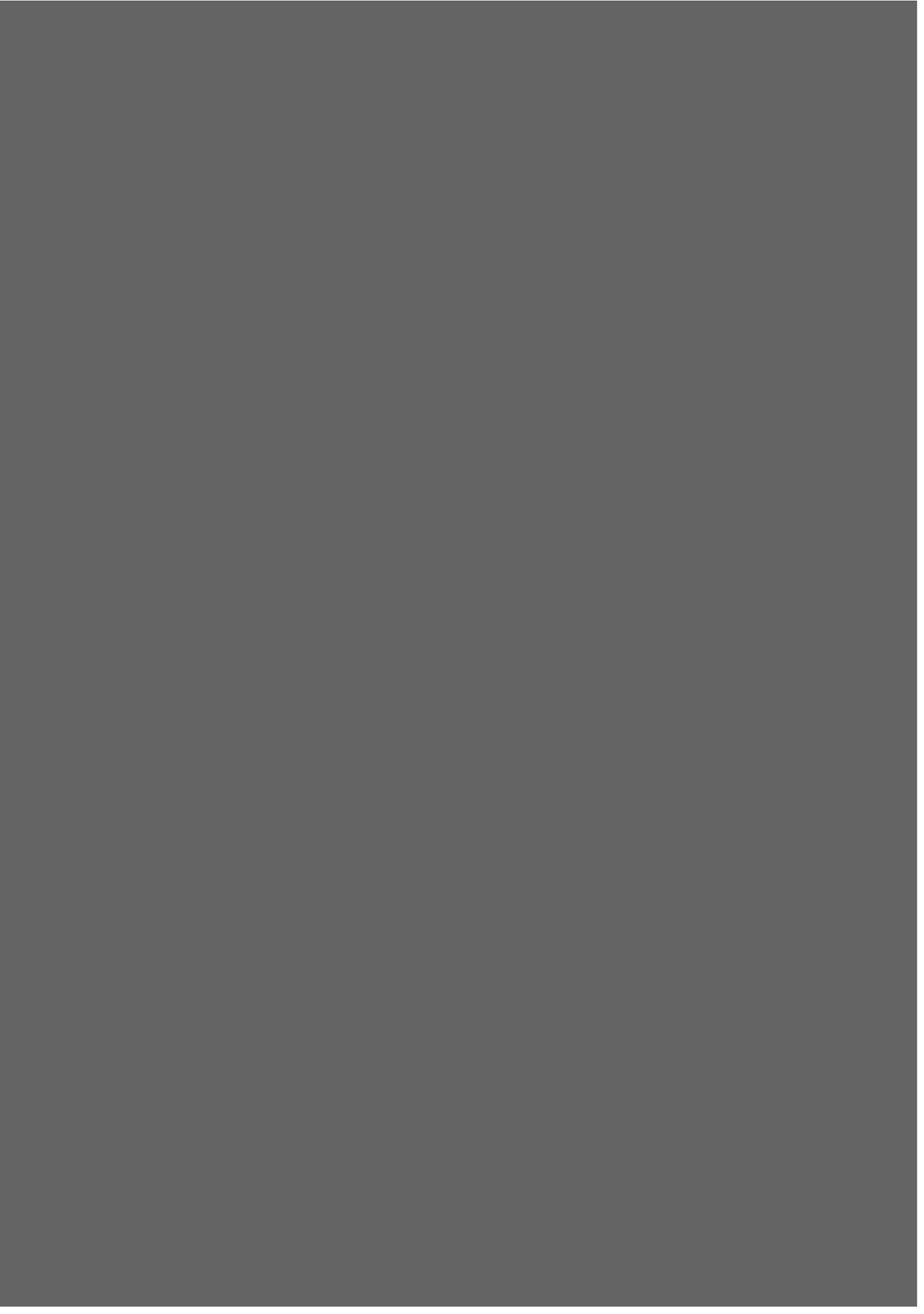
...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

The 'information law' field is defined as:

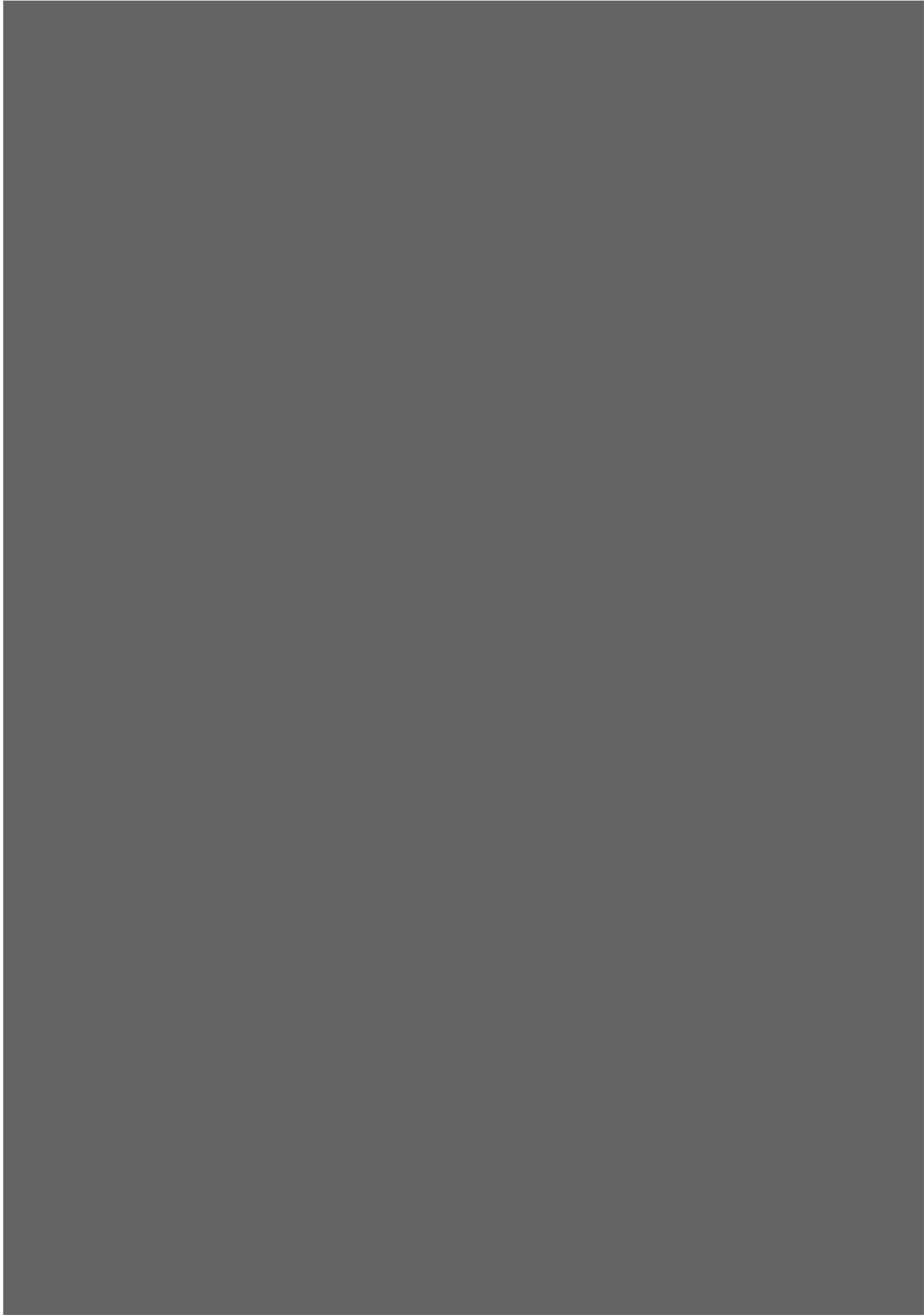
...the study of the processes of information production, distribution, access, use and evaluation, and the study of the social, cultural, economic and political contexts in which these processes take place. (p. 10)

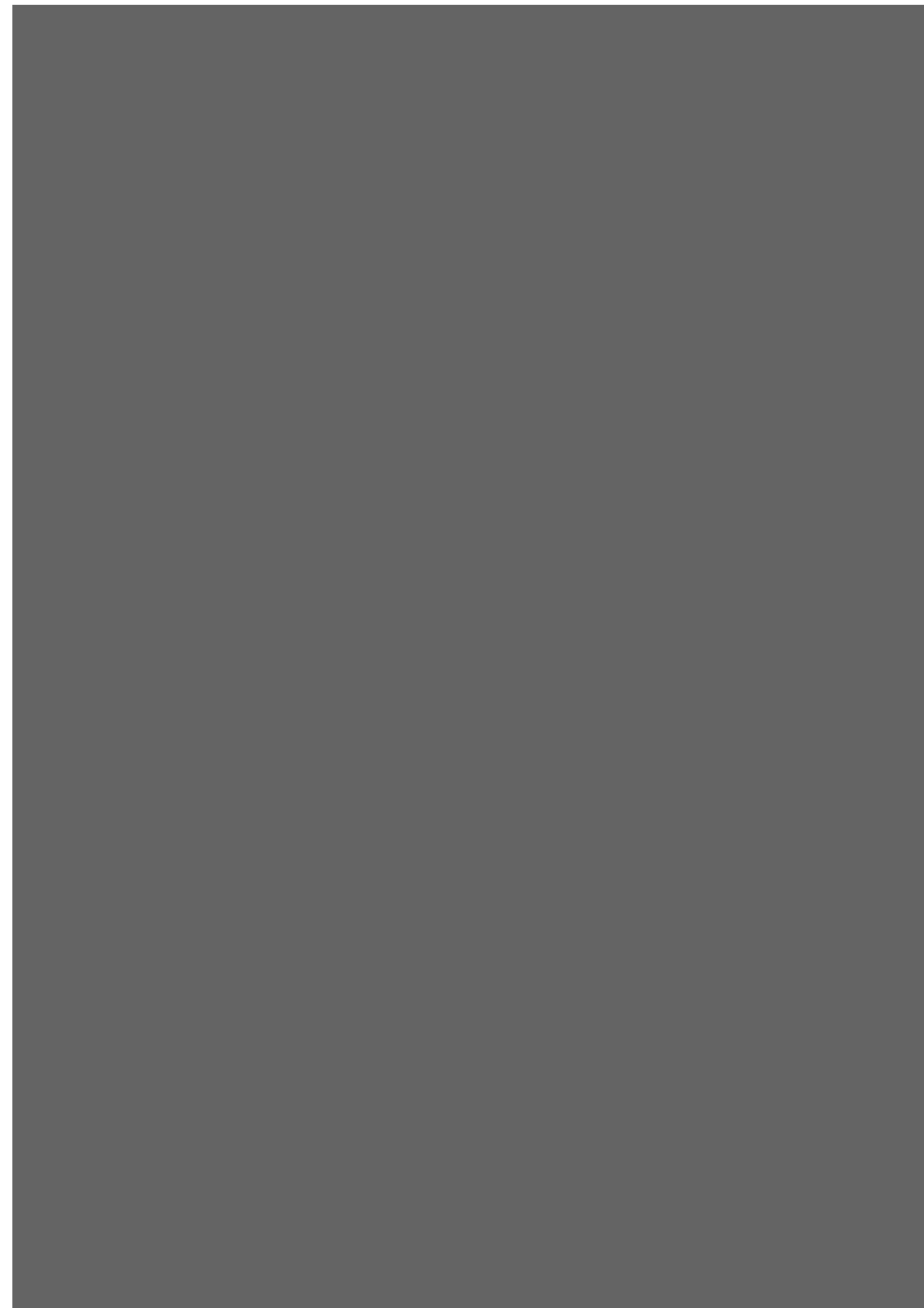

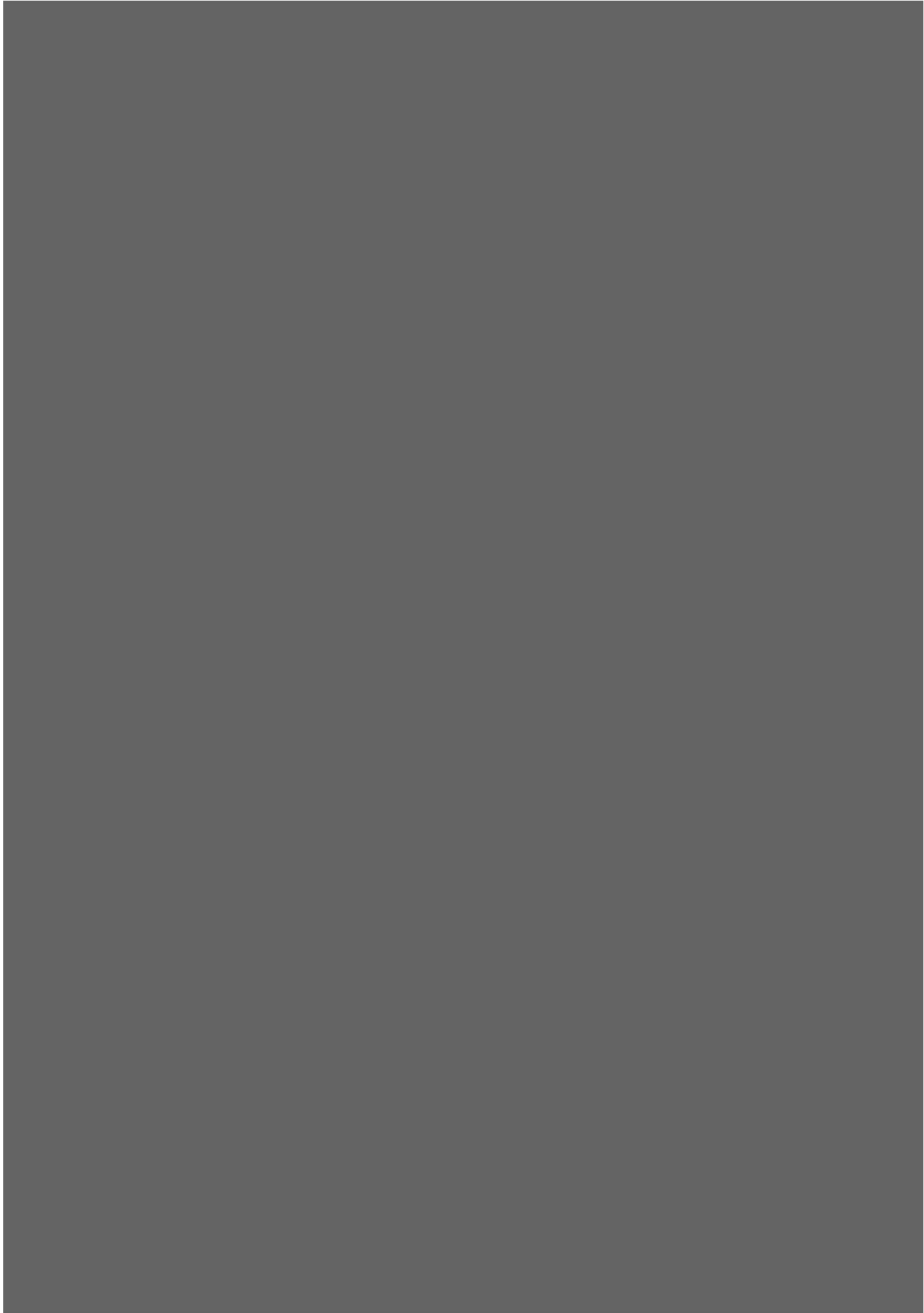

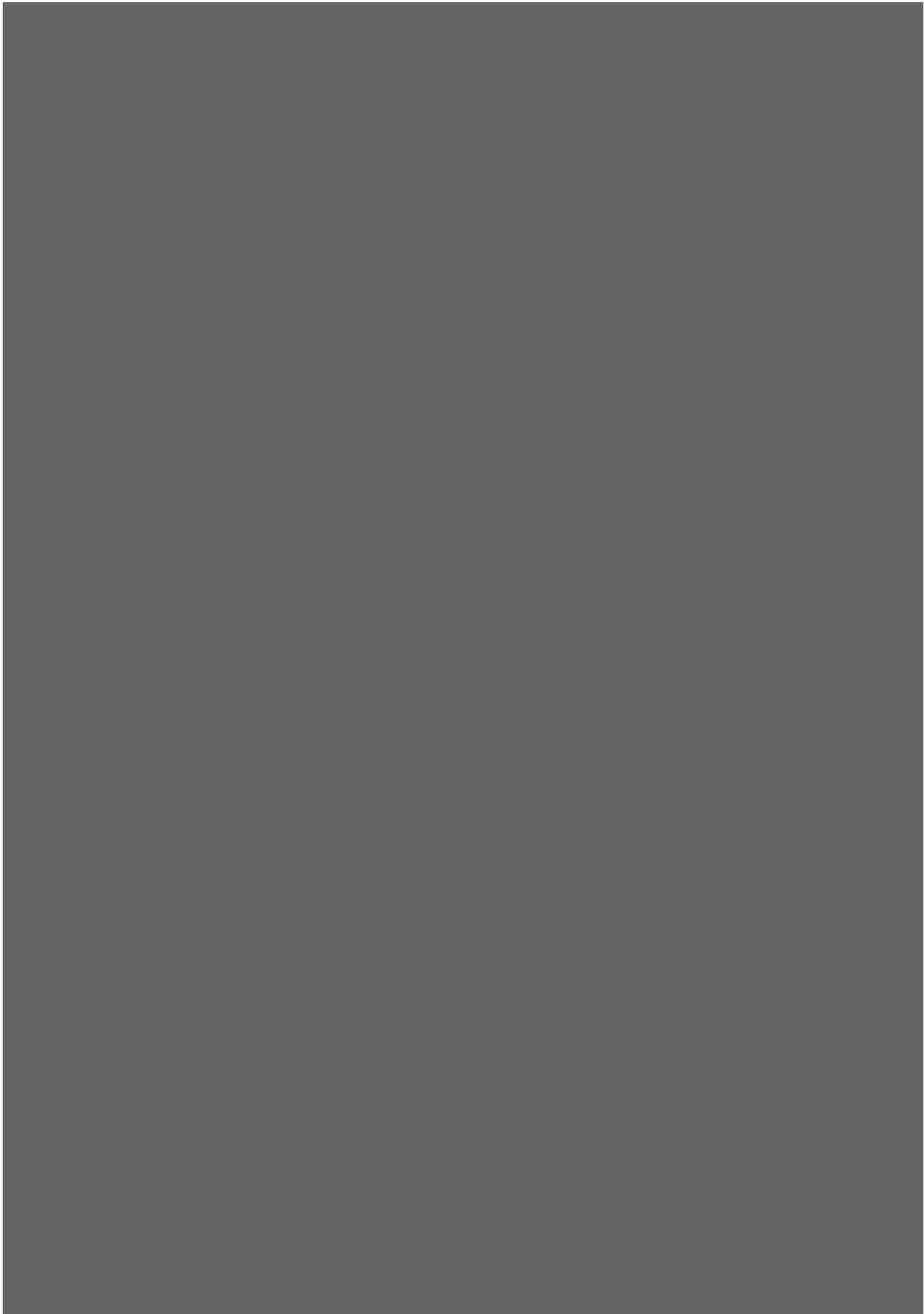

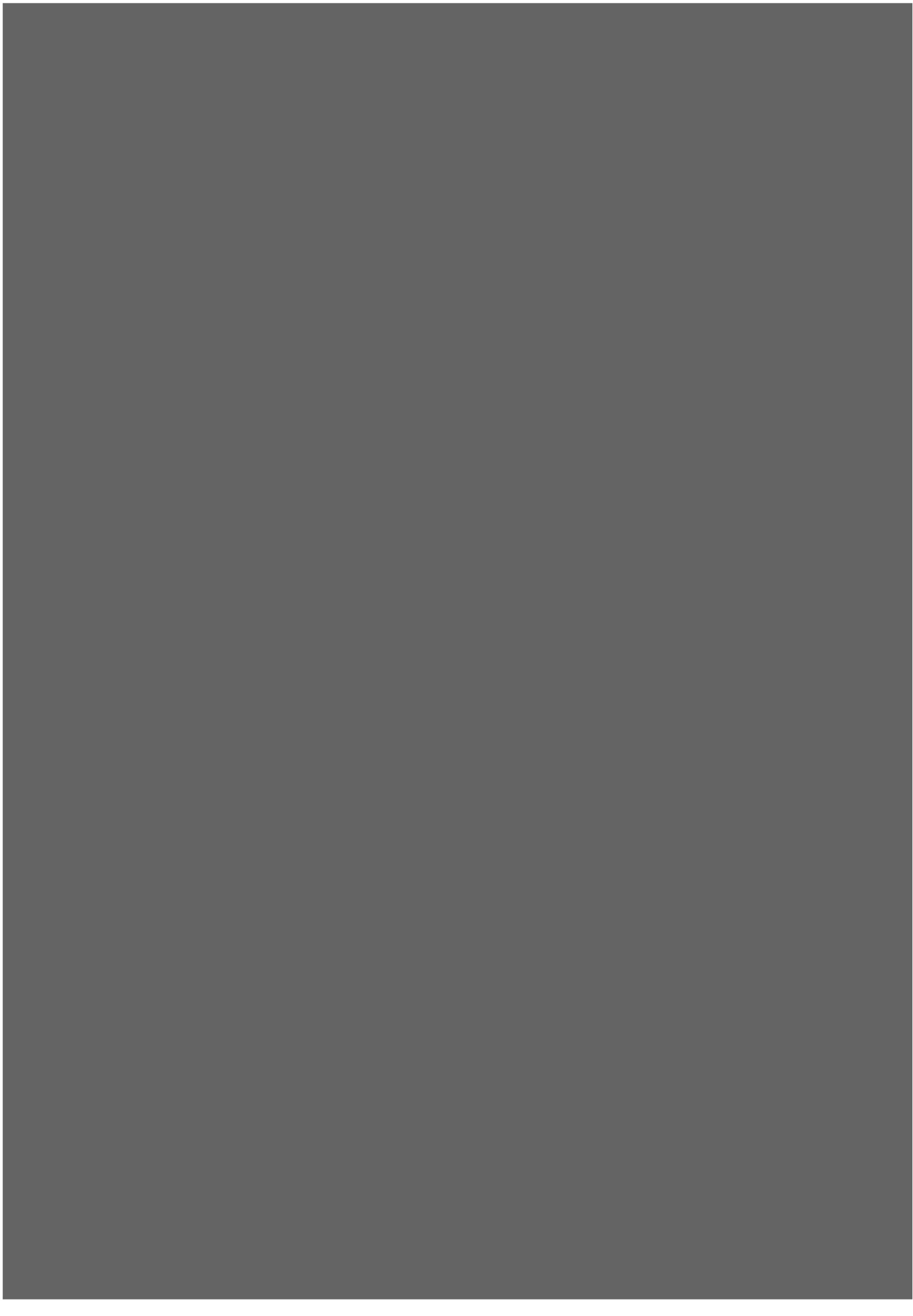

RAPPORT

Natuurtoets projectgebied Hindeloopen - Versterken Friese IJsselmeerkust

In het kader van de Wet natuurbescherming en
NatuurNetwerk Nederland.

Klant: Provincie Friesland

Referentie: BH1774WMRP2110101549

Status: S1/P01

Datum: 18 oktober 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Euvelgunnerweg 25A
9723 CV Groningen
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets projectgebied Hindeloopen - Versterken Friese IJsselmeerkust

Ondertitel: Natuurtoets Hindeloopen
Referentie: BH1774WMP2110101549
Status: P01/S1
Datum: 18 oktober 2021
Projectnaam: Versterken Friese IJsselmeerkust
Projectnummer: BH1774
Auteur(s): **J**

Opgesteld door: **J**

Gecontroleerd door: **J**

Datum: 17-10-2021

Goedgekeurd door: **J**

Datum: 18-10-2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van de natuurtoets	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Gebiedsbescherming (Natura 2000)	4
2.2	Soortenbescherming	5
2.3	Bescherming van houtopstanden	7
2.4	Natuurnetwerk Nederland	8
3	Onderzoeksmethode	9
3.1	Beschermde soorten	9
3.2	Beschermde gebieden	9
3.2.1	Wettelijke beschermde gebieden	9
3.2.2	Planologisch beschermde gebieden	10
3.3	Beschermde houtopstanden	10
4	Plangebied en voorgenomen ingreep	11
4.1	Ligging van het plangebied	11
4.2	Beschrijving van het plangebied Hindeloopen	11
4.3	Voorgenomen ingreep en optredende effecten	12
5	Beschermde soorten	13
5.1	Vaatplanten	13
5.2	Grondgebonden zoogdieren	13
5.2.1	Otter	13
5.3	Vleermuizen	14
5.4	Broedvogels	14
5.5	Vissen	15
5.6	Reptielen en amfibieën	15
5.7	Ongewervelde diersoorten	16
5.8	Voorzorgsmaatregelen	16
6	Beschermde gebieden	18
6.1	Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)	18
6.2	Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)	20

7	Beschermde houtopstanden	21
8	Conclusies	22
8.1	Beschermde soorten	22
8.2	Beschermde gebieden	22
8.3	Beschermde houtopstanden	22

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Friese IJsselmeerkust is onderhevig aan erosie en de gevolgen van het onnatuurlijke (omgekeerde) peilbeheer van het IJsselmeer. Met als gevolg de aantasting van de ecologische kwaliteit van het watersysteem van het IJsselmeer. Daarnaast lijdt ook het functioneren van buitendijkse natuurgebieden, stranden (erosie, verzanding) en de vaarverbinding van/naar de kust (verzanding) aan de gevolgen van erosie en het peilbeheer. Als gevolg van deze ontwikkelingen is uiteindelijk het gebiedsontwikkelingstraject Versterken Friese IJsselmeerkust ontstaan waarin maatregelen en projecten zijn benoemd die bijdragen aan het herstellen van de Friese IJsselmeerkust.

Binnen het gebiedsontwikkelingstraject zijn vijf projectgebieden aangewezen: Workum, Hindeloopen, Mokkebank, Gaasterland en Lemmer-Tacozijl. Deze natuurtoets behandelt de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied Hindeloopen (zie paragraaf 4.1). Het uitvoeren van de werkzaamheden is een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in het kader van de Wet natuurbescherming.

Om na te gaan of (negatieve) effecten op onder de Wet natuurbescherming beschermde gebieden of beschermde soorten kunnen optreden, is een toets nodig waarbij de mogelijk effecten op beschermde gebieden of soorten in kaart worden gebracht (quickscan). De gegevens voortvloeiend uit de quickscan geven duidelijkheid of een aanvullend onderzoek en een daaruit volgende toetsing aan de Wet natuurbescherming (natuurtoets) noodzakelijk is en/of een aanvullende beoordeling in het kader van de planologische gebiedsbescherming. Provincie Friesland heeft daarom Royal HaskoningDHV verzocht een natuurtoets uit te voeren voor de gebiedsontwikkeling in het projectgebied Hindeloopen (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust).

1.2 Doel van de natuurtoets

Dit rapport geeft een algemene indruk van het plangebied en de daar mogelijk voorkomende juridisch dan wel planologisch beschermde natuurwaarden. Hierbij wordt gekeken naar de onderdelen Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden), Soortenbescherming (flora & fauna), bescherming van houtopstanden van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de planologische gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland (afgekort als: NNN). Op basis daarvan wordt bepaald of overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming en Provinciale Ruimtelijke Verordening (NNN) te verwachten zijn en of dit voorkomen kan worden door het treffen van gerichte (mitigerende) maatregelen of dat een ontheffing of vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch- en beleidskader weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze besproken en in hoofdstuk 4 is het plangebied en de voorgenomen ingreep besproken. Hoofdstuk 5 beschrijft het voorkomen en de mogelijke effecten op beschermde soorten en in hoofdstuk 6 zijn de mogelijke effecten op beschermde gebieden beschreven, terwijl hoofdstuk 8 de onder de Wnb beschermde houtopstanden behandelt. Tot slot bevat hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van beschermde natuurwaarden.

2 JURIDISCH KADER

De juridische kaders die volgen uit de Wnb en het beleid rond het NNN vormen het toetsingskader. Wat betreft de Wnb zijn de onderdelen Gebiedsbescherming (Hoofdstuk 2 van de wet), Soortenbescherming (Hoofdstuk 3 van de wet) en Bescherming van houtopstanden (Hoofdstuk 4 van de wet) van belang in het licht van de voorgenomen activiteit.

2.1 Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Natuurwaarden zijn op diverse manieren beschermd, via het wettelijk spoor en via de ruimtelijke ordening. Internationale richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten.

De Wet natuurbescherming beschrijft in hoofdstuk 2 de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn moeten Natura 2000-gebieden aangewezen worden om habitatten en soorten van Europees belang te beschermen.

De beoordeling van plannen, projecten is geregeld onder Wet natuurbescherming art. 2.7:

1. Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.
2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Dit betekent dat er een passende beoordeling opgesteld dient te worden en dat het bestuursorgaan de vergunning alleen af mag geven als de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000 gebied niet aangetast worden. Mochten er significante gevolgen zijn dan dient een ADC (alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang en compensatie) toetsing doorlopen te worden en kan vergunning alleen verleend worden als aan alle voorwaarden wordt voldaan (geen alternatieve oplossingen, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie). De voorwaarden staan vermeld in art 2.8 van de wet. Conform de EU-richtlijn kan gewerkt worden met een Voortoets in de oriëntatiefase. Een Voortoets kan twee mogelijke uitkomsten hebben:

- Er is zeker geen negatief effect. Er is geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig.
- Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een Passende beoordeling vereist, aanvullend op de Voortoets.

Ook ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden kunnen onder deze wet vergunning plichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenoemde externe werking. Hierdoor moet ook worden bekeken of ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied negatieve effecten kunnen hebben op de daarbinnen vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De Wet natuurbescherming kent voor wat betreft externe werking géén grenzen en schrijft voor dat alle gebieden die mogelijk beïnvloed worden door een activiteit in de toetsing moeten worden meegenomen. Naast de wet vormen aanwijzingsbesluiten en de Natura 2000-beheerplannen het toetsingskader bij de vergunningverlening.

2.2 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes voor soorten waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes (er wordt hierbij verwezen naar de paragrafen van de Wet natuurbescherming):

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1);*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3);*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wet natuurbescherming) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie *Tabel 2-1*) en verdragen, en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen. Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming wordt bepaald of er beschermde dier- en plantensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Middels mitigerende maatregelen moet er in beginsel voor gezorgd worden dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing. Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wet natuurbescherming bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende redenen van groot openbaar belang). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode. De provincies zijn het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag². Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Friesland.

¹ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

² *Besluit Wet natuurbescherming 11 oktober 2016*

Tabel 2-1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn §3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn §3.2	Beschermingsregime andere soorten §3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Mitigerende maatregelen

Indien de negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied volledig kunnen worden opgeheven als gevolg van mitigerende maatregelen (waarmee overtreding van de verbodsbepalingen wordt voorkomen) is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Hierbij is het van belang dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort wordt behouden. De mitigerende maatregelen moeten als randvoorwaarde meegegeven worden aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is moet voor het overtreden van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd.

Zorgplicht

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming) geldt, conform Wet natuurbescherming art. 1.11, de algemene zorgplicht. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zullen hebben voor de eventueel aanwezig beschermde inheemse soorten. Hierbij is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en rondom het gebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 3.3, 3.8 of 3.11 van de Wet natuurbescherming) van de verbodsbepalingen vereist?

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

2.3 Bescherming van houtopstanden

In de Wnb is de bescherming van houtopstanden geregeld. Het doel van de regels met betrekking tot houtopstanden onder de Wnb is de instandhouding van het bosareaal. Om deze doelstelling te realiseren blijven de meldplicht, herplantplicht en mogelijke oplegging van een kapverbod ingeval van houtkap bestaan. De kap dient daarbij wel nog steeds een bepaalde omvang en locatie te hebben. Enkel houtopstanden groter dan 10 are of 20 rijbomen en gelegen buiten de bebouwde kom worden gereguleerd.

De voormalige boswet is grotendeels overgenomen in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen is een kapmelding verplicht. De Wet natuurbescherming hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Dunningswerkzaamheden in het kader van natuurbeheer of boskap ten behoeve van realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied zijn in beginsel vrijgesteld van herplantplicht, maar dienen wel gemeld te worden. Verder zijn bijvoorbeeld fruitboomgaarden, lijnvormige beplantingen van wilgen of populieren, kerstbomen en houtopstanden op erven en tuinen vrijgesteld van bescherming.

Meldplicht ten aanzien van de voorgenomen kap

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie. In artikel 4.2 is namelijk opgenomen dat het verboden is een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met

uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. De provincie kan bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op de gegevens die bij de melding worden verstrekt, de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en de wijze waarop de melding wordt gedaan.

Herplantplicht en vrijstellingsmogelijkheid

Een eigenaar moet binnen drie jaren na het vellen of het tenietgaan van de houtopstand zorgdragen voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de bosbouwkundig verantwoorde wijze van herbeplanting, bedoeld in het eerste lid.

Gedeputeerde staten kan ontheffing verlenen van het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Deze regels kunnen onder meer betrekking hebben op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de gevelde houtopstand.

Kapverbod

De melding vergemakkelijkt de controle op de uitvoering van deze plicht tot herbeplanting en maakt het mogelijk voor gedeputeerde staten om een kapverbod op te leggen. Het kapverbod kan door gedeputeerde staten telkens voor ten hoogste vijf jaar worden opgelegd ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Provincie Friesland zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe. Gedeputeerde staten kunnen daarnaast gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”. In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het Natuurnetwerk Nederland vallen, geldt een compensatieplicht.

3 ONDERZOEKSMETHODE

In de onderstaande paragrafen wordt beschreven welke onderzoeksvragen er spelen per beschermingsregime met daarbij de geleverde onderzoeksinspanning.

3.1 Beschermde soorten

Voor de analyse van de bestaande gegevens van flora en fauna is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) database op 31 mei 2021 geraadpleegd. Daarbij zijn de gegevens van beschermde soorten van de laatste 10 jaar opgevraagd. Tevens zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd. Hierdoor ontstaat een beeld van in de omgeving voorkomende planten en dieren. Tot slot is op 28 juni een veldbezoek uitgevoerd, het was die dag circa 25 °C, bij zonnige omstandigheden en windkracht 2 Bft. Het bezoek is uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog van Royal HaskoningDHV, J MSc.

Aan de hand van de verspreidingsgegevens en de verzamelde gegevens tijdens het uitgevoerde veldbezoek is beoordeeld voor welke beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied. Door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoopeisen van de (mogelijk voorkomende) beschermde soorten uit het plangebied is beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op (mogelijk) in het plangebied voorkomende beschermde soorten. In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken, is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Indien de onderzoeksresultaten voldoende zekerheid geven over het voorkomen van beschermde soorten, zijn de mogelijke (negatieve) effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten bepaald. Vervolgens is beoordeeld of overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb aan de orde is.

Onderzoeksvragen

- Welke beschermde soorten komen voor in of nabij het plangebied of zijn op basis van aanwezige biotopen niet uit te sluiten?
- Welke (negatieve) effecten kunnen deze beschermde soorten ondervinden als gevolg van de voorgenomen activiteit?
- Kunnen voorzorgsmaatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen? Zo ja, wat zijn die voorzorgsmaatregelen dan?
- Is nader veldonderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen of uit te sluiten? Zo ja, voor welke soorten?
- Is voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffingsaanvraag in het kader van de Soortenbescherming noodzakelijk?

3.2 Beschermde gebieden

3.2.1 Wettelijke beschermde gebieden

Voor de voortoets voor de Wnb Gebiedsbescherming is allereerst bekeken of wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden nabijgelegen zijn. Hiervoor is de Natuurbeheerplan atlaskaart van de provincie Friesland geraadpleegd. Vervolgens is aan de hand van de zogenoemde Effectenindicator nagegaan of en in hoeverre enige relatie te verwachten is tussen de voorgenomen ingreep en de onder de Wnb geformuleerde instandhoudingsdoelen van in deze omgeving liggende Natura 2000-gebieden (Voortoets).

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de omgeving van beschermde Natura 2000-gebieden?
- Is er een kans op het optreden van storingsfactoren vanuit het project welke mogelijk een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden?
- Is er mogelijk sprake van significante aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied (gelet op de doelstellingen en de staat van instandhouding)?
- Zijn er vervolgstappen nodig?

3.2.2 Planologisch beschermde gebieden

Bij dit onderdeel is onderzocht of het plangebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Onderzoeksvragen

- Ligt het plangebied in of in de buurt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)?
- Zo ja, wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Veroorzaakt de voorgenomen activiteit negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

3.3 Beschermde houtopstanden

De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom (Boswet) en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare). Er geldt dan een meldplicht én herplantplicht. Deze herplanting hoeft echter niet altijd op dezelfde plek plaats te vinden. Dit wordt voor het onderhavige project nagegaan aan de hand van de voorgenomen kap (in oppervlakte gemeten). Voor dit project is beoordeeld of te kappen houtopstanden binnen of buiten de bebouwde kom boswet zijn gelegen en of ze onder een mogelijke uitzonderingen vallen (zoals kerstbomenpercelen). Vervolgens is van de bomen buiten deze begrenzing beoordeeld of zij een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit meer dan 20 laanbomen.

Onderzoeksvragen

- Zijn er wettelijk beschermde houtopstanden aanwezig in het plangebied?
- Leidt de voorgenomen activiteit tot negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden?
- Zo ja, welke vervolgstap is noodzakelijk?

4 PLANGEBIED EN VOORGENOMEN INGREEP

4.1 Ligging van het plangebied

Hindeloopen is één van de vijf projectgebieden langs de Friese IJsselmeerkust dat onderdeel uitmaakt van het overkoepelende project Versterken Friese IJsselmeerkust en bestrijkt het gebied van Hindeloopen tot Stavoren. In de overgangszone tussen het klei-op-veengebied en de hogere keileemgronden vormen deze twee steden als vooruitgeschoven kapen de ankerpunten van de kustlijn (zie Figuur 4-1). Hindeloopen was van oudsher een plaats voor watervertier, maar het strand in Hindeloopen (bij het badpaviljoen) heeft te maken met strandafslag en problemen met het vasthouden van zand. Het zand spoelt hier weg richting de haven van Hindeloopen.

Figuur 4-1. Een kaart met het overzicht van projectgebied Hindeloopen (als zijnde onderdeel van het project Versterken Friese IJsselmeerkust). Het plangebied is aangegeven met een rode stip.

4.2 Beschrijving van het plangebied Hindeloopen

Het Badpaviljoen Hindeloopen is gelegen aan de Westerdijk 2 te Hindeloopen (zie bijlage A1 voor de presentatietekening van het DO met hierop ook de begrenzing van het plangebied). Het Paviljoen is gelegen op een waterkering van Wetterskip Fryslân. Voor de kering is meerdere malen zand opgebracht om een strand te vormen (over een lengte van circa 400 meter, 200 meter aan weerszijden van het paviljoen). Er is gepoogd het zand vast te houden middels twee palenrijen in het IJsselmeer. Eén haaks op de kering en één parallel aan de kering. Op dit moment is al het opgebrachte zand voor het badpaviljoen weggespoeld en kun je nauwelijks nog spreken van een strand. Aan de zuidzijde van het plangebied ter hoogte van de palenrij die parallel aan de kering loopt is een zandlob in stand gebleven. Op deze lob is nog een klein

restant van het strand intact gebleven, maar het grootste gedeelte van deze lob is verruigd met riet. Er zijn geen bomen aanwezig binnen het plangebied.

Figuur 4-2. Een impressie van het plangebied bij Hindeloopen. Links: een foto genomen vanaf de lob aan de zuidzijde van het plangebied in de richting van het badpaviljoen, met daarop te zien hoe op deze lob nog een klein strandje resteert en hoe de rest van het strand voor het paviljoen is weggeslagen. Rechts: een foto vanaf de kering (genomen ter hoogte van het badpaviljoen) richting de lob waarop het strandje waarop de ruigte begroeiing en de palenrij te zien zijn. Foto's: Royal HaskoningDHV, 2021.

4.3 Voorgenomen ingreep en optredende effecten

In deze paragraaf wordt het ontwerp voor Hindeloopen beknopt uiteengezet (de voorgenomen ingreep wordt in zijn volledigheid beschreven in het MIRT3 rapport). Vervolgens wordt ingegaan op de werkzaamheden die zijn voorzien ten behoeve van de realisatie van de ontwerpen.

Het strand bij Hindeloopen wordt middels zandsuppletie geherprofileerd, dit gebeurt vanaf het IJsselmeer per boot. In totaal zal er over een lengte van circa 350 meter zand worden aangebracht. Vanaf het land uit bekeken wordt eerst zand aangebracht tot circa +0.60 NAP, vervolgens wordt het strand met een flauw talud (circa 1:17) tot -0.75m NAP aangevuld en geprofileerd (het gemiddelde waterpeil is -0.20m NAP) (zie bijlage A1 voor de presentatietekening van het DO). Om van het strand bij Badpaviljoen Hindeloopen een meer robuust systeem te maken wordt een beschermende onderwaterconstructie gerealiseerd in de vorm van een geotube. De functie is het voorkomen van het wegspoelen van zand richting de diepere delen van het IJsselmeer. Deze constructie loopt parallel aan het strand vanaf de zuidpunt van het strand tot aan het badpaviljoen.

Bij de uitvoering van het project worden diverse werkzaamheden uitgevoerd waarbij zwaar materieel wordt ingezet. Bij het strand van Hindeloopen is geen sprake van het kappen van bomen waardoor het onderdeel beschermde houtopstanden niet aan de orde is. Tijdens de werkzaamheden kunnen de volgende storingsfactoren optreden in het plangebied:

- Geluidseffecten door materieel;
- Lichtuitstraling door materieel en bouwlampen;
- Optische effecten door rijdend materieel, beweging van materialen en mensen;
- Trillingen door rijdend materieel en beweging van materialen;
- Vertroebeling van het water als gevolg van zandsuppletie.

5 BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Vaatplanten

Op basis van verspreidingsgegevens, gegevens uit de NDFF en het veldbezoek zijn geen waarnemingen bekend van vaatplanten beschermd onder de Wet natuurbescherming. Vrijwel alle beschermde vaatplanten zijn gebonden aan natuurgebieden, schrale gronden of extensief beheerde gronden. Binnen het plangebied liggen wel schrale gronden, maar als gevolg van de dynamiek van het IJsselmeer is geen geschikt habitat aanwezig binnen het plangebied van Hindeloopen.

Effectbeoordeling en conclusie vaatplanten

De aanwezigheid van alle beschermde vaatplanten wordt uitgesloten binnen het plangebied. Het is uitgesloten dat negatieve effecten op beschermde vaatplanten optreden. Het uitvoeren van een nader onderzoek of het aanvragen van ontheffing is niet noodzakelijk.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit de NDFF blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van een aantal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Het gaat onder andere om de egel, haas en otter. Voor de algemeen voorkomende zoogdieren zoals egel en haas geldt dat ze beschermd zijn onder de Wnb, maar dat ze door de provincie Friesland zijn vrijgesteld van een ontheffing bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht (zie paragraaf 5.8). Deze soorten worden verder niet individueel besproken in deze rapportage. De aanwezigheid van andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

5.2.1 Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. De otter verblijft in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties (o.a. riet), struwelen en bosschages³.

De otter wordt vrijwel in heel Friesland waargenomen, ook rondom het plangebied bij Hindeloopen zijn waarnemingen bekend van de otter op basis van de NDFF. Het plangebied is echter ongeschikt voor de otter, door het ontbreken van dekking. De otter zal hoogstens migrerend voorkomen. De werkzaamheden worden overdag uitgevoerd waardoor van verstoring op mogelijk migrerende otters geen sprake is. Het tijdelijk ontvluchten van het gebied gedurende de werkzaamheden naar een rustigere plek wordt niet aangemerkt als opzettelijke verontrusting⁴. Daarnaast is er geen sprake van significant oppervlakteverlies van leefgebied voor otter.

Conclusie

Het plangebied bij Hindeloopen kan onderdeel uitmaken van een migratieroute van de otter. Verbodsovertredingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van otter zijn echter uitgesloten.

³ <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

⁴ Raad van State. 2009. ABRvS 13 mei 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BI3701

5.3 Vleermuizen

Uit de NDFF blijkt dat in of in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van vleermuizen. Het plangebied ligt wel binnen het verspreidingsgebied van de meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van het landschap. Zo hebben ze verblijfplaatsen, afhankelijk van de soort, in bebouwingen of in bomen. Ze gebruiken daarnaast lijnvormige structuren om zich te oriënteren in het landschap en hierlangs en ook boven open weilanden, watergangen en/of plassen te foerageren.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn het gebied en de structuren in de omgeving gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen. Binnen het plangebied komt geen bebouwing voor waardoor verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen uitgesloten worden. Tevens zijn er geen bomen in of in de directe omgeving van het plangebied, waarmee verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten. De aanwezigheid van voortplantings- of rustplaatsen in (de directe omgeving) van het plangebied is uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

Aan de oostzijde van de kering (buiten het plangebied) bevindt zich de Westerdijk wat een lijnvormig element vormt, welke potentieel geschikt kan zijn als vliegroute. Binnen het plangebied zijn geen lijnvormige elementen aanwezig. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes in het plangebied is uitgesloten. De zandlob aan de zuidzijde kan dienstdoen als foerageergebied van vleermuizen. In de directe omgeving van de deelgebieden ligt nog meer aaneengesloten gebied met gras- en weilanden en watergangen. Dit gebied biedt voldoende alternatief foerageergebied waar de vleermuizen tijdens de werkzaamheden naar uit kunnen wijken. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied in het plangebied is uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vleermuizen

De effecten van de werkzaamheden zijn afhankelijk van het moment van uitvoering (periode in het jaar en op de dag). Wanneer de werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd in het actieve vleermuis seizoen (grootweg half maart t/m half november) en daarbij kunstverlichting wordt toegepast, kan dit verstoring van langs vliegende en foeragerende vleermuizen veroorzaken. Wanneer de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd is van tijdelijke verstoring geen sprake.

5.4 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF en broedvogel inventarisatie onderzoek⁵ blijkt dat rondom het plangebied een groot aantal waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten. Nagenoeg al deze waarnemingen zijn afkomstig van het natuurgebied Bocht van Molkwar.

Zoals reeds vermeld staan in het plangebied geen bomen, ook is tijdens het veldbezoek de rest van het plangebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van (grote) nesten. Deze zijn niet waargenomen en worden gezien de aanwezige habitat ook niet verwacht. De aanwezigheid van potentieel jaarrond beschermde nesten zoals ransuil, buizerd, boomvalk en sperwer is daarmee uitgesloten. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die in gebouwen broeden, zoals huismus en gierzwaluw, is op voorhand uitgesloten. Langs de oever van de zandlob, kunnen wel algemene soorten zoals wilde eend en meerkoet broeden.

Effectbeoordeling broedvogels

⁵ Jager K. & Postma J. 2019. Broedvogels in natuurreservaten van It Fryske Gea in 2019. Sovon-rapport 2019/87. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Indien binnen het broedseizoen van vogels wordt gewerkt, moeten de onderstaande mitigerende maatregelen worden genomen:

- Voorafgaand aan het broedseizoen moet de vegetatie ter plaatse van het braakliggende terrein kort worden gemaaid en gehouden. Hiermee wordt het plangebied onaantrekkelijker voor broedvogels;
- Het (eventueel) verwijderen van struweel/opslag buiten het broedseizoen uitvoeren;
- Het plangebied wordt voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog gecheckt op de aanwezigheid van broedvogels. Indien deze alsnog aanwezig zijn moet de werkwijze op aangeven van de ecooloog mogelijk worden aangepast.
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover als mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen kan worden. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” wordt bepaald. Vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken zijn niet “waterdicht”. Het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels.

Conclusie broedvogels

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels worden voorkomen.

5.5 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. De meeste beschermde vissoorten zijn namelijk soorten uit beken (elrits, beekdonderpad, beekprik), snelstromende rivieren (gestippelde alver), verlandende watergangen met een sliblaag en rijke onderwatervegetatie (grote modderkruiper), watergangen met koel en zuurstofrijk water (kwabaal) of vissoorten (houting, steur) die in rivieren of zijarmen hun paaipplaatsen hebben. Dergelijk biotoop ontbreekt in het plangebied. Hierdoor is het voorkomen van (beschermde) vissoorten uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie vissen

De aanwezigheid van beschermde vissoorten is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op beschermde vissen.

5.6 Reptielen en amfibieën

Uit de NDFF blijkt dat binnen de invloedssfeer van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen en amfibieën. De aanwezigheid van beschermde reptiel- en amfibiesoorten is op basis van hun biotoopeisen en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Effectbeoordeling reptielen en amfibieën

De aanwezigheid van beschermde soorten is uitgesloten binnen het plangebied. Het is daardoor uitgesloten dat door het project en de uitvoering van de werkzaamheden negatieve effecten optreden op beschermde reptielen en/of amfibieën.

5.7 Ongewervelde diersoorten

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn van een beschermde ongewervelde. Beschermde vlinders en libellen zijn vaak afhankelijk van zeer specifieke omstandigheden, zoals bloemrijke graslanden of permanent stromende beken met goed ontwikkelde oevervegetaties. Dergelijk biotoop ontbreekt binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen typische waardplanten waargenomen. De aanwezigheid van beschermde ongewervelde dieren is uitgesloten.

Effectbeoordeling en conclusie ongewervelde diersoorten

De aanwezigheid van beschermde ongewervelden is uitgesloten binnen het plangebied. Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelden is uitgesloten.

5.8 Voorzorgsmaatregelen

Algemene zorgplicht

Voor alle soorten geldt de algemene zorgplicht. Onderstaand wordt een aantal maatregelen beschreven om aan de algemene zorgplicht te voldoen:

- De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Bij nachtelijke werkzaamheden wordt aangepaste verlichting gebruikt die gericht is op de bouwplaats en niet op het omringende landschap. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht;
- Tijdens de uitvoering wordt in de plangebieden in één richting opgewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben;
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen;
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecoloog.

Broedvogels

Wanneer de aanleg werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming verwacht. Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden, is het aan te bevelen om voorafgaande de start van de werkzaamheden het terrein door een ter zake kundig ecoloog te laten controleren op aanwezige broedvogels. Indien geen in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden starten. Indien echter in gebruik zijnde nesten worden vastgesteld, moet worden beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen.

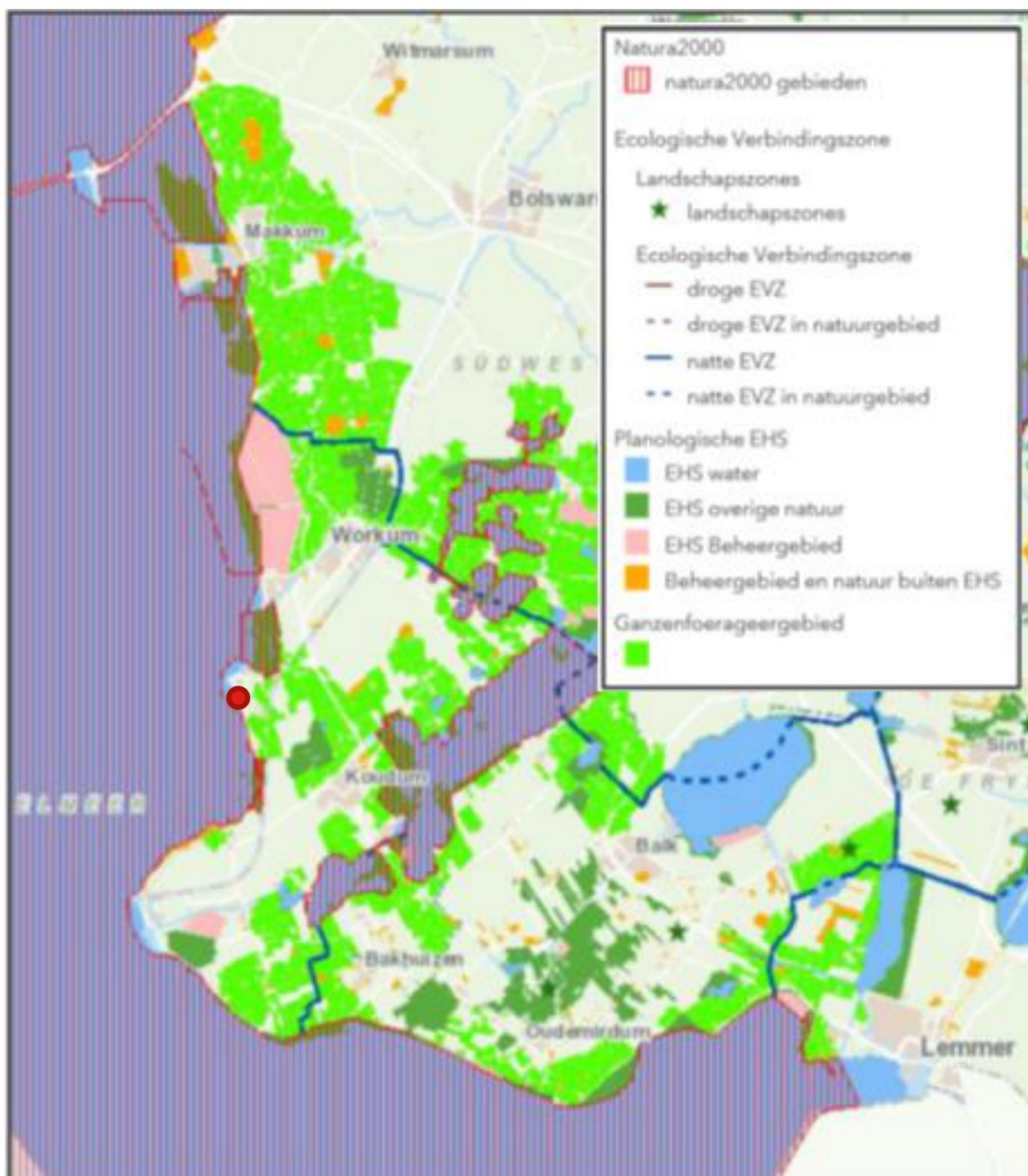
Ontheffing voor vernietiging van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het nemen van maatregelen om (langdurige) verstoring of vernietiging van broedgevallen te voorkomen noodzakelijk is. Het verstoren van broedgevallen van vogels zonder jaarrond beschermde nesten is te voorkomen door:

- Buiten het broedseizoen te werken, of;
- Te zorgen dat buiten de verstoringafstand van de broedgevallen gewerkt wordt;
- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en/of;
- De werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen te laten beginnen en in een, voor zover mogelijk, constante intensiteit te laten doorgaan gedurende het broedseizoen. Het grote voordeel van deze methode is, dat de verstoringafstand “automatisch” bepaald wordt: vogels zullen uit eigen beweging een nestplaats kiezen buiten hun specifieke verstoringafstand. Nadeel is dat de constante intensiteit (zowel in tijd als in ruimte) lastig te realiseren is.

Veel methoden om tijdens het broedseizoen door te kunnen werken, zijn niet “waterdicht”; het is vaak niet te garanderen dat broedgevallen niet zullen optreden. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

6 BESCHERMDE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk is beschreven of in de nabijheid van het plangebied wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) zijn gelegen en wordt beoordeeld of storingsfactoren kunnen optreden (beknpte voorttoets) vanuit het project. Tevens is onderzocht of het gebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot het NNN wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN naar verwachting aan de orde zijn.

Figuur 6-1. Een overzichtkaart van de beschermde gebieden ten aanzien van het plangebied (aangegeven met een rode stip).

6.1 Wettelijk beschermde gebieden (Natura 2000)

Het plangebied van Hindeloopen ligt op circa 200 meter van het Natura 2000-gebied IJsselmeer. Voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer zijn zowel habitattypen, habitatsoorten, broedvogelsoorten en 'niet-broedvogelsoorten' aangewezen vanuit de Europese habitat- en vogelrichtlijnen. Onderstaand worden de relevante storingsfactoren besproken.

Storingsfactoren

De Effectenindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2020) geeft een negentiental mogelijke effecten, de zogenoemde storingsfactoren, waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden ten aanzien van in Natura 2000-gebieden beschermde waarden.

Op basis van deze storingsfactoren worden de effecten op de Natura 2000-gebieden in de omgeving beoordeeld. De aard en de omvang van de voorgenomen ingreep in combinatie met de ligging van het plangebied en de aangewezen instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied IJsselmeer maakt dat de meeste storingsfactoren op voorhand kunnen worden uitgesloten als gevolg van de voorgenomen activiteit. Dit als gevolg van het gegeven dat emissies van bijvoorbeeld geluid, licht en trillingen, als gevolg zo lokaal zijn dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen kunnen worden uitgesloten.

Effecten ten gevolge van vrijwel alle in de Effectenindicator opgenomen storingsfactoren zijn dan ook op voorhand uitgesloten. De enige storingsfactoren waarvan op voorhand niet duidelijk is of deze relevant is, is verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht. De andere storingsfactoren zullen daarom niet behandeld worden in de effectbeoordeling.

Stikstofdepositie in de realisatiefase

Het Natura 2000-gebied IJsselmeer is geen stikstofgevoelig gebied. Op grotere afstand gelegen gebieden als Alde Feanen en Rottige Meenthe & Brandemeer zijn dat echter wel. Stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Stikstofdepositie in de gebruiksfase

De gebruiksfase leidt niet tot externe effecten als gevolg van de 19 verstoringsfactoren van de effectenindicator. Ook verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie zal in de gebruiksfase niet optreden omdat er geen extra stikstof wordt uitgestoten. Een vergunningplicht voor de gebruiksfase is daarom niet aan de orde ten aanzien van beschermde gebieden.

Conclusie wettelijk beschermde gebieden

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten met uitzondering van stikstofdepositie. Echter stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

6.2 Planologisch beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland)

Figuur 6-1 laat de ligging van het plangebied zien ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het plangebied maakt geen deel uit van het NNN, er is daarom geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen.

Conform het NNN-toetsingskader van de Provincie Friesland dienen ook ingrepen die buiten het NNN plaatsvinden getoetst te worden op negatieve effecten op de waarden van het NNN vanwege geluid, licht of optische verstoring. Deze opsomming is niet uitputtend bedoeld, ook schaduwwerking, windturbulentie of het oprichten van een afscheiding langs een natuurgebied, waardoor migratie niet langer mogelijk is, kan negatieve effecten hebben op de aanwezige waarden van het NNN.

De geplande werkzaamheden zorgen tijdelijk voor extra omgevingsgeluid en extra licht binnen het plangebied en de direct de omgeving van het plangebied. Daarnaast zal er zeer lokaal tijdelijk sprake zijn van vertroebeling van het water als gevolg van de zandsuppletie. Vanwege de afstand tot het dichtstbijzijnde NNN-gebied (ongeveer 200 meter) kunnen negatieve effecten door verstoringen als geluid, licht en optische effecten op voorhand worden uitgesloten. Tevens zal de tijdelijke en lokale vertroebeling van het water niet leiden tot een significant effect. Van een negatief effect op deze beschermde NNN-gebieden is daarmee geen sprake. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

Conclusie planologisch beschermde gebieden

Vanwege de ligging van het plangebied tot als Natuurnetwerk Nederland begrensde gebieden, is het uitgesloten is dat sprake kan zijn optredende negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Er is daar geen sprake van een toetsing in het kader van de “Nee, tenzij”. Een vervolgonderzoek of compensatie is eveneens niet aan de orde voor dit project.

7 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

8 CONCLUSIES

8.1 Beschermde soorten

Binnen het plangebied is het voorkomen van beschermde vaatplanten of (essentieel leefgebied) van diersoorten uitgesloten, met uitzondering van algemene broedvogels.

In het kader van de zorgplicht zijn een aantal mitigerende maatregelen opgesteld, welke zijn opgesomd in paragraaf 5.8. Daarnaast is het omwille van het mogelijk voorkomen van algemene broedvogels aan te bevelen om de werkzaamheden buiten het algemene broedseizoen, globaal de periode van 15 maart t/m 15 augustus, uit te voeren. Indien de werkzaamheden wel in deze periode plaatsvinden, is het aan te bevelen om het terrein voorafgaande de start van de werkzaamheden door een ter zake kundige ecooloog te controleren op in gebruik zijnde nesten.

Bij aantreffen van broedlocaties wordt door de ter zake kundige beoordeeld of de werkzaamheden kunnen aanvangen of dat zij uitgesteld moeten worden. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedgevallen.

Ten aanzien van de overige beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming zijn overtredingen van verbodsbepalingen op voorhand uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikte biotoop en schuilgelegenheid in het plangebied voor soorten. Het uitvoeren van een nader onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde voor onderhavig projectvoornemen.

8.2 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (IJsselmeer) ligt op circa 200 meter afstand van het plangebied. Negatieve effecten door van vrijwel alle verstorende factoren (geluid, licht, optische effecten) op de instandhoudingsdoelen kunnen op voorhand worden met uitzondering van stikstofdepositie. Echter stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase van de versterking valt onder de vrijstelling van vergunningplicht uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Hierdoor vormt de bijdrage aan de stikstofdepositie geen belemmering voor het project.

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn daardoor op voorhand uitgesloten. Er hoeft daarom geen "Nee, tenzij"-toets te worden doorlopen. De ontwikkeling kan in overeenstemming met de planologische gebiedsbescherming plaatsvinden. Er is daarom ook geen sprake van compensatieplicht.

8.3 Beschermde houtopstanden

Binnen de begrenzing van het plangebied bevinden zich geen beschermde houtopstanden. Hiermee zijn alle negatieve effecten op onder de Wnb beschermde houtopstanden bij voorbaat uitgesloten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

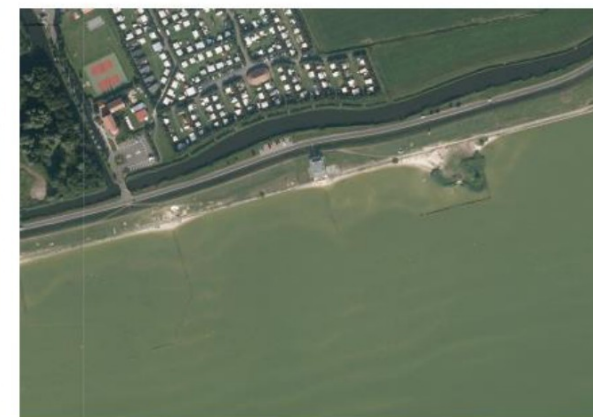

VERSTERKEN FRIESE IJSSELMEERKUST - HINDELOOPEN STRAND

provinsje fryslân
provincie fryslân

Royal
HaskoningDHV
Enhancing Society Together

Huidige situatie

Legenda

Grondwater

- Aanbrengen en profileren zand
- Water

datum 28-6-2021

A1 Presentatietekening van het DO van Hindeloopen

18 oktober 2021

NATUURTOETS HINDELOOPEN

BH1774WMRP2110101549

1

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen